

Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie

Dette værk er downloadet fra

Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie

www.genealogi.dk

Bemærk, at hjemmesiden indeholder værker, som er omfattet af ophavsret. For ældre værker, hvor ophavsretten er udløbet, kan PDF-filen frit downloades og anvendes.

For værker, som er omfattet af ophavsret, er det vigtigt at være opmærksom på, at PDF-filen kun må benyttes til rent personligt brug. Distribution og publicering af PDF-filen er ulovlig.

PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT.

SJETTE RÆKKE.

UDGIVET AF

SAMFUNDET FOR DANSK-NORSK GENEALOGI
OG PERSONALHISTORIE

VED

POUL HENNINGS.

4. BINDS 1. HEFTE.

(33TE AARGANG.)

I KOMMISSION HOS

H. HAGERUP
KJØBENHAVN

OG

MARIUS LUND
CHRISTIANIA

1913.

Indhold.

Slægten Tronier. Ved fhv. Sognepræst <i>John M. Møller</i>	1
Sex Breve fra Amtmand Herman Greve Wedel-Jarlsberg til Professor, Justitsraad Ludwig Manthey. Meddelt af Bankfuldmægtig <i>L. Wagner</i>	22
Mats Nielszen Røgbiergs Optegnelser. Ved Postekspedient <i>C. Klitgaard</i>	35
Direktor for Sorø Akademi E. G. Taubers Arverejse 1828. Ved kgl. Fuldmægtig, cand. juris <i>H. G. Olrik</i>	39
En mærkelig Fejltagelse. Belyst ved Sognepræst <i>H. D. Lind</i>	59
De danske Obelitz'ers Forhold til Pommern. Af Forfatter <i>Eiler Nystrom</i> ...	63
Fru Gørvel Faddersdatter. Af Oberst <i>Emil Madsen</i>	69
Et brudstykke av Mag. Ole Gjerdrums selvbiografi. Meddelt av lærer <i>And. Ness</i>	81
Nogle Gravskrifter over Schested'erne til Lykkesholm. Ved Lærer <i>P. C. B. Bondesen</i>	84
Nyt fra Genealogiens og Personalhistoriens Verden.....	88
Spørgsmaal.....	89
1. Om en Itzehoer Familie Scheil. Af <i>Poul Hennings</i> .	
2. Om Slægten Dajon. Af Fru <i>Maria Dietrichson</i> .	
3. Om to Portrætter af Sognepræst H. B. Colding og Hustru Else f. Busch.	
Bog anmeldelser (Svenska Släkt-Kalendern 1913 og Baronesse Stampes Erin- dringer om Thorvaldsen).....	92
Samfundets Anliggender.....	93
Tilføjelser og Rettelser.....	94

Hvis Særtryk af Tidsskriftets Artikler ønskes af vedkommende Bidragyder, maa Arrangement træffes med Trykkeriet (J. H. Schultz A/S, Universitetsbogtrykkeri, Niels Juels Gade 12), inden 14 Dage efter Hefkets Modtagelse.

Spørgsmaal af genealogisk og personalhistorisk Natur kunne Samfundets Medlemmer erholde optaget i Tidsskriftet.

Skriftlige Henvendelser bedes sendte til Samfundets Sekretær: for Norge Arkivamanuensis *A. W. Rasch*, Rigsarkivet, Christiania; for Danmark Overretssagfører *Poul Hennings*, Amagervej 24, Kjøbenhavn K.

Det er Bestyrelsen en Glæde at meddele, at Hendes Majestæt Enkedronning LOUISE af Danmark, der som bekendt nærer betydelig historisk, særlig personalhistorisk, Interesse, og som født Prinsesse af Norge og Moder til Norges Konge med stærke Baand er knyttet ogsaa til dette Land, paa derom indgivet Andragende har behaget at overtage Protektoratet over Samfundet for dansk-norsk Genealogi og Personalhistorie.

Slægten Tronier.

Ved **John M. Møller.**

EnTorné skal i sidste Halvdel af det 17de Aarhundrede paa Grund af Religionsforfølgelse være udvandret fra Frankrig og have forandret sit Navn til Tronier. Han, som siges at have kjøbt en Herregaard i Nærheden af Kiel og giftet sig, skal have faaet 3 Sønner, af hvilke den ene maaske var nedennævnte Christian Carl. I. Christian Carl Tronier, som en Tid lang havde været Kok hos Oberst von Holsten, fik $\frac{14}{1}$ 1693 kgl. Privilegium som Kok i Haderslev By og Amt; † 1710. Han var gift med Maria, en Datter af Johan von Blohm i Ekernefærde.

Børn II. 1—4.

- II. 1. Adam Christoph Tronier. Var i 8 Aar i det kgl. Hofkøkken. Fik $\frac{12}{4}$ 1710 kgl. Privilegium som Kok i Haderslev By og Amt; hans Fader var da nylig afgaaet ved Døden. $\frac{26}{11}$ 1726 fik han, som i nogle Aar havde været svagelig og led af Tæring, kgl. Tilladelse til at overdrage sin Bestilling til Broderen Hans Joachim Tronier, som i 17 Aar gav ham 40 Rdl. aarlig i Pension.
- II. 2. Wulf Christopher Tronier, f. c. 1692. Var 1712 Arbejdskarl paa Slottet (i Kbh.), blev i April s. A. Undervisitor¹⁾; tjente som saadan i 18 Aar; afskediget 1730, † i Kbh., begr. $\frac{17}{6}$ 1732, 40 Aar gl. (Holmens Kbh.). Som Enkemand g. $\frac{18}{11}$ 1712 (Holmens K.) m. Birgitte Mathias-

¹⁾ Siges i »Rulle over Undervisitorer« at have tjent hos den »Moscovittiske Ambassadeur«.

datter Holm, dbt. i Aalborg $\frac{5}{12}$ 1684, † i Kbh., begr. $\frac{28}{3}$ 1762, 86 (!) Aar gl. (Holmens Kbg.). Hun var en Datter af Bøssemager Mathias Thiesen og Karen Eilersdatter Holm¹⁾. — Skifte efter ham 1755 (Borgrettens Arkiv).

Børn III. 1—5 (1—4 Holmens, 5. Frue Kbg.).

III. 1. Christian Carl Tronier, dbt. $\frac{24}{5}$ 1713. Var Mester-Snedker i Borås i Sverig; blev 1755 Lavetmager ved Tøjhuset i Kbh. Fik $\frac{28}{6}$ 1764 Bevilling til at holde en Svend til Hjælp.

III. 2. Eilert Tronier, dbt. $\frac{29}{12}$ 1714. Var død, da der holdtes Skifte efter Faderen.

III. 3. Karen Tronier, dbt. $\frac{28}{8}$ 1716. G. $\frac{20}{10}$ 1737 (Sct. Petri K.) — kaldes da Cathrine — m. Skomager Emanuel Christian Ohm.

1 S. 2 D.

III. 4. Marie Tronier, dbt. $\frac{19}{12}$ 1718. G. m. Peter Wilhelm Brandt, Bogtrykker i Odense²⁾. Han, som var født 1722, døde 1778; begr. $\frac{20}{1}$ i den store Gang ved Chordøren i Vor Frue Kirke. Hun, som 1778 solgte Trykkeriet til Chr. Iversen, skjænkede 1784 til nævnte Kirke to Alterstager af Sølv. Paa hver af disse smukke Stager, som tilsammen veje 239 Lod, staar der: »Disse Stager Er Foræret til Vor Frue Kirke Her i Odense af Sal. Peder Wilhelm Brandt Bogtrykker og Hans Efterladte Hustrue Marie Troner Sal. Brandt d. 1. January 1784«. Det var nok ogsaa hende, som 1792 til samme Kirke skjænkede et stort Døbefad af Sølv³⁾. Bag paa dette Fad, som vejer 177 Lod $3\frac{1}{2}$ Kvint og har kostet 148 Rdl. 1 $\frac{1}{2}$ 6 β , staar der: »Givet af Een Synderinde til Guds Ære«. $\frac{1}{9}$ 1792 oprettede Brandts Enke en Fledføringscontract med sin Søstersøn Sognepræst W. C. Müller paa Bogø; men denne Contract, som var bleven kgl. confirmeret, ansøgte hun i Aaret 1794 om at faa kasseret, og hun ansøgte tillige om at faa en Fledføringscontract, som hun $\frac{7}{11}$ s. A. havde oprettet med Bogtrykker Chr. Iversen i Odense, confirmeret. Blev bevilget. Hun døde paa Marieshøj i Tolderlund $\frac{1}{3}$ 1802 og blev begr. i Sct. Hans Kirke $\frac{6}{3}$ »nede i Kirken bag Prædikestolen«. Der skjænkedes et Par Lys til Kirken.

1 S. 1 D.

1) D. af Guldsmed Eiler Hansen Holm og Anne Hermansdatter. Han, som var født i Heide og døde i Aalborg 1653, var Søn af Guldsmed Hans Holm og Ricklande Zegertz.

2) Se min Afhandling: Bogtrykkerne Brandt i Odense (Fra Arkiv og Museum IV, 397 ff.).

3) Jvf. Engelstoft, Odense Byes Hist. (2. Udg.) S. 457.

III. 5. Cathrine Tronier; dbt. $\frac{8}{9}$ 1722. G. $\frac{7}{12}$ 1742 (Helligg. K. Kbh.) m. Jon Madsen Møller, f. i Skien i Octbr. 1711, S. af Murmester Mads Michelsen Møller (f. 1676, begr. $\frac{12}{7}$ 1740) og Maren Jensdatter (f. 1682, begr. $\frac{3}{1}$ 1737). Skrædermester i Skien $\frac{25}{8}$ 1738¹⁾, g. 1) m. Helene Pedersdatter Lyche²⁾, dbt. i Solum Fastelavns Søndag 1716, begr. i Skien $\frac{18}{2}$ 1741 »med 3 Klokker og Ligprædiken i Kirken«, 25 Aar gl. 2 D. — Møller havde overtaget sin Faders Gaard, som laa øverst paa den østre Side af Snibetorpgaden; men 1740 lod hans Creditor Gaarden sælge ved Tvangsauktion og tog tillige de unge Ægtefolks gode Indbo i Besiddelse. De fik dog Lov til foreløbig at bo til Leje i Gaarden og til — for 10 Rdl. aarlig — at faa Indboet »til nødvendig og forsigtelig Brug«. Saaledes var Stillingen ved Hustruens Død. Møller maatte da sætte hendes Gangklæder ud for at skaffe Penge til hendes Begravelse, og han bemærkede til Skifteretten, som spurgte efter disse Klæder, at de »ikke ere af den Værdi i disse meget slette Tider³⁾, som til Begravelsens Bekostning vil medgaa«. 1742 rejste han til Kjøbenhavn. Fik $\frac{10}{6}$ 1743 Borgerskab som Skrædermester i Kbh., hvor han 1747-57 var Husejer i St. Kannikestræde. 1757-59 Ejer af Øvre Værebro Mølle, hvortil der hørte Brænderi og Gjæstgiveri. Fra 1760 i c. 16 Aar Skrædermester i Aalborg, hvor han ejede et Hus. Han † paa Bogø $\frac{25}{9}$ 1790, hans Enke † i Surhauge, Brørup Sogn, 1807, begr. $\frac{13}{9}$.

4 Børn⁴⁾.

1) »Anno 1738 den 25de Aug. mødte udi Oldermænden Bent Bentsen Lastads Huus Jeg Borgmester Bredahl tillige med samtlig Laugets Mæstere, hvor da Jon Madtzen Møller, som af samtlig Lauget for Mæster Svend blev Erklæret og admitteret, giorte sit Mæsterstykke bestaaende udi en Complet Afrisning til en Mands Klædning, og hvorpaa de sagde sig intet at have at sige, og derfor som Mæster i Lauget blev an- og imodtaget.

Scheen ut supra« (Skrædernes Laugsbog — i Rigsark. i Christiania).

2) Jvf. G. Wesselt, Familien Lyches Slægtregister.

3) Aarene 1740—43 vare store Hungersaar i Norge. I hele Norge døde der i 1742 2—3 Gange flere end der fødtes, og det endskjønt Forholdene paa Vestlandet ikke var saa slemme, da det der slog godt til med Fiske (S. A. Sørensen, Zioniterne, S. 14).

4) a. Wulf Christopher Müller, f. $\frac{2}{9}$ 1743. Se min Afhandling: Præsten W. C. Müller (Saml. t. Jydsk Hist. og Topogr. 3. R. VI.).

b. Mathias Michael M., f. $\frac{2}{1}$ 1746, † $\frac{22}{3}$ s. A.

c. Birthe Marie M., f. $\frac{23}{4}$ 1747, † 1755, begr. $\frac{27}{5}$ »paa den liden søndre Urtegaard ved Taarnet« (ved Frue K. Kbh.).

d. Helene M., f. $\frac{13}{3}$ 1749, † som ung.

- II. 3. Hans Joachim Tronier, f. c. 1694 paa Haderslev Slotsgrund; c. 1711—20 »Kochgesell« i det kgl. Hofkøkken, derefter Kok i 3 Aar hos Generalmajor Rantzau til Bramming, i 1 Aar hos Oberst Amthor i Vejle og i 2 Aar hos Levetzau paa Restrup (T. Kanc. Patenten-Registr. 1726. Fol. 286). Fik ved Bevilling af $\frac{26}{11}$ 1726 sin Broders Bestilling som Kok i Haderslev By og Amt (se foran); Borgerskab $\frac{9}{12}$ 1733. G. 1) m. Maria Rabensdt. († c. 1759), D. af Raadmand i Haderslev Nis Raben og Sophie fra Arrild; 2) 1761 m. Ide Wintersdt., D. af Niels Winter og Anna Cathrine i Aalborg, † $\frac{30}{6}$ 1766 i Haderslev, 42 Aar gl.; 3) m. Inger Christine Svendsdt., D. af Svend Knudsen og Christine Nielsdt. i Skaane, — viede i Huset ifølge Concession af $\frac{13}{1}$ 1767 (Haderslev Frue Kbg.). Han døde $\frac{14}{10}$ 1767, begr. $\frac{20}{10}$ »auf St. Marie Kirchhof in der Stille«. Med sin 1ste Hustru havde han 7 Børn, med den 2den, med hvem han oprettede Testamente $\frac{19}{4}$ 1765, kgl. conf. $\frac{12}{7}$ s. A., ingen, og med sin 3die Hustru, som 2) ægtede Amtsbødker Andreas Petersen, 1 Søn.
Børn III. 1—8.

III. 1. Christian Carl Tronier¹⁾, g. i Ribe (Domsogn) $\frac{30}{4}$ 1757 m. Anche Hygom, f. c. 1740, D. af Andreas Matzen Hygom og Margrethe Engel Ewald i Abitskjær. $\frac{28}{12}$ 1754 havde han, der var udlært som Kok, sluttet Akkord med sin Fader om at være hans Adjunct cum jure succedendi, hvilken Akkord fik kgl. Stadfæstelse. Men da Faderen nærede Betænkelighed ved i sin Levetid at afstaa Tjenesten til Sonnen, begyndte denne sin egen Husholdning, købte et Hus i Haderslev og drev Værtshushold, efter at han havde giftet sig fordelagtig. I »Kiøbenhavnske Danske Post-Tidende« for 1757 (Nr. 49) anbefalede han sin Beværtning, »Kiøbenhavns Herberg« kaldet. Men i Aaret 1759 mistede han ved den store Ildebrand, som ødelagde den største Del af Byen Haderslev, saa godt som alt, hvad han ejede. Han byggede saa et Hus paa Credit, men maatte siden sælge dette; købte derefter et gammelt Hus, hvori han ikke fik tilstrækkelig Sogning. Han ansøgte da $\frac{18}{5}$ 1765 Kongen om Tilladelse til, at den ham paa Haderslev Bys og Amts Kokkeprofession meddelte Adjunctur maatte blive overdraget til

¹⁾ Erslew (Forfatterlexik. Supplem. III, 471) kalder ham »en indvandet Franskmand«!

hans Broder, der var udlært som Kok og nylig havde gjort et rigt Giftermaal. Ansøgningen blev bevilget $\frac{23}{8}$ s. A. Chr. C. Tronier blev i Aaret 1774 »Spisemester« (Oeconom) ved Sorø Academi. Han † i Sorø $\frac{21}{1}$ 1800, 79 Aar gl., hans Enke † s. St. $\frac{7}{1}$ 1821, 80½ Aar gl.

Børn IV. 1—9.

IV. 1. Andreas Tronier, f. i Haderslev $\frac{24}{11}$ 1758, dbt. $\frac{5}{12}$, † i Kbh. $\frac{11}{11}$ 1827. Først Sømand; Capitain. Senere Bryggeriejer og Vandinspecteur i Kbh. Ejede Brolæggerstræde 110 (senere Nr. 78). G. $\frac{25}{5}$ 1792 (Vor Frelzers K. Chrhvn.) m. Anne Susanne Lorck, f. $\frac{28}{3}$ 1769 (Vor Frelzers Kbhg.), † $\frac{8}{1}$ 1833, D. af Høker Lorck og 1ste Hstr.

Børn V. 1—3 (Helligg. Kbhg.).

V. 1. Anna Marie Tronier, f. $\frac{7}{2}$ 1793, dbt. $\frac{12}{3}$, † i Vordingborg $\frac{8}{10}$ 1880. G. $\frac{21}{12}$ 1813 i Kbh. (Vor Frue K.) m. Johannes Wilhelm Plenge, f. i Kbh. $\frac{14}{10}$ 1784 (S. af Hørkræmmer Johannes Georgius P. og Anne Frederikke Andersen), Stud. Kbh. 1803, cand. theol. $\frac{11}{1}$ 1809 (laud.), $\frac{1}{2}$ 1811 hom. Pr. (laud.), $\frac{5}{11}$ 1813 Sognepr. i Hørsholm, † $\frac{21}{3}$ 1829.

5 Børn. Se Personalh. Saml. I, 204 ff.

V. 2. Frederikke Caroline Tronier, dbt. $\frac{16}{7}$ 1794.

V. 3. Carl Christian Tronier, f. $\frac{16}{6}$ 1798, dbt. $\frac{19}{7}$ s. A., † i Kbh. $\frac{12}{2}$ 1851 (Vor Frue Kbhg.). Grosse-
rer, Oberstl. v. Livjægercorpset¹⁾. G. m. Annette Cathrine Mauer, f. $\frac{8}{9}$ 1804, † $\frac{12}{12}$ 1828²⁾, D. af Stadsmægler Joh. Chr. M. og Anna Clara Spendrup.

Børn VI. 1—3 (2—3 Tvillinger).

VI. 1. Carl Joh. Tronier, f. $\frac{5}{10}$ 1824, † $\frac{12}{5}$ 1827.

VI. 2. Annette Angelica Tronier, f. $\frac{17}{11}$ 1828, † $\frac{16}{2}$ 1900. G. $\frac{16}{11}$ 1847 m. Wilhelm Friederich Ludwig Kauffmann, f. i Rendsborg $\frac{25}{3}$ 1821, † i Porthus v. Fredensborg $\frac{7}{1}$ 1892 (S. af Oberstl. Nicolaus Gustav Hermann K. og Marie Sophie Frederikke Falckenberg), 1838 Secondl., 1848 Capt., 1860 Major, 1867 Oberst af Artill., 1879 Generalmajor, 1881 Generallt., 1879 til 1881 Krigsminister, derpaa i 10 Aar command. General i Sjælland. Under hans Billede i »Vort Forsvar« (31. Januar 1892) staar der:

¹⁾ Secondl. $\frac{29}{12}$ 1819, Premierl. $\frac{9}{8}$ 1829, Capt. 2. Cl. $\frac{6}{1}$ 1836, 1. Cl. $\frac{1}{7}$ 1842 (E. L.: Kongens Livjægercorps før og nu, S. 48; jvf. S. 54).

²⁾ Sørgedigte (Beeken, Gravblomster V, 173 f.).

»Hans Hoved var klart, hans Villie var fast,
Og varmt han elsked vort Fædreland.
Da denne Hædersmands Hjerter brast,
Vi misted en fuldstøbt Høvedsmand.

Jvf. Slægten v. Kauffmann's Stamtavle (Personalh.
Tidsskr. 2. R. IV.).

3. S. 3 D.

- VI. 3. Carl Adalbert Tronier, f. $17/_{11}$ 1828, † paa Frederiksberg $4/_{8}$ 1908. I mange Aar »med overlegen Dygtighed« Tolk og Secretair i det franske Gesandtskab i Kbh. $26/_{2}$ 1900 R. af D. Desuden fl. franske Ordener. G. 1) m. Emma Wismann, † $13/_{2}$ 1870; 2) $8/_{3}$ 1873 (Sct. Johannes K.) m. Elisabeth Tolerance Wasserfall, f. i Kbh. $7/_{5}$ 1852, † s. St. $18/_{12}$ 1891.
- IV. 2. Margrethe Engel Tronier, f. i Haderslev, dbt. $11/_{8}$ 1760, † i Usserød $27/_{9}$ 1837 (Hørsholm Kbg.). G. 1) m. Johannes (Johann) Peter Hammer, som ved hendes Faders Død (1800) for Skifteretten angives at være Controleur i Kbh.; 1791—97 var han Toldbetjent i Trondhjem. 2 S. 1 D. G. 2) m. Lorents Dyring, f. c. 1760, † $12/_{3}$ 1832 som Dugmager paa Usserød Værk.
- IV. 3. Hans Joachim Tronier, dbt. i Haderslev $4/_{3}$ 1763, † i Sorø $14/_{5}$ 1833. Kjøbmand s. St. Pedel ved Academiet. G. $4/_{8}$ 1795 m. Eva Cathrine Haaber¹⁾, dbt. $10/_{5}$ 1769 (Karls-lunde Kbg.), † i Atterup $31/_{3}$ 1852, D. af Sognepr. i Val-lensbæk Christian Lehmann H. og Susanne Elisabeth Fugi. Børn V. 1—6 (Sorø).
- V. 1. Christian Lehmann Tronier, f. $8/_{1}$ 1797, † $7/_{7}$ 1860. Kjøbmand i Sorø (fallit 1830 og 39). G. 1830 m. Ane Marie Nielsen, f. $3/_{4}$ 1803, † $18/_{12}$ 1887 i Slagelse Hospital. Børn VI, 1—6 (1—5 Sorø, 6. Holbæk).
- VI. 1. Joachim August Tronier, f. $24/_{8}$ 1831, † $9/_{7}$ 1897. Photograph i Australien. G. 1855 m. Francis Emily Cautfield, f. i London 1833. Børn VII. 1—3 (Australien).
- VII. 1. Carl Frederik Dorel Tronier, f. $4/_{5}$ 1856.
- VII. 2. Hedeveg Dagmar Tronier, f. $22/_{1}$ 1868. g. $24/_{5}$ 1892 m. Sydney James Jelfs, f. $4/_{10}$ 1867. Architekt. Børn.
- VII. 3. Percy Bourgonne Tronier, f. 1870.

¹⁾ Jvf. Lengnick, Stamtavle over Familien Haaber. Frantz Møller, Stamtavle over Chr. Lehmann Haabers Descendenter (1875); fortsat ved Conrad Haaber Larsen (1900).

- VI. 2. Eva Elisa Maria Tronier, f. $25/6$ 1833, Jomfrua paa Solbjerggaard, † $20/6$ 1852 (Solbjerg Kbg.).
- VI. 3. Christian Carl Andreas Haaber Tronier, f. $4/5$ 1835. Karethmager i Glen Innes, Australien. G. $5/8$ 1871 m. Winnefried Wellings, f. $5/8$ 1849.
En Datter VII. 1. (Sidney).
- VII. 1. Ethel Alexandra Tronier, f. $20/5$ 1872, g. $/3$ 1899 m. Bertye John Allen, Inspecteur.
- VI. 4. Caroline Susanne Cathrine Tronier, f. $24/11$ 1837, † i Jyderup $22/1$ 1858.
- VI. 5. Niels Frederik Adam Tronier, f. $30/1$ 1840. Kunst-drejer i Hillerød. Senere ansat paa Statsbaner-nes Værksteder i Kbh. G. $27/2$ 1875 m. Anna Cathrine Hansen, f. i Nøddebo $18/4$ 1850.
- VI. 6. Hedevig Erasmine Noline Tronier, f. $3/11$ 1845, † $2/10$ 1910. G. $4/6$ 1873 (Grenaa K.) m. Otto Thykier, f. i Ebeltoft $5/6$ 1842, † $31/12$ 1909 i Grenaa, hvor han først var Kjøbmand, senere Revisor i Sparekassen.
3 S. 3 D.
- V. 2. Anna Caroline Tronier, f. $29/10$ 1799, † i Grenaa $30/8$ 1880. G. $12/4$ 1845 m. Peder Severin Møller, f. $24/4$ 1803, † $20/3$ 1888, Kæmner i Grenaa, Kammerraad.
- V. 3. Susanne Elisabeth Tronier, f. $6/10$ 1803, † $25/5$ 1886. G. $2/11$ 1824 m. Frederik Holm, f. $22/8$ 1797, † $15/10$ 1850, Boghandler i Sorø.
1 S. 2 D.
- V. 4. Engell Margrethe Tronier, f. $31/8$ 1805, † 1807, begr. $3/3$.
- V. 5. Andreas Carl Tronier, f. $16/5$ 1807, † $21/2$ 1813.
- V. 6. Adamine Sophie Fredericha Christiane Tronier, f. $16/8$ 1811, † 1813, begr. $16/3$.
- IV. 4. Mathias Fries Tronier, f. i Haderslev $30/8$ 1766, dbt. $2/9$, † s. St. $2/8$ 1767.
- IV. 5. Christian Carl Tronier, f. i Haderslev $8/8$ 1770, dbt. $9/8$, † i Kbh. $22/10$ 1845. Skibscapt. Indsatte ved Testamente $23/12$ 1839 sin Broder Oberst W. V. C. Tronier til Universalarving, og denne angav efter hans Død for Skifteretten, at Arven — efter at nogle i Testamentet nævnte Legater vare udredede — vilde udgjøre 5,000 Rbd.
- IV. 6. Mathias Tronier, f. i Haderslev $23/8$ 1773, dbt. $26/8$, † $15/4$ 1835 (Kallehave Kbg.). Skovfoged paa Dianalund; Kystbefalingsmand. G. m. Birgitte Maria Smidt, f. $12/3$ 1777, † $16/3$ 1843 (Kallehave Kbg.).
Børn V. 1—9 (Kallehave).

- V. 1. Anneche Cathrine Tronier, f. $\frac{25}{4}$ 1802, † c. 1860. G. $\frac{12}{3}$ 1823 (Kallehave) m. Lars Knudsen, f. $\frac{8}{3}$ 1796 i Fiskebækshuset i Kirkeværløse Sogn, † i Kjeldbylille paa Møen $\frac{10}{4}$ 1853, Søn af Skovløber Knud Erichsen (Moderen var vist »Karen Knudsen«, der døde som »Gjordemoder« i Lille Værløse $\frac{10}{5}$ 1817); Seminarist fra Jonstrup Seminar. 1820 (2. Karakter), Lærer i Langebæk, da han blev gift, senere Lærer i Kjeldbylille og Kirkesanger. Jvf. A. Petersen, D. jonstrupske Stat, S. 183.
- V. 2. Andrea Caroline Wolfine Tronier, dbt. $\frac{11}{11}$ 1803, † $\frac{29}{12}$ 1811.
- V. 3. Christian Carl Tronier, dbt. $\frac{26}{6}$ 1805, † i Hillerød $\frac{9}{5}$ 1855. Kunstdrejer. G. 1) $\frac{15}{5}$ 1831 (Fødselsstiftelsen Kbh.) m. Johanne Elisabeth Petersen (som $\frac{10}{5}$ havde født en Søn, der blev døbt paa Bryllupsdagen og kaldet Carl Andreas Evald Tronier, men døde 2 Dage efter). G. 2) $\frac{14}{12}$ 1832 (Trinit. Kbh.) m. Marie Christiane Møller, f. i Kbh., † i Hillerød $\frac{13}{3}$ 1846, D. af Kobbersmedmester Michael Christian M.
Børn VI. 1—6 (Hillerød).
- VI. 1. Camilla Marie Christiane Tronier, f. $\frac{6}{7}$ 1833, † $\frac{17}{5}$ 1874 (Sundby Kbg.). G. m. Styrmand Hans Nicolai Christensen $\frac{24}{5}$ 1857 (Holmens K. Kbh.). Han g. 2) m. hendes Søster Anna (VI. 5).
- VI. 2. Carl Christian Mathias Valdemar Tronier, f. $\frac{27}{3}$ 1835, † i England 1852. Styrmand. Ugift.
- VI. 3. Emma Benedicte Anthonie Tronier, f. $\frac{4}{7}$ 1836, † $\frac{29}{7}$ s. A.
- VI. 4. Harald Axel Georg Tronier, f. $\frac{20}{8}$ 1837, † $\frac{11}{6}$ 1840.
- VI. 5. Anna Haraldine Emma Tronier, f. $\frac{19}{11}$ 1841. G. m. Styrmand Christensen (se foran) $\frac{27}{9}$ 1878 (Sundby paa Amager). Han, som var født $\frac{13}{3}$ 1825, † 1889, begr. $\frac{28}{4}$ (Sundby Kbg.).
- VI. 6. Harald Axel Michael Tronier, f. $\frac{15}{3}$ 1843, † $\frac{2}{10}$ s. A.
- V. 4. Hans Georg Tronier, f. $\frac{13}{7}$ 1807, dbt. $\frac{16}{7}$, † $\frac{20}{10}$ 1870 i Sundby Vester (Taarnby Kbg.). Hattemager. G. $\frac{23}{9}$ 1836 (Trinit. Kbh.) m. Maren Kirstine Christensen, f. $\frac{23}{9}$ 1814, † $\frac{10}{12}$ 1872.
Børn VI. 1—5.
- VI. 1. Peter Georg Tronier, f. $\frac{10}{3}$ 1838. Typograph. Lever ugift i Kbh.
- VI. 2. Evald Mathias Tronier, f. $\frac{1}{1}$ 1840, † $\frac{7}{4}$ 1864 i Sundby Vester. Stentrykker. Ugift.

- VI. 3. Camilla Boline Marie Tronier, f. $\frac{2}{4}$ 1842, † $\frac{20}{3}$ 1843 (Frint. Kbg.).
- VI. 4. Carl Søren Tronier, f. i Kbh. $\frac{17}{8}$ 1844, dbt. i Vor Frue K. $\frac{29}{9}$ s. A., † i Sundby Vester $\frac{12}{12}$ 1866. Skibstømrer. Ugift.
- VI. 5. Nicolai Andreas Tronier, f. i Kbh. $\frac{10}{3}$ 1853, † s. St. $\frac{11}{7}$ 1889. Kjøbmand i Kbh. G. $\frac{11}{2}$ 1879 (Frederiksberg K.) m. Hertha Elisabeth Meilstrup, f. $\frac{2}{2}$ 1858, D. af Snedkermester Henrik Ditlev Jappe Meilstrup og Jacobine Henriette Andersen.
- Børn VII. 1—5.
- VII. 1. Kristine Tronier, f. $\frac{27}{6}$ 1880, † $\frac{10}{11}$ 1891.
- VII. 2. Henrik Georg Tronier, f. $\frac{3}{1}$ 1882. Barber og Frisør i Kbh. G. $\frac{18}{3}$ 1904 (Sct. Math. Kbh.) m. Anna Mortensen, f. $\frac{23}{5}$ 1879 i Nykjøb. (Sjæll.), D. af Avlsbruger M.
- VII. 3. Carl Andreas Tronier, f. $\frac{14}{9}$ 1883. Bogholder. G. $\frac{4}{11}$ 1911 (Frelsers K.) m. Ellen Margrethe Hansen, f. paa Christianshavn $\frac{16}{3}$ 1893, D. af Møller Peter Hansen og Ellen Christine Lauritsen. Har med megen Velvillie skaffet Oplysninger til denne Stamtavle.
- Søn: VIII 1.
- Roar Carl Mogens Tronier, f. $\frac{28}{9}$ 1912.
- VII. 4. Rudolph Tronier, f. $\frac{14}{3}$ 1887, † $\frac{12}{1}$ 1888.
- VII. 5. Dagmar Tronier, f. $\frac{29}{1}$ 1889, † $\frac{11}{11}$ 1892.
- V. 5. Hygum Evald Tronier, f. $\frac{8}{4}$ 1809, hjd. $\frac{21}{4}$, i Kirke $\frac{7}{7}$.
- V. 6. Andreas Tronier, f. $\frac{19}{2}$ 1813, † 1850. Contorist. Ugift.
- V. 7. Andrea Caroline Wolffine Tronier, f. $\frac{28}{9}$ 1815, hjd. $\frac{6}{11}$ s. A., i Kirke $\frac{21}{6}$ 1816.
- V. 8. Emilie Mathine Marie Tronier, f. $\frac{14}{1}$ 1819, hjd. $\frac{22}{1}$, i Kirke $\frac{4}{6}$, † $\frac{20}{11}$ 1820.
- V. 9. Emilie Evaline Martine Marie Tronier, f. $\frac{19}{10}$ 1821, hjd. $\frac{27}{11}$ s. A., i Kirke $\frac{11}{8}$ 1822, † $\frac{12}{9}$ 1900. G. $\frac{27}{5}$ 1844 (Kjeldby) m. Emil Nielsen af Stege. Malermester i Vordingborg.
- IV. 7. Wulf Veit Christoph Tronier, dbt. i Sorø $\frac{7}{2}$ 1775, † i Kbh. $\frac{23}{3}$ 1856, begr. $\frac{31}{3}$ paa Assist. Kgd.¹⁾ Formodentl. opkaldt efter Overhofmester Reitzenstein (jvf. Personalh. Tidsskrift 2. R. VI, 16). $\frac{30}{11}$ 1796 Pikør paa Staden Kbhvns Veje udenfor Portene, $\frac{5}{4}$ 1805 Brolægningsinspecteur i Kbh.

¹⁾ Gravsted kjøbt til $\frac{19}{7}$, 1969 (nu Afdeling E 1032).

Premierlt. og Adjutant ved Livjægercorpset med Anciennetet fra $\frac{8}{1}$ 1802, $\frac{9}{12}$ 1803 charact. Capt., deltog i Kampen 1807, Capt. 1809, Major 1832, Oberstlt. 1837, entl. med Obersts Charakter og med 400 Rdl. som Vartpenge $\frac{1}{7}$ 1842. Rodemester i Kbh. $\frac{28}{10}$ 1836 R. af D. Livjægerskydeselskabet har ladet hans Billede male af Portraitmaler Monies. Jvf. E. L.: Kongens Livjægercorps før og nu, S. 24, 26 og 55. Selmer, Necrol. Saml. II, 246. G. $\frac{25}{3}$ 1802 (Trinit. K. Kbh.) m. Cathrine Marie Lindbom, D. af Garvermester Zacharias L., † $\frac{6}{5}$ 1841, 59 Aar gl.

Børn V. 1—8.

- V. 1. Zacharias Arnold Tronier, f. $\frac{1}{12}$ 1803, dbt. $\frac{3}{2}$ 1804 (Vor Frue K. Kbh.), † $\frac{28}{2}$ 1809.
- V. 2. Cathrina Maria Tronier, dbt. $\frac{7}{4}$ 1806 (Trinit. K.), † ugift $\frac{14}{7}$ 1864 (Vor Frue Kbg.).
- V. 3. Wolfine Tronier, † $\frac{26}{3}$ 1808, $\frac{3}{4}$ Aar gl. (Vor Frue Kbg.).
- V. 4. Caroline Arnoldine Tronier, dbt. $\frac{14}{6}$ 1810 (Garnis. K.), † ugift $\frac{9}{11}$ 1838 (Vor Frue Kbg.).
- V. 5. Dorothea Zacharine Tronier, dbt. $\frac{11}{8}$ 1812 (Garnis. K.), † ugift $\frac{27}{2}$ 1861 (Vor Frue Kbg.).
- V. 6. Christian Carl Tronier, f. $\frac{13}{2}$ 1814, dbt. $\frac{14}{10}$ s. A. (Garnis. K.), † $\frac{27}{11}$ 1814 (Vor Frue Kbg.).
- V. 7. Andrea Cecilie Tronier, f. $\frac{8}{10}$ 1815, dbt. $\frac{19}{4}$ 1816 (Garnis. K.), † $\frac{4}{5}$ 1863. G. m. Georg Frederik Sophus Falkenberg, f. $\frac{19}{2}$ 1811, $\frac{22}{1}$ 1849 Capt. II i 1. Reservebat., † (falden) ved Idsted $\frac{25}{7}$ 1850, bisat i Flensborg 28. Juli, senere ført til Kbh.; begr. i Svigerfaderens Gravsted. Jvf. V. Richter, Den danske Militæretat. Cohen, Krigen 1850, S. 71.
- V. 8. Carl Friderich Tronier, f. $\frac{3}{1}$ 1818, dbt. $\frac{27}{9}$ s. A. (Garnis. K.). $\frac{1}{5}$ 1839 Secondlt. i 1. Livregim., $\frac{1}{7}$ 42 ansat i 1. Bat., $\frac{27}{5}$ 48 Premierlt., $\frac{13}{9}$ 48 R. af D. (V. Richter, Den danske Militæretat). I Selmers Necrol. Saml. II, 246 hedder det om ham: »dødelig saaret i Fredericia-Slaget. . . . Han døde af sit Saar 8. Juli 1849 paa Billeshave Lazareth, bisat i Veilby Kirke 12. [11te!] Juli, ført til Kjøbenhavn og begravet [12te Juli] paa Frue Assistents-Kirkegaard [i Faderens Gravsted]. Dygtig og tapper Officer, meget afholdt af General Rye for koldblodig Uforfærdethed«. Hos Cohen (Krigen 1849, S. 86) fortælles: »Blandt de saarede var en Løjtnant T., en herlig Karl, modig som en Løve. Hans Forlovede og Svigerforældre vare herovre at besøge ham; han led frygtelig, men idet han blev baaret op, sagde han: ak, Gud give, jeg maatte leve! jeg vilde gjerne lide, hvad det skulde være; men jeg vil saa nødig dø, jeg har saa meget at leve for. Da han blev bragt ind paa Billeshave, var han

død.« »Det fortalte maa upaatvivlelig gjælde C. F. Tronier«, mener Selmer, og det forholder sig ogsaa virkelig saaledes. Troniers Forlovede var Kirstine Johanne Kidde, en Datter af Gaardbruger Henrich Kidde og Hustru Sophie Marie Sager i Kidde, Jellinge Sogn (f. s. St. $\frac{2}{4}$ 1821, forlovet med Tronier $\frac{26}{10}$ 1848). Den saarede overleverede til Capitajn Søderberg¹⁾ Uhr, Ring og Billede og bad ham om at bringe disse Gjenstande til Kjæresten. Søderberg rejste da efter Krigen over dermed. Siden blev han Enkemand 2den Gang, og han blev saa $\frac{30}{10}$ 1854 selv forlovet og senere gift med nævnte Kirstine J. Kidde. — I Berlingske Tidende for den 17. Juli 1849 findes følgende Digt af P. F. Friis:

†
CARL F. v. TRONIER.

For Heltedøden
I Seiersmorgenrøden,
For blomstersmykte Baare —
Vi ei har Taare;
Men for din Pige,
Trøstløse, elskelige, —
Og for din gamle Fader,
Som Du forlader!

Men naar de græder,
Omstraal dem din Hæder,
Med Stolthed, Fryd og Smerte,
Ved Danas Hierte!

- IV. 8. Erik Tronier, døbt i Sorø $\frac{21}{8}$ 1776. Død ung; nævnes ikke i Skiftet efter Faderen 1800.
- IV. 9. Georg Christian Tronier, døbt i Sorø $\frac{8}{7}$ 1778, f. $\frac{2}{7}$; † i Kbh. $\frac{19}{4}$ 1871. I nogle Aar til Søs. 1800 Maanedslieut. ombord i Prøvesten, men blev syg. 1808 Lieutenant i Fyenske Infanteriregiment og 2den Lærer ved Skolen; søgte og fik Afsked paa Grund af Sygdom, men uden Pension. 1814 virkelig Krigscancellisecretair. Fik 1817 kgl. Tilladelse til at have Bispisning i Forening med Billiard, men benyttede ikke Bevillingen. $\frac{10}{6}$ 1823 Materialskriver paa Kronborg, afsked. $\frac{29}{12}$ 1830. Toldbetjent i Kbh. G. $\frac{8}{9}$ 1809 (Garnis. K. Kbh.) m. Sophie Frederikke Welsing (Weltzien), f. i Kbh. $\frac{13}{9}$ 1779, † s. St. $\frac{8}{9}$ 1868 (D. af Skomager Christian Friederich Welsing (Weltzien) og Christiane Maria Hoffmeyer), Enke efter Candidat og const. Assessor Engelbreth Hesselberg, som døde i Kbh. $\frac{1}{5}$ 1806 (Vor Frue Kbg.). $\frac{5}{1}$ 1813 mistede Tronier ved Pengeforandringen $\frac{5}{6}$

¹⁾ Peter Henrik Josef Theodor S., † som Major i Kbh. $\frac{16}{3}$ 1903.

af den Formue, han havde faaet med sin Hustru, og tabte Resten ved Fallitter. Hans Hustru brækkede ved et Fald paa Stuegulvet Hoftebenet, maatte derfor holde Sengen i 5 Aar.

Børn V. 1—7 (skal have havt 8).

- V. 1. Carl Christian Tronier, f. i Kbh. $\frac{8}{9}$ 1809, dbt. $\frac{26}{12}$ s. A. (Garnis. K. Kbh.), conf. 1825 i Helsingør (Sct. Mariæ K.), † i Kbh. $\frac{7}{8}$ 1877. 1836 Skriver ved Ingenieurcorpssets Vejcontoir. 1848 Skriver ved Artilleribrigaden. 1848—50 Depotforvalter i Odense. 1852—54 Secretair i »Bondevennernes Selskab«. 1853 Medstifter af »Folkevennernes Selskab« (en Tid Medbestyrer). $\frac{25}{1}$ 1854 Medstifter og Medbestyrer af »Den danske Haandværkerforening«. $\frac{3}{8}$ 1853 Folkethingsmand for Kbhvns Amts 5te Valgkreds, mødte paa 5te Rigsdag og i 6te Rigsdags 1ste Session. $\frac{16}{7}$ 1855 cst. som Branddirecteur i Merløse Herred, senere Branddirecteur i flere andre Districter paa Sjælland. Har bl. a. skrevet: Kortfattet Beskrivelse af Roskilde Kjøbstad, med en Grundtegning. Kbh. 1845. Jvf. Erslew, Forfatterlexik. III (Supplem.). Barfod, Dansk Rigsdagkalender I, 237. Biogr. Lexik. G. 1) med Helga Petersen, † $\frac{11}{6}$ 1841, 27 Aar gl., D. af Lotto-Assistent, cand. phil. Otto Darries P. og Abigael Dorothea Colvig. G. 2) m. Frederikke Jacobine Gram, † i Kbh. $\frac{5}{9}$ 1894 (D. af Skibscapt. og Tracteur Johan Frederik G.), g. 1) $\frac{13}{12}$ 1839 m. Styrmand Johan Nicolai Brinckmann (f. $\frac{11}{4}$ 1810, † $\frac{28}{1}$ 1840).

Børn (med 2den Hustru) VI. 1—3.

- VI. 1. Christian Frederik Tronier, f. i Kbh. $\frac{3}{10}$ 1854. Bogholder s. St.
- VI. 2. Vilhelm Julius Tronier, f. i Kbh. $\frac{5}{6}$ 1857. Pharmaceut. † ugift i New York.
- VI. 3. Johan Nicolai Tronier, f. i Nestved $\frac{26}{1}$ 1861, dbt. i Sct. Peders K. $\frac{21}{3}$ s. A. 1876 Volontær i Landbygningernes alm. Brandforsikring. 1898 Branddirecteur paa Frederiksberg. 1899 Directeur for Landbygningernes alm. Brandforsikring. $\frac{18}{8}$ 1911 R. af D. Været Secretær i Arbejdsgiverforeningen og Medstifter af Arbejdsgivernes Ulykkesforsikring. G. $\frac{3}{11}$ 1893 m. Ella Augusta Brandt, f. i Vejle $\frac{12}{12}$ 1873, D. af Grosserer I. H. Brandt og Augusta Bekkevold.

Børn VII. 1—2.

- VII. 1. Johnny Dagmar Tronier, f. i Kbh. $\frac{9}{1}$ 1896.
- VII. 2. Axel Erik Tronier, f. s. St. $\frac{19}{5}$ 1907.

- V. 2. Carl August Tronier, dbt. $\frac{9}{5}$ 1811 (Garnis. K.), † i Kbh. $\frac{19}{7}$ 1853. Handelsfuldmægtig. Frivillig ved Depotet. G. 1851 m. Emilie Christine Larsen, f. $\frac{22}{12}$ 1823, † i Kbh. $\frac{1}{2}$ 1902.
Ingen Børn.
- V. 3. Julius Tronier, f. $\frac{23}{12}$ 1814, dbt. $\frac{29}{5}$ 1817 (Holmens K.), † i Skjern $\frac{31}{3}$ 1854; Vejopsynsmand. G. m. Ane Cathrine Søndersø, f. i Kolding $\frac{17}{9}$ 1820, † i Heager, Øse Sogn, $\frac{21}{2}$ 1887, D. af Kvartermester Niels Hansen S. og Abelone Marie Hansdt.
Børn VI. 1—6.
- VI.1. Niels Christian Tronier, f. i Ribe $\frac{16}{11}$ 1840, dbt. i Domkirken $\frac{7}{3}$ 1841. Maler i Vester Nebel ved Kolding. † paa Viborg Sindssygeanstalt $\frac{18}{8}$ 1878. G. $\frac{18}{6}$ 1870 (Vester Nebel) m. Ane Elisabeth Andreasen, f. $\frac{21}{9}$ 1845, † i Kolding $\frac{30}{3}$ 1888, D. af Marskandiser Hans Andreasen og Hanne
Børn VII. 1—3 (Nebel).
- VII. 1. Hans Christian Julius Tronier, f. $\frac{19}{3}$ 1871. Gartner i Husum v. Kbh. G. $\frac{4}{11}$ 1906 (Nathanaels K. Kbh.) m. Flora Augusta Olsen, f. i Kbh. $\frac{3}{1}$ 1876.
Barn VIII. 1.
- VIII. 1. Niels Christian Tronier, f. i Humlebæk $\frac{7}{8}$ 1907.
- VII. 2. Julius Tronier, f. $\frac{15}{9}$ 1873. Stolemager i Sundby (Amager). G. $\frac{10}{6}$ 1898 (Kbh.) m. Else Kirstine Jensen, f. $\frac{10}{9}$ 1871, D. af Arbejdsmand.
Børn VIII. 1—4.
- VIII. 1. Robert Christian Hans Tronier, f. $\frac{26}{7}$ 1898.
- VIII. 2. Elis Hagbart Tronier, f. $\frac{31}{12}$ 1899.
- VIII. 3. Gerhardt Julius Tronier, f. $\frac{1}{6}$ 1903.
- VIII. 4. Gerda Elisabeth Tronier, f. $\frac{14}{5}$ 1904.
- VII. 3. Hanne Kathrine Tronier, f. $\frac{23}{2}$ 1876.
- VI.2. Marie Sophie Frederikke Elisabeth Tronier, f. i Ribe $\frac{4}{7}$ 1843, dbt. i Cathrine K. $\frac{8}{8}$, † i Ringkjøbing $\frac{19}{7}$ 1845.
- VI.3. Georg Christian Carl Tronier, f. i Ringkjøbing $\frac{27}{3}$ 1846, dbt. i Kirken $\frac{31}{5}$. Glarmester i Hajstrup, Øsby Sogn. G. $\frac{21}{11}$ 1872 (Frørup) m. Mathilde Frederikke Moltrup, f. i Assens $\frac{9}{3}$ 1852.
Børn VII. 1—8.
- VII. 1. Ane Marie Martha Tronier, f. $\frac{22}{1}$ 1873, g. 1894 m. Niels Jepson, f. i Sverig. De bo i Haderslev.

- VII. 2. Marie Christine Tronier, f. $24/1$ 1875. G. 1904 m. Herman Elster, Contorist i Bremen.
- VII. 3. Ottine Julie Tronier, f. $30/12$ 1877. G. m. Togfører Andreas Schüren i Elmshorn.
- VII. 4. Julius Olaf Petersen Tronier, f. $10/4$ 1880. Bager i Elmshorn. G. m. Helene Krøger.
- VII. 5. Georg Christian Carl Tronier, f. $26/3$ 1883. Snedker.
- VII. 6. Martine Frederikke Tronier, f. $5/10$ 1885, † 1887.
- VII. 7. Niels Christian Tronier, f. $13/2$ 1888. Smed.
- VII. 8. Oluf Petersen Moltrup Tronier, f. $24/8$ 1890. Maler.
- VI. 4. Marie Sophie Frederikke Elisabeth Tronier, f. i Skjern Sogn $24/2$ 1847; G. (Kbh.) m. Peter Nielsen. Hun døde, efter at have født en Dreng, som fik Navnet Tronier Hugger Nielsen.
- VI. 5. Meta Villiamine Tronier, f. i Skjern $22/4$ 1851. G. $1/12$ 1870 (Øse) m. Villads Thomsen Pedersen, Husmand i Heager, Øse Sogn.
9 Børn.
- VI. 6. Julius Tronier, f. i Skjern $11/10$ 1853. G. $7/10$ 1886 (Stadil) m. Thora Constance Holm, f. i Sir 1855, D. af Kirkes. og Skolel. Simon Peter Christian Holm og Marren Tusager. Drejer i Silkeborg.
Ingen Børn.
- V. 4. William Tronier, f. $24/2$ 1816, dbt. $29/5$ 1817 (Holmens K.). $1/5$ 1832 Kadet, $1/5$ ($1/1$) 1837 Secondlt. i Fyenske Infanteriregiment, $13/4$ 1838 forsat til Kongens Regiment, $1/7$ 1842 Premierlt. i 10. Bataillon. Dødelig saaret i Slaget ved Slesvig 23. April, taget til Fange, † paa det fjendtlige Lazareth i Slesvig $1/5$ 1848, begr. paa Frederiksberg Kirkegd. $4/5$ (Cohen, Krigen 1848, S. 88). »Særdeles gode Evner, navnlig gode Sprogkundskaber« (Selmer, Necrol. Saml. I, 470).
- V. 5. Frederik Tronier, f. c. 1819, † i Kbh. $16/9$ 1898. Tommer-svend.
- V. 6. Sophie Frederikke Tronier, f. $24/8$ 1819, † ugift $23/8$ 1841 (Vor Frue Kbg. Kbh.).
- V. 7. Georg Christian Tronier, f. $24/12$ 1822. Secondlt. ved 7. Liniebataillon. Med i Krigen. Kom syg til Kbh. † af Svindsot paa Garnisons-Hospitalet $16/12$ 1848. Jvf. Selmer, Necrol. Saml. I, 470.

- III. 2. Nicolai Tronier. Skriver ved det tyske Toldcontoir paa Rentekamret i Kbh. $\frac{5}{4}$ 1763 Told- og Licent-Forvalter i Hejlighenhafen, † s. St. $\frac{15}{11}$ 1786, 52 Aar 10 M. gl. G. i Aug. 1760 (Kbh.) m. Susanne Gebauer, dbt. $\frac{12}{7}$ 1740 (D. af Bøsemager Andreas G. og Charlotte Amalie Christensdt.). Hun levede ved Mandens Død, og de havde da ingen Livsarvinger.
- III. 3. Hans Joachim Tronier, † 51 Aar gl. i Haderslev $\frac{13}{5}$ 1787: »ist beständig unsinnig gewesen«. »Ganz vom Verstande zu keinen Dingen geschickt, auch unter ständiger Aufsicht sein muss«, hedder det i Testamentet af 1765, hvori der sikres ham Tilsyn og Underhold.
- III. 4. Erik Tronier, dbt. i Haderslev $\frac{17}{4}$ 1739, † s. St. $\frac{28}{8}$ 1807. Fik 23. Aug. 1765 kgl. Bevilling til i Stedet for sin Broder Christian Carl at være Faderens Adjunctus cum jure succedendi. Gav Broderen 700 Rdl. derfor og skulde desuden underholde sin vanvittige Broder eller i Stedet derfor betale 40 Rdl. aarlig. »1767. 27. Octbr. Erich Tronier als Sohn des hiesigen Stadtkochs Hans Joachim Tronier und Successor in officio den Bürger-Eid geleistet« (Borgerskabsbogen). Havde mange Controverser i Anledning af Privilegiet, en flhv. Raadmand Gydesen i Haderslev var i en Erklæring af $\frac{4}{4}$ 1783 især grov imod Tronier. — G. 1) m. Marie Elisabeth Andersen, † $\frac{25}{7}$ 1776, 44 Aar gl., D. af Andreas A. og Catharina Clausen i Arrild. G. 2) m. Marie Haunstrup fra Kolding, † $\frac{29}{4}$ 1801, 56 Aar gl.

Børn IV. 1—5 (1. med 1ste Hustru).

- IV. 1. Hans Joachim Tronier, f. $\frac{12}{10}$ 1765, † $\frac{4}{1}$ 1766.
- IV. 2. En dødfødt Søn, begr. $\frac{8}{4}$ 1778.
- IV. 3. Hans Joachim Tronier, f. $\frac{29}{8}$ 1781, † $\frac{7}{11}$ s. A.
- IV. 4. Peter Esckel Tronier, f. i Haderslev $\frac{29}{5}$ 1783, dbt. $\frac{31}{5}$; † s. St. $\frac{21}{2}$ 1812. Kjøbmand i Haderslev; fik Borgerskab $\frac{22}{2}$ 1810: »Peter Esch. Tronier, Bürgersohn, Handelstreibender und Hauseigener« (Borgerskabsbogen). Deputeret Borger s. St. G. m. Anna Helene Wind (D. af Peder Pedersen W. og Anne Jensen i Galsted), † $\frac{19}{1}$ 1822, 46 Aar gl. G. 1) m. Borger og Kromand Jes Henrich Nissen i Haderslev.

Børn V. 1—2.

- V. 1. Heinrich Tronier, f. i Haderslev $\frac{11}{5}$ 1810, dbt. $\frac{31}{5}$; † i Kbh. $\frac{28}{1}$ 1892. Som Kvartermester i Gardehusardivisionen Dbm. $\frac{28}{6}$

1845. 1850 Graver ved Garnisonskirken i Kbh., siden Overgraver s. St.; Afsked som saadan $11/5$ 1890. G. m. Margrethe Marie Marcussen, † i Kbh. $9/9$ 1895.

Børn VI. 1—5 (Kbh.).

VI. 1. Henriette Cathrine Magdalene Tronier, f. $21/1$ 1840. G. $4/5$ 1881 (Garnis. K. Kbh.) m. Peter Frederik Julius Funder, f. i S. Onsild $7/11$ 1823 (S. af Sognepr. Jørgen Christian F. og Mette Marie Schytte), Stud. Aarhus 1842, cand. theol. $2/11$ 1847 (laud.), p. Cap. Tamdrup $28/9$ 1849, ord. $19/10$, Sognepr. Blære-E. $8/11$ 1860, Bregninge-B. $5/7$ 1865, Spjellerup-S. $4/5$ 1880, entl. $11/11$ 1904, † paa Frederiksberg $16/10$ 1912. (G. 1) $17/6$ 1851 [Hjembæk] m. Ingeborg Marie Charlotte Sophie Basse, f. $17/6$ 1826 [Hammel], † $16/11$ 1859, D. af Provst Niels Fred. B. og Joh. Christiane Soph. Faber; 2) $12/12$ 1861 [Tamdrup] m. Cathrine Sophie Vilhelmine Reedtz, f. $14/6$ 1836 [Bisgaard], † $23/4$ 1875, D. af Kammerherre Otto Arenfeldt R. og Helga Magd. Boisen).

1 S. 1 D.

VI. 2. Axel Thorvald William Tronier, f. $16/6$ 1842. Capitajn i Triest. G. m. Adelheid Ramann, f. i Triest $9/12$ 1859, D. af Kjøbmand Justus Ramann.

Børn VII. 1—4.

VII. 1. Heinrich Gustav Adolf Tronier, f. $4/7$ 1888, † $22/5$ 1894.

VII. 2. Frits Gustav Tronier, f. $15/3$ 1890.

VII. 3. Margrethe Louise Theodora Anna Tronier, f. $2/3$ 1892.

VII. 4. Helene Anna Louise Theodora Valborg Tronier, f. $16/7$ 1894.

VI. 3. Adolf Marcus Henrich Tronier, f. $7/2$ 1845. Fhv. Landmand i Sverig. G. $/3$ 1872 (Sct. Johannes K. Kbh.) m. Nanna Victoria Kjerkegaard, D. af Niels Vilhelm Kjerkegaard, Sygehuslæge i Holbæk.

Børn VII. 1—2.

VII. 1. Charlotte Margrethe Tronier, f. i Hersløf $11/2$ 1873. G. $1/11$ 1895 m. Gustav Bengtson Amin, f. i Oxie $5/7$ 1856, S. af Cantor og Folkeskolelærer Nils Bengtson og Inger Erlandsson, efter Studier i Malmø Stud. i Lund 1877, cand. theol. $29/9$ 1883, practisk Exam. $15/5$ 1884, ordin. $20/5$ s. A., Prebendecomminister i Stångby 92—97, Kyrkoherde $15/5$ 96 i Bjersløg (tiltraadte 98), 1905 i Ofraby-B.

2 S. 1 D.

VII. 2. Johanne Tronier.

- VI. 4. Victor Bernhard Georg Tronier¹⁾, f. $24/1$ 1848. Assistent i Firmaet C. K. Hansen i Kbh. G. $18/2$ 1876 m. Laura Anna Andrea Neiiendam, f. $28/5$ 1850, D. af Melhandler Neiiendam og Julie Aminde.
Børn VII. 1—4.
- VII. 1. Axel Henry Tronier, f. $23/8$ 1876, † $2/4$ 1894.
- VII. 2. Valborg Julie Margrethe Tronier, f. $14/7$ 1878. G. $24/1$ 1899 m. Handelsgartner Kjerullf Møller.
- VII. 3. Johanne Emmy Carla Tronier, f. $14/4$ 1880. G. $8/5$ 1906 m. Gartner Hans Petersen Møller.
- VII. 4. Laura Anna Andrea Tronier, f. $6/8$ 1887. G. $4/5$ 1910 m. Alfred Otto Jørgensen, Vinhandler i Odense.
- VI. 5. Anna Helene Elise Tronier, f. $14/7$ 1851. G. m. Anton Simonsen, f. $11/5$ 1841, Overtelgraphist, Bestyrer af Børsstationen i Kbh.
- V. 2. Erich Tronier, f. i Haderslev $22/9$ 1811, † s. St. som ugift Farversvend $1/6$ 1863. Fik ved Contract af $17/1$ 1838 Bødker Baltzer Friederich Troniers Hus i Gl. Haderslev med den Forpligtelse at yde Bødkeren fri Bolig og Pleje (jvf. S. 19).
- IV. 5. Hans Joachim Tronier, f. $9/9$ 1786. Levede ved Faderens Død.
- III. 5. Sophie Tronier, dbt. i Haderslev $24/5$ 1740. G. s. St. $29/3$ 1761 m. Sergent Diederich Emilius Wilckeling.
- III. 6. Andreas Tronier, dbt. i Haderslev $15/8$ 1742. Var død, da Faderen gjorde Testamente 1765.
- III. 7. Joachim Christopher Tronier, dbt. $14/10$ 1743 (Haderslev), † i Kbh. $11/5$ 1822 (Trinit. Kbg.). Stud. 1762, cand. theol. $4/6$ 1767 i Kbh. (haud illaud.). Oprettede derefter s. St. et Institut (det franske og tyske Seminarium), hvis Inspecteur og Forstelærer han var indtil Aaret 1784; købte da en Tjeneste som Regimentskvartermester, men maatte snart efter paa Grund af Familieomstændigheder afstaa den igjen »for ikke at rejse til Jylland« — fortæller han $27/10$ 1798 i en Ansøgning om en Ansættelse ved den dan-

¹⁾ Jvf. Joh. Madsen, Danmarks Kirker, S. 725.

ske og norske Speciesbank, i hvilken Ansøgning han tillige bemærker, at han ikke siden havde været saa lykkelig at faa en anden Tjeneste, og at det var tungt for ham, da han sad med Kone og 6 Børn. — Han døde i Springgade hos Skolelærer Møller: ingen Meubler, Klæderne vurderede til 7 Rdl.; ejede nok 4,000 Rdl. — var 1803 Ejer af Nybrogade 21 —, Begravelsen kostede 75 Rdl. 4 $\frac{1}{2}$. — G. $\frac{20}{6}$ 1777 (Chrhvn.s Frelser's tyske Kbg.) m. Anna Rosine Køppen, f. $\frac{27}{3}$ 1758, † $\frac{4}{10}$ 1813 (Helligg. Kbg.), D. af Billedhugger Joh. Christoph Køppen.

Børn IV. 1—6.

- IV. 1. Emilie Marie Tronier, f. $\frac{12}{1}$ 1779, dbt. $\frac{26}{1}$ (Frelser's tyske Kbg.), † $\frac{23}{2}$ 1807. G. $\frac{18}{5}$ 1804 m. Skolelærer, Student Johan Jacob Engelsen (S. af Institutbestyrer Hans Engelsen og Elisa Fuhr), † 1810, begr. $\frac{2}{12}$ (Trinit. Kbg.). 1 D. Han g. 2) m. Wilhelmine Pauline Marie Sommer, som overlevede ham.
- IV. 2. Joachim Christopher Tronier, f. $\frac{18}{1}$ 1781, dbt. $\frac{1}{7}$ (Frelser's tyske Kbg.), † som Student i Kbh. $\frac{28}{8}$ 1802 (Trinit. Kirkes Ligbog II). »For sine grundige Indsigter elsket og æret af alle sine Foresatte og medstuderende Colleger« (Adresseavisen).
- IV. 3. Anna Christiane Rosine Tronier, f. $\frac{24}{5}$ 1783, dbt. $\frac{6}{6}$ (Frelser's tyske Kbg.); † $\frac{9}{1}$ 1851. G. $\frac{16}{9}$ 1801 (Citadel. Kbh.) med Christian Robertus Maximil Julius v. Barnekow, f. i Rendsborg $\frac{14}{4}$ 1767 (S. af Oberstlt. Wilhelm Zacharias v. B. og Sophia Juliana Christina Henriette Amoena v. Johnn), † $\frac{10}{9}$ 1830 i Kbh. Han blev 1786 Officer, 1800 Capt., 1808 Major; 1816 entl. og udnævnt til Oberstlt. 4 Børn. Se F. Krogh, Dansk Adelskalender, S. 67 ff. A. Barnekow, Anteckningar om Släkten Barnekow (Kristianstad 1908), S. 51 f. Danmarks Adels Aarb. 1912, S. 67.
- IV. 4. Sophie Frederikke Tronier, f. $\frac{12}{8}$ 1785, dbt. $\frac{2}{9}$ s. A. (Frelser's tyske Kbg.), † i Lyngby $\frac{6}{10}$ 1845, begr. s. St. $\frac{11}{10}$. G. $\frac{29}{7}$ 1812 (Frederiks tyske K. Kbh.) m. Landmand Adam Gottlob Henrik Severin Kraft, dbt. $\frac{24}{7}$ 1752 (Sorø), † i Kbh. $\frac{15}{4}$ 1828 (S. af Justitsraad, Landsdommer Peder Kraft og Birgitte Borthuus), cand. jur. 1775 (laud.), 1781 Vice-Landsdommer i Sjælland og Møen, 1783 virkelig Justitsraad, 1789 tillige Landsthingshører og Skriver, mistede 1795 ifølge en Højesteretsdom sine Embeder, levede siden som Privatmand. Var 1783-1791 Ejer af Odemark og Skafteløvgaard, men døde som fattig Patient paa Almindelig Hospital. Han blev 1) g. $\frac{17}{6}$ 1781

m. Charlotte Amalie Trolle (f. $\frac{1}{7}$ 1750, Hofdame hos Dronning Caroline Mathilde; separ., † $\frac{28}{7}$ 1814), D. af Kammerherre, Oberst Herluf Trolle og Anna Trolle Gersdorff. Ogsaa fra sin 2den Hustru blev han separeret — $\frac{3}{8}$ 1814 og $\frac{24}{6}$ 1817. »16. April 1828 indfandt Skiftekommissionen sig i Huset Nr. 228 paa Skidentorvet for at foretage Skifte efter ham. Ved Forretningen tilstede den afdødes separerede Hustru Sophie Frederikke fød Tronier, som tilkjendegav, at den afdøde efterlader sig en Datter Frederikke Bergitte. Hun anviste den afdødes her beroende Efterladenskaber, som blev annoteret og forseglet saaledes: 1 Skriverpult, Klappen forseglet, begge Skabene ledige; 1 liden Reol med adskillige Bøger, hvilke bleve indlagte i en Kuffert, som blev forseglet; 1 Kurv; 1 Kasse; 1 Par Støvler. Videre end anført blev ikke anvist, og Comparentinden erklærede, at den afdøde ej har efterladt sig videre end anført. Comparentinden besørger Begravelsen imod at erholde Boet udlagt. Herved heroer det« (Kgl. Lands Overrets etc. Forseglingsprotokol Nr. 5, S. 288). Jvf. Erslews Forfatterlexik. II, 52 f. og Supplem. II, 85.

IV.5. Jochumine Nicoline Dorothea Tronier, f. $\frac{20}{2}$ 1788, † $\frac{17}{3}$ 1841 (Chrhvns Frelsers Kbg.). G. 1815 m. Hans Peter v. Benzon, f. $\frac{10}{1}$ 1749, † i Kbh. $\frac{5}{12}$ 1817 (S. af Johannes Benzon til Sohngaardsholm og Frederikke Sophie de Witth), Premierlt. i Søndenfeldske Dragonregim. 1773, Captlt. 1788, Capt. 1789, Sc. Major 1800, Pr. Major 1804, charact. Oberstlt. 1808, Oberstlt. 1810, Afsked 1812. Han var gift 3 Gange: 1) $\frac{24}{11}$ 1769 m. Ida Louise Comtesse Holck, f. $\frac{27}{6}$ 1743, † $\frac{3}{4}$ 1772 (D. af Schach Wittinghof Holck, Greve til Wraae, og Chr. Birgitte Bille); 2) $\frac{29}{10}$ 1773 m. Antoinette Charl. Chr. Arenstorff, f. 1757, † $\frac{16}{1}$ 1813 (D. af Frederik A. — til Overgaard — og Øllegaard Sophie Ide v. Rantzau); separ. Ogsaa fra sin 3die Hustru blev v. Benzon separ.; hun meldte nemlig sin fra Bord og Seng fraskilte Mand død paa Frederiks Hospital $\frac{5}{12}$ 1817. Boet delt. Begravelsen kostede 227 Rdl.

1 Søn.

IV.6. Christian Frederik Tronier, f. $\frac{1}{10}$ 1792. Var død, da der holdtes Skifte efter Faderen (1822).

III.8. Baltzer Friederich Tronier, f. i Haderslev $\frac{31}{3}$ 1767, † som Enkemand uden Børn $\frac{18}{6}$ 1840. Bødker; fik Borgerskab i Haderslev $\frac{11}{7}$ 1793. Ejede et Hus (i Gammel Haders-

lev), som 1838 blev overdraget til Farver Erich Tronier (se S. 17). G. $\frac{20}{11}$ 1792 m. Elisabeth Petersdt., D. af Peter Rasmussen og Bodel Catharina Peters i Vonsild.

- II. 4. Nicolai Tronier, f. i Haderslev, † i Nordborg $\frac{14}{2}$ 1776, 70 Aar gl. Fik $\frac{17}{6}$ 1737 Borgerskab i Kbh. som Værts-husholder («Theskjænker», «Themand»); boede flere Aar i Snaregade. $\frac{27}{1}$ 1746 Controleur og Visiteur i Nordborg. Søgte flere Gange om Lonningstillæg, saaledes ogsaa 1770, havde da kun 50 Rdl. i Gage, ved den sidste Toldforordning mistet en Del af sine ringe Sportler. Toldbestyrelsen havt den Hensigt at bringe ham i Forslag til et bedre Toldembede; men da han var en gammel Mand med en talrig Familie og uformuende, vilde han kun være tjent med en anseelig og hurtig Forfremmelse; blev derfor indstillet til for sin uegennyttige Tjenesteiver at faa et aarligt Tillæg af 25 Rdl. Kongen bevilgede ham for Livstid det foreslaaede Tillæg. G. m. Helvig Iversdt. Thaarup.
Børn III. 1—8 (2—5 Hellig. K., 6. Nicolaj K.).
- III. 1. Maria Tronier, confirmeret i Nordborg 1748.
III. 2. Christian Carl Tronier, dbt. $\frac{30}{3}$ 1735.
III. 3. Johanne Tronier, dbt. $\frac{24}{5}$ 1737.
III. 4. Iver Tronier, dbt. $\frac{2}{1}$ 1739.
III. 5. Ingeborg Kirstine Tronier, dbt. $\frac{17}{6}$ 1740.
III. 6. Iver Tronier, dbt. $\frac{15}{10}$ 1742.
III. 7. Anna Margrethe Tronier, dbt. $\frac{20}{7}$ 1744.
III. 8. Metta Catharina Ida Tronier, dbt. i Nordborg $\frac{3}{5}$ 1748, s. St. confirm. 1763 og $\frac{11}{10}$ 1774 g. m. Gregorius Friderich Zoffmann, Advokat (Ejer af Lysmose ved Nordborg), som døde $\frac{31}{7}$ 1810, 71 Aar gl.

En Søster til foran nævnte Nicolai Tronier var maaske Salome Tronier, † 1765, begr. $\frac{28}{10}$, 65 Aar gl., g. $\frac{5}{4}$ 1735 (Sct. Petri K. Kbh.) m. Johan Georg Leitlöff, Enkemand (hans 1ste Hustru † 1734, begr. $\frac{6}{8}$), Gartner ved »Palalet« (c: kgl. Gartner), boede i Magstræde, † $\frac{18}{11}$ 1766, 81 Aar gl. (Sct. Petri Kbg.). 3 S. 1 D. (af begge Ægteskaber).

En nær Slægtning til samme Nicolai Tronier var Johanne Elisabeth Tronier, † $\frac{2}{12}$ 1781, 69 Aar gl. (Hellig. Kbg. Kbh.), g. $\frac{1}{12}$ 1738 (Sct. Nicolai K. Kbh.) m. Henrik Hjort, dbt. $\frac{13}{12}$ 1702 (Hillerød), S. af Rasmus Pedersen; † 1751, begr. $\frac{13}{4}$ (Brønshøj Kbg.); Stud. F'dbg. 1725; Skoleholder og (fra 1741) Degn i Brønshøj. Jvf. A. Petersen, Degnehist. S. 18. 6 S. 3 D.

Af andre Personer med Navnet Tronier kunne nævnes:

Johan Trohnier, Mundkoch i Slesvig; staa i Aarene 1691—95 opført for en Besoldung af 100 Rdl.; for Caterina Tronieres (formodentlig hans Kone) opføres 1694 »defraye behuef des Landt Rath Pogwisch Bediente 14 Rdl.« (Fürstl. Schlesw. Holsteinsche Cammer Rechnungen über Einnahme und Auszgabe).

Anna Dorothea Tronier, Datter af afdøde Hofrath Tronier i Slesvig, blev $\frac{6}{2}$ 1720 viet til Valentin Christopher Müller, venetiansk Lieutenant (Kirkebogen for Bøl i Angel).

Anna Sophia Dorothea, Datter af Vagtmester Tronier, døbt i Garnisons Kirke i Kiel $\frac{16}{2}$ 1725.

Kammerraad Johann Adolph Tronier, gift i Nicolai Kirke i Kiel $\frac{13}{2}$ 1744 med Enken Anna Meyer. Han var fra 1725—55 først Assessor, senere Raad i det hertugelige Rentekammer i Kiel.

Sex Breve fra Amtmand Herman Greve Wedel-Jarlsberg til Professor, Justitsraad Ludwig Manthey.

Meddelt af **L. Wagner.**

Johann Georg Ludwig Manthey, til hvem de efterfølgende Breve er skrevne, blev født i Glückstadt den 3. Juni 1769, Søn af Pastor Ludwig Manthey (f. $\frac{26}{3}$ 1735 i Friedeberg, Neumark, d. $\frac{26}{8}$ 1813 i København) og Sophia Dorothea Hermes (f. $\frac{20}{6}$ 1745 i Petznick, Pommern, d. $\frac{16}{1}$ 1826 i København). Da M. var 6 Aar gammel, kom han til København, hvor Faderen $\frac{9}{5}$ 1775 var kaldet til Præst ved Petri Kirke; 1785 blev han dimitteret til Universitetet, tog Philosophicum 1786 og studerede derefter Medicin. I Sommeren 1788 var han paa Togt med Orlogsskibet »Prindsesse Vilhelmine Caroline« som Overkirurg. Ved sin Hjemkomst blev han Lektor i Kemi ved chirurgisk Akademi, hvor han holdt Forelæsninger til Efteraaret 1790, idet han imidlertid havde taget pharmaceutisk-kemisk Examen. Den 19. August 1791 blev han gift med Augusta Günther (f. $\frac{16}{3}$ 1768, d. $\frac{6}{10}$ 1806, Datter af Apotheker Christopher Günther) og blev samtidig Ejer af Løveapotheket paa Amagertorv. 1795 overtog han atter Lektoratet i Kemi ved chirurgisk Akademi og blev $\frac{17}{4}$ s. A. overordentlig Professor i Kemi ved Københavns Universitet. 1796 blev Manthey adjungeret Bestyrelsen for den kongelige Porcellænsfabrik og var fra 1801 til 1812 Enebestyrer af Fabriken. — Ved Begyndelsen af det 19de Aarhundrede sluttede han Venskab med Grev Herman Wedel-Jarlsberg. Denne fik ham til at indtræde med en Femtepart i det Interessentskab (vgl. stadfæstet $\frac{22}{4}$ 1803), som købte de Ørholmske Fabrikker (Ørholm og Nymølle Papirfabriker, et Garveri samt en Farvefabrik og en Oliemølle paa »Retræte« i Skodsborg). Han solgte Løveapotheket i 1805 og flyttede til Brede for bedre at kunne administrere Interessentskabets Virksomheder. Sidst i 1810 eller i 1811 lod et Flertal af Interessenterne Fabrikerne sælge, hvilket skal være sket uden Mantheys Viden eller Medvirken. Den 24. Januar 1808 ægtede han Ane Pauline v. Holtén (f. $\frac{29}{3}$ 1785, d. $\frac{3}{3}$ 1855, Datter af Toldkontrollør Johann (Hans) v. Holtén, f. $\frac{29}{6}$ 1741, d. $\frac{16}{2}$ 1816, og Anna Margaretha Abildgaard, f. $\frac{4}{11}$ 1747, d. $\frac{21}{8}$ 1826). I 1811 købte han Søllerødgaard, som han i 1812 mageskiftede med Falkenstein ved Slagelse. 1807 var han bleven benaadet med Justitsraadtitelen, den 26. Januar 1809 blev han Ridder af Dannebrog og den 18. Marts 1829 virkelig Etatsraad. Han døde den 18. Januar 1842 under et Ophold i København.

Angaaende Brevskriveren, Statsmanden, Lensgreve Johan Caspar Herman Wedel-Jarlsberg, f. 21. September 1779 i Montpellier, d. 27. August 1840 i Wiesbaden henvises til Professor Yngvar Nielsens Værk om ham og til sammes Biografi af ham i »Biografisk Leksikon«.

Blandt Mantheys efterladte Papirer findes kun de 6 her givne Breve fra Herman Wedel-Jarlsberg, saa det synes, at Brevvexlingen mellem dem ikke blev vedligeholdt, hvad enten Grunden maa søges i mulig Uoverensstemmelse angaaende det Ørholmske Interessentskabs Opløsning eller i de senere politiske Forhold. Mantheys Breve til Wedel-Jarlsberg existerer neppe mere; i ethvert Fald har Lensgreve H. Wedel-Jarlsberg oplyst til Meddeleren af disse Breve, at hans Bedstefader i sin Tid har brændt en Mængde Brevskaber, og at der paa Jarlsberg intet er tilbage af hans Korrespondance. — I Brevene er bibeholdt Wedel-Jarlsbergs Ortografi og Interpunktion.

Kongsberg, den April 1806.

Liebenswürdigster Professor! Schon vor geraumer Zeit würden Sie viele Linien von meiner Hand erhalten haben, wenn nicht Tausend einander kreuzende Ideen mein armseeliges Gehirn zu einem sehr unzusammenhängenden Chaos fast verwandelt hätten! — Ich verwünsche täglich tausendmal die Sendung nach Kongsberg — weil dieser Ort 12 Dänische Meilen von Bogstad und Christiania entfernt ist — dann tröste ich mich wieder durch Vorstellungen des Nutzens den ich vielleicht in diesem Sitze des beispellosesten Elendes stiften werde! — Allein die Idee von der Entfernung von Christ^a — behält (ich kann es nicht läugnen) die Oberhand — An die lieben Freunde in Seeland dencke ich auch fleiszig — sowie an die Fabricken &c — Die Politick bekümmert mich nicht weniger. — Kurz Sie können sich leicht ohne weitere Einleitung meinen Gemüthszustand vorstellen — Dasz die Wege sehr schlecht waren und dasz ich dessenungeachtet so schnell wie möglich die Reise nach Ch^a vollendete (in 6 Tagen) können Sie wohl leicht begreifen — Der Aufenhalt dort wurde so lange ausgedehnt wie es schicklich zu seyn schien, da Kongsberg die Bestimmung der Reise war — dieses begreifen Sie wohl auch. — Aber dasz das Schicksal, das mir (glaub ich) sehr wohl will, es so gefügt, dasz ich den Tag vor der Confirmation der lieben K. A.¹⁾

¹⁾ Karen Kristiane Andrea Anker, f. ²²/₁₁ 1789, d. ¹⁹/₃ 1849, Datter af Godsejer, Kammerherre Peder Anker paa Bogstad.

die Nordische Hauptstadt erreichte, ist wahrhaftig nicht so leicht zu errathen — Dieses frappierte mich mehr als ich es sagen kann — Ich war in der Kirche — wohnte dem Confirmationsschmause bey, sah und sprach das liebe Mädchen fast alle Tage in X^a — besuchte fleiszig den braven Vater auf Bogstad — und war sehr betrübt, dasz Amtspflichten mich nöthigten die fesselnde Stadt zu verlassen — Karen ist ein Göttliches Mädchen ohne schön zu seyn — Sie wird es alle Tage mehr und mehr. Ich will Sie, Liebster Freund! nicht mit langen Tiraden über mein kleines norwegisches Mädchen ermüden — Das musz ich Ihnen aber doch sagen — dasz sie meine werden muss wofern ich nicht unglücklich werden soll — Dieses Urtheil hat mein Herz unwiederruflich ausgesprochen, meine Vernunft bestätigt und es ist darnach mit unauslöschlichen Buchstaben im Innersten meiner Seele geschrieben worden — Sie wird mich ganz gewisz zum glücklichsten Ehemann machen — Sie hat alle Eigenschaften, die nach meinen Ideen hierzu nöthig sind, und viele mehr — Gott gebe nur dasz ich wieder in X^a wäre — Ich lebe zwischen viele Hoffnung und einige Furcht — Wenn ich mich nicht selbst täusche so sieht meine gute Karen mich schon mit freundlichem, mildern Augen an, als sie andere anzuschauen pflegt — Der Vater ist mir nicht ungünstig das kann ich wohl mercken. Wäre ich nur in X^a !!! Gott! wenn ich an Karen dencke (und das ist oft) so bin ich ein ganz anderer Mensch als sonst — ich fühle dasz ich so gut, so menschenfreundlich, so theilnehmend bin — ich umfasse die ganze Welt mit Liebe. Wäre Sie nur ganz entschieden mein! — es würde den heilsamsten Einflusz auf mein moralisches Wesen — mein eigentliches Ich — haben! — Nach ungefehr 3 Wochen ziehen Rosenkranz¹⁾ nach Hafslund — dann nimmt Anker die liebe Karen nach Bogstad — Kaum ist dieses geschehen, so nehme ich, zufolge schon erhaltener Erlaubnisz, auf einige Zeit mein Qvartier auf Bogstad um der lieben Karen Gelegenheit zu geben mich zu kennen und wo möglich mich lieb zu gewinnen und Ihrer Gefühle bewusst zu werden — Diesen Ort verlasse ich dann nur als den glücklichsten oder den unglücklichsten der Menschen — Ich glaubte ich hätte einen Muth der allen Gefahren und allem Unglück Trotz bieten könnte — allein ich fühle doch dasz der Gedanke von dem Unglück das mich treffen würde wenn Karen mich nicht lieb gewönne, mich zum Zurückschauern bringt! — Ich zähle mit Sehnsucht die Tage und Stunden bis zur Abreise der Rosenkranzischen Familie — Wenn Karen keinen Schilling hätte sollte sie mein werden wenn ich mich auch mit tausend Teufels herumschlagen sollte —! Ich musz nun wohl

¹⁾ Marcus Gjõe Rosenkrantz, f. $\frac{23}{1}$ 1762, d. $\frac{11}{5}$ 1838, Kammerherre og Amtmand i Smaalene, senere norsk Statsraad.

bald schlieszen denn Sie haben wohl schon längst mehrmals ausgerufen: Mein Gott wie die verliebten geschwäzig sind! — Von Kongsberg etwas Interessantes zu melden wäre wahrhaftig zu weitläufig — wohl auch zu voreilig — Hier sind keine Karen! — Eine fürchterliche Wirtschaft hat hier Statt gefunden das scheint klar und ich fürchte dasz hier nicht viel auszurichten ist solange der alte Sauerteig hier verbleibt. Das Elend ist grenzenlos! — Apropos — Sie müssen mir endlich sobald wie möglich wissen lassen wie die 2 Lehburschen auf Orholm Niels Olsen Broe und Peer Peersen Graaten aus Kongsberg leben — Ihre Eltern haben auf verschiedenen Briefen keine Antwort erhalten und plagen mich um Nachrichten — die ich ihnen unmöglich geben kann — Zugleich wird gewünscht einen persönlichen Lebe Attest vom Prediger loci und einen Attest von der Interessenschaft dass sie in der Lehre sind zu erhalten — dieses steht in Verbindung mit den Veranstaltungen bey Verabschiedigung der Mannschaft — Vermelden Sie Ihrer Frau meinen Respekt und grüenzen lieben Ludvig¹⁾ vom Ihrem aufrichtigen.

H. W. Jg.

Entschuldigen Sie gütigst dieses Geschmiere und seyn Sie so gütig mein schönes Deutsche nicht zu kriticiren — Die Dinte ist ganz fürchterlich — Mauvais ouvriers, mauvais outils.

Bærum, d: 18. May 1807.

Mein liebster bester Manthey! Heute ist gar nicht daran zu denken für Ihren lieben freundlichen letzten Brief Dancksagungen abzulegen oder solchen zu beantworten — denn ich habe etwas Ihnen zu melden welches mich und daher auch Sie recht sehr interessirt — Vor 2—3 Tagen wurde bestimt dasz weil P. A. noch schwach ist — Karen und ich wenn wir wollten zur Kirche reisen könnten — Ich wählte daher sobald wie möglich — und Morgen ist die Hochzeit in aller Stille — Dasz ich froh und ungeduldig bin versteht sich vom selbstem — ich habe weder Zeit noch Ruhe mehr zu schreiben — Daher schliesze ich für heute — Innig geliebter Manthey! — Adieu — Seyn Sie immer recht gut Ihren treuen aufrichtigen

H e r m a n.

Ich weisz kaum was ich schreibe — Nochmahl — Adieu —
NB. Morgen ist es eben ein Jahr seitdem K. mir den ersten Kusz gab. —

¹⁾ Ludvig Günther Manthey, f. $17/3$ 1797, d. $26/8$ 1876 som Etatsraad, fhv. Borgmester i Præstø.

Bærum den 12ten Aug. 1807.

Dasz Ihr Brief von 27ten v. M., liebster Professor mir nach einem so langen Stillschweigen unendlich willkommen war und dasz, wenn Sie auch noch viel weniger schrieben, ich Sie doch recht sehr lieben würde — habe ich hoffentlich nicht nöthig Ihnen zu wiederholen — Die Ursachen welche ich habe um Sie zu lieben, zu schätzen zu achten und Ihnen danckbar zu seyn sind so mannigfaltig und grosz dasz ein Brief mehr oder weniger in meinen Gesinnungen gar keine Veränderung bewircken kann — Hieraus müszen Sie aber gar nicht schlieszen, dasz mir Ihre Briefe nicht recht sehr viel Vergnügen machen und dasz ich Ihnen erlaube noch träger zu seyn! — Nein hiergegen protestire ich in optima forma. —

Wäre ich Ihnen nahe würde mein Blick, mein Handdruck, ein Paar Worte, Ihnen sagen wie sehr Ihr aufrichtiger Freund, Herman, an Ihren traurigen Gefühlen Theil nimmt! —¹⁾ Meine Pfeder taugt aber gar nicht so etwas zu machen darum schweige ich hiervon! — Gott gebe dasz ich nur einige Stunden bey Ihnen zubringen könnte! — Vor einiger Zeit hatte ich die Hoffnung, ja fast den vesten Vorsatz gefaszt ungefähr um diese Zeit bey Ihnen zu seyn — Dieses hat sich aber leider wieder verändert — Denn mein guter Schwiegervater der anfang wieder rasch zu werden, nachdem er fast ein ganzes Jahr ernsthaft krank gewesen, hat neulich wieder sehr bedenkliche Anfälle von Asthma und Podagra im oberen Theil des Körpers bekommen — Unter diesen Umständen würde ich keineswegs meine Frau überreden können ihren Vater, den sie, mit Recht, überaus lieb hat, auch nur eine ganz kurze Zeit zu verlaszen — wenn ich es auch nicht unschicklich fände ihm ohne dringende Nothwendigkeit dasjenige zu berauben was ihm das liebste seyn musz — Ich kann Ihnen unmöglich beschreiben wie leid es mir thut die Realisation dieser Lieblings-Idee so lange aufgeschoben zu sehen — Ich sehne mich recht enthusiastisch darnach meine Freunde wieder zusehen und ihnen meine innig geliebte kleine Karen als meine Frau vorzustellen! — Alles kann in dieser Welt nicht ganz nach eines jeden Kopf gehen! — Ich habe übrigens keine Ursache über das Schicksal zu klagen — Ich bin so glücklich wie wenige Sterbliche — und erkenne dieses mit Danckbarkeit — aber darum sind doch nicht alle Wünsche erfüllt! — Wer kann aber dieses erwarten — Wenn ich Karen und P. Anker ausnehme, so habe ich keinen Menschen hier der mich recht interessirt und mit dem ich recht schwatzen kann — wie mit Sie und Holten²⁾!

¹⁾ Sigter muligvis til Mantheys første Hustrus Død $\frac{6}{10}$ 1806.

²⁾ Mantheys senere Svoger Nicolai Abraham von Holten, f. $\frac{27}{3}$ 1775, Mægler i Kjøbenhavn, d. $\frac{12}{6}$ 1850 som Geheimekonferensraad og Direktør for Øresunds Toldkammer.

— Dieses ist mir eine überaus empfindlicher Entbehrung — die ich jeden Tag fühle und mir groszentheils den Genuss des vielen Guten, welches das Schicksal mir gegeben, beraubt. — Freylich wäre es mir sehr lieb, recht oft und recht viel von Gudumlund¹⁾ und Orholm zu erfahren — aber dieses kann ich keineswegs erwarten denn ich weisz aus Erfahrung wie peinlich es ist von solchen Sachen zu schreiben — Ich tröste mich auch durch den Gedancken, wenn ich einmahl nach Dänemarck einen Abstecher mache, desto mehr interessantes Neues zu hören und zu sehen! — Dasz dieses sobald es physisch und moralisch möglich seyn wird geschieht können Sie leicht begreifen. — Ihre Äusserung von Miszvergnügen mit den Angelegenheiten auf Gudumlund und insonderheit mit Mortensen hat mir leid gethan und mich recht neugierig gemacht. — Mit groszem Vergnügen werde ich alles thun was in meiner Macht steht um unsere Lieblings-Pläne gemeinschaftlich zu realisiren — ich musz aber nähere Nachrichten (mündlich oder schriftlich) erwarten um darüber etwas äuszern zu können denn Ihr lieber Brief hat mich nur neugierig gemacht, ohne meine Neugier zu befriedigen — Blosz der Gedancke Kräfte zu sammeln um die einmahl angefangenen Angelegenheiten konsolidiren zu können hat mich abgehalten irgend etwas hier anzufangen welches mich auf eine interessante Art beschäftigen könnte — Die Geschäfte für das Öffentliche in subalternen Posten thun dieses gar nicht denn man wirckt gewöhnlich nur negativ — i. e. verhindert Böses aller Art, so viel man kann — äusserst selten kan man schöpfen und organisiren — ist dieses einmal der Fall so ist man durch Formen und tausend Umstände genirt — musz auch die Exekution andern überlassen für welche man nicht innestehen kann — &c — &c — Dieser Gedancke dasz ich die besten Jahre verflieszen lasse ohne was Rechtes zu thun peint mich recht oft — in manchen Rücksichten — denn dieses stimmt gar nicht mit den Plänen die ich mir in jüngern Jahren für mein Leben entworfen! — Ich bin bald 28 Jahre!! — Ich bin für kein ruhiges, unthatiges Leben ohne Dornen gemacht das fühle ich! — Alles geht mir aber rundt im Kopfe! — Auch in dieser Rücksicht ist es mir dringendes Bedürfnisz einige Tage mit Sie und Holten zu reden — Essen, Trincken, Spielen, Schönes Haus, Möbeln, Eqvipage &c — &c — rechne ich nicht für viel — Die dummen uninteressanten Menschen welche ein ordentliches Haus einem auf den Hals führen sind überflüssiges Gegenwicht für die wenigen Vorzüge welche jenes vor der kleinsten Hütte hat! — Der einzige Vorzug des Vermögens und der glück-

1) Gudumlund hørte til det Schimmelmann'ske Grevskab Lindenborg, hvis Bestyrer Wedel-Jarlsberg havde været. Her var Tegl-, Glas- og Kalkværker, Stentøjs- og Fajancefabrik m. m.

lichen Lage besteht, nach meiner ganz aufrichtigen Meynung, darin, Etwas Groszes und Ausgezeichnetes thun zu können! — Eitelkeit hat freilich einigen Theil in diesem Gefühle, aber nicht bloß hieraus sondern aus einer edlern Quelle flieszt es! — Aber! Diese Untersuchung ist ganz überflüßig! — Der Drang ist bey mir (unwiderstehlich) und ohne solche Thätigkeit fühle ich mich nicht glücklich — Ich würde alle mögliche Annehmlichkeiten des Lebens entbehren um jenes zu erreichen — Nur meine wenigen Freunde und Thätigkeit zu einem groszem interessanten Zwecke können mich glücklich machen — Selbst meine vortrefliche Karen vermag nicht mir Glück zu schaffen ohne jenes. Ich bin in der That ganz anders gebaut als andere Menschen — denn dasjenige was sie glücklich macht ärgert mich sehr oft — Mein gutes, schön meublirtes Haus, mein guter Tisch, die gute Aufwartung, der gute Wagen, die vielen guten Pferde — welches alles mir keine Mühe und keinen Schilling gekostet — ärgert mich so sehr dasz ich ofte kaum Contenance halten kann! — Warum denn? wird man fragen — Bloß weil alles was nicht dringendes Bedürfnisz ist, unnützer Aufwand ist der zu keinem andern Zwecke führt — als die Welt noch mehr luxuriös und verdorben zu machen! —

Diese Betrachtungen führen mich zu weit!

Wie geht es mit dem Absatz des Leders und Papiers? Sie versprochen mir einmahl Preis-Courant &c, zu schicken — Es thut mir leid dasz C. Schimmelmänn¹⁾ immer der nähmliche unbedeutliche Mensch bleibt — Es ist wahrhaftig genug an ihn gequackelt worden! Wie lebt Ihr Ludvig? — Geben Sie ihm ja recht strenge Grundsätze und gewöhnen Sie ihn ja an Frugalitet! — Wir haben Kammerjunckers und solches Zeug genug! — Die Politick ärgert mich auch nicht wenig? — Man sieht doch nichts als Lügner und Spitzbuben oder Narren! — Es ist traurig, ja sehr traurig alle schönen Träume seiner Jugend verschwinden zu sehen — Die Welt ist doch gar zu prosaisch! — Ist es denn gar nicht mehr möglich dasz die Menschen erwachen können? — Nun werde ich übler Laune darum will ich schlieszen — Schreiben Sie mir recht bald. Ich habe nöthig belebt zu werden — Hier iszt, trinckt und schläft man — dieses ist der Gebrauch und der Genusz des Lebens! — Auf Kongsberg geht es ziemlich gut welches mir einige Freude macht — Es wird aber viel besser gehen, wenn man nicht zum Theil mit Menschen zu thun hatte die nur um sich selbst bekümmert sind. — Aus dem Tone dieses Briefes müszen Sie nicht schlieszen

¹⁾ Frederik Joseph Carl Greve Schimmelmänn, f. ¹²/₁₁ 1787, d. ²⁶/₁ 1833 som Hofjægermester og Besidder af Grevskabet Lindenborg, hvilket han havde arvet 1831.

dasz mir Chikanen in den Weg gelegt werden &c &c — Nein ich kann Sie versichern dasz dieses gar nicht der Fall ist — Ich glaube mit Wahrheit behaupten zu können dasz wenige thätige Beamte so wenig Widerstand von Bedeutung finden als ich bisher gefunden — Nun Adieu — Meine K. grüßt Sie aufs freundschaftlichste. Lieben Sie recht sehr Ihren bis den Todt ergebene

H. Wedel-Jarlsberg.

Christiania d. 26ten Oct. 1807.

Wie sehr Ihr Schreiben vom 14ten d. M. mich, nach einer so langen totalen Trennung von meinen Freunden in solchen Augenblicken als diejenigen worin wir leben, erfreut — ist wohl überflüssig, Ihnen liebster Professor zu sagen — Ich fand ihn hier Vorgestern bey meiner Rückkunft von einer 2ten Reise über das Meer nach Jütland und Holstein. — Ich habe unendlich viel zu thun, und bin im Begriff eben wieder nach dem westlichen Norwegen in Regierungs Angelegenheiten abzureisen, musz mich also sehr kurz fassen — Meine Gefühle von Vaterlandsliebe und Ehre kennen Sie — Sie können sich daher leicht vorstellen wie tief gekränckt ich bin und wie sehr gewisse Leidenschaften in Bewegung sind. — Ich werde bis zu meinen letzten Athemzuge — thun was ich kann. —

Ich eile jetzt zu unsern Privat-Angelegenheiten die man faszt ganz vergessen könnte — so sehr beschäftigen die öffentlichen Unglücke — aber man musz leider oft daran dencken. Ich habe Ihren freundschaftlichen Aufsatz über unsere ganze Lage, die Ørholmsche Interessentschaft betreffend — genau überdacht und bin in der Hauptsache völlig mit Sie, liebster Professor, einig — und könnte mir es nie einfallen lassen Ihre Äuszerungen zu miszdeuten — Ich habe Sie in die Ørh. Intt hineingelockt oder geführt und ich bin auch bereit Sie gänzlich aus dieser Gefahr zu ziehen — Dieses könnte deucht mir am Besten dadurch geschehen, dasz ich Ihren $\frac{1}{5}$ des Ganzen auf meine Rechnung übernehme so dasz ich also für $\frac{2}{5}$ des Ganzen verantwortlich werde — Hierzu bin ich völlig bereit — Sie wissen dasz ich durch meine K. ein sehr reicher Mann geworden und bin es doppelt weil wir beide sehr ordentlich und oekonomisch sind — ich habe aber keinen Schilling Capital — Ich habe ein völliges Recht zur Hälfte der Besitzungen des P. Anker und es wird leider wohl nicht sehr lange dauern ehe das Ganze mir und K. zufällt — Dieses giebt aber für den Augenblick keine grosze Summe — (P. Anker sidder i uskiftet Boe) — weil dieses zum Wohl des Ganzen nöthig ist und wir haben 8000 Rther

jährlich ausser freie Wohnung &c &c — welches Einkommen wir unmöglich verbrauchen können so wie wir leben — Aus diesem sehen Sie dasz es mir unmöglich ist gleich ausfindig zu machen wie ich das nöthige Geld zuwege bringe. — In dieser und in mehrere andern Rücksichten musz ich sobald möglich nach Copenhagen reisen — Bis dahin musz wohl die förmliche Abmachung aufgeschoben werden — Von diesem Augenblicke aber übernehme ich den Ihnen gehörenden Antheil der Ørh. Interessentschaft auf mein Risiko¹⁾ — Für Ihr Anerbieten der fernern gütigen Besteuerung musz ich unendlich danckbar seyn — ich musz Ihnen aber gestehen dasz Ihre Lage nicht der Art ist dasz Sie ohne ein passendes Honorarium Ihre Zeit verschenken dürfen — Dieses musz aber auch ein Gegenstand der nähere Ubereinkunft seyn — Wie glücklich ich bin etwas zu Ihrer Beruhigung und vielleicht zur Erwerbung eines T r o s t e s für Sie beytragen zu können kann ich Ihnen nicht beschreiben! —

Mein Herz blutet freilich beym Gedancken der Auflösung der Ørh. Int^t, die ich so innig liebe, und deren Angelegenheiten mir so vielen Verdrusz aber auch so viele süsze Träume gewährt hat — Ich kann mir aber nicht verbergen, dasz es (bey kalter Überlegung) — in vielen Rücksichten wünschenswerth wäre dasz B. Nelltropp²⁾ Orholm u. Neumühle und L. Nelltropp²⁾ Retraite übernehme; — denn Schimmelmann ist ein alter Mann der kaum lange lebt, er hat keine Capitale — und kann sich auch nicht mit den Angelegenheiten der Interessentschaft beschäftigen. Sein Repräsentant Schm: kennen wir ja — Mein Bruder F:³⁾, ein braver Officier — nimmt sich nicht der Sachen an — der einzige von uns der ein wenig Geld hat — ich habe gar kein Geld — und habe meinen Wirkungskreis so bestimmt in Norwegen dasz ich kaum je mit den Fabriken mich viel beschäftigen — Sie haben etwas Geld — Sie treten aber aus der Int^t — Auf Sie beruht aber, wenn Sie auch nicht Interessent sind, doch alles — denn wenn Sie den Fabriken entweder durch den Tod oder durch andere Umstände entrissen würden, so wüszte ich auf Ehren nicht was aus dem Ganzen werden würde — vorzüglich jetzt da Holten wahrscheinlich genöthigt werden wird seine Lage zu verandern. — Brede wäre

1) Af det næste Brev vil ses, at Manthey tog imod dette Tilbud. Efter Familietraditioner led han imidlertid et ikke ringe Tab ved Interessentskabets Opløsning, saa det synes, som om Wedel-Jarlsberg lod det blive ved Løftet.

2) To Brødre Nelltropp havde været Medejere af de ørholmske Fabriker, inden Interessentskabet købte disse.

3) Ferdinand Carl Maria Wedel-Jarlsberg, f. 1/12 1781, d. 6/4 1857 som General og Øverstbefalende over den norske Armé.

ein angenehmer Aufenthalt — eine Beysache für Sie — ohne Risiko — Wir müszten aber was Ørholm und Retraite betrifft es so einrichten dasz wir schadlos würden und dasz wir soviel möglich die Capitale verminderten — zum Beyspiel — durch gänzlichen Verkauf der Behältniszen von Waaren &. denn sonst übersteigt es die Kräfte der Kaufenden — Alles was Sie mit Holten beschlieszen — ist mir gut — Adieu — Gott Segen — Geben Sie mir bald Gelegenheit zu gratulieren — Meine K: die Sie recht herzlich grüszt wird bald Gelegenheit zu Gratulationen anderer Art geben — NB doch nicht zu bald — Sie ist über alle Beschreibung gut — Grüszen Sie recht sehr den guten Christian den ich recht sehr lieb haben — Adieu — Lieben Sie stets Ihren

H e r m a n W e d e l J g.

B. & L. Nelltrop sind beyde arbeitsam oekonomisch und ordentlich — Sie werden sich also bald empor arbeiten — und vielleicht reich werden —

NB: Ich habe gewisz 1 und ich glaube 2 Briefe seit Anfang der Unruhen geschrieben wo diese geblieben weisz ich nicht — Es sind viele andere meiner Briefe irgend wo aufbewahrt — Sie sind alle mit nöthigen Vorsicht geschrieben. —

Bærum d. 6ten Dec. 1807.

Gott weisz dasz ich für das Weh und Wohl der Wenigen, die ich meine Freunde nennen kann, warm fühle und dasz ich für sie, wenn ich es nöthig fände, ohne Bedencken das Leben und alles was mir sonst lieb ist, aufopfern würde — aber ich bin arm an Worten wenn es gilt Freundschaftsbezeugungen und Glückwünsche niederzuschreiben — Ich kann daher, liebster Hr. Professor, nichts anders thun als Ihnen, in Antwort auf Ihre freundschaftlichen Zeilen vom 23ten v. M., herzlich die Hand auf alter nordischer Art darzureichen und Ihnen zu sagen dasz ich mich im innern meiner Seele über Ihr Glück freue — und die aufrichtigsten Wünsche für das Fortdauern desselben bilde — Wenn ich so glücklich wäre Ihnen nahe zu seyn, würde mein warmer Handdruk und das Feuer der kleinen Augen Ihnen sagen wie aufrichtig ich dieses meyne. — Viele Umstände tragen dazu bey die Freude zu erhöhen — Mein lieber Manthey mit der braven liebenswürdigen Schwester meines lieben biedern Holten durch die zärtlichsten Banden vereinigt!!! ist ein entzückender Gedancke — vorzüglich in den jetzigen Zeiten, wo die Seele von Gegenständen des schrecklichsten Haszes, Zornes und Rache bestürmt wird — Meine liebe gute Karen die mich täglich glücklicher macht, theilt recht herzlich meine Freude über

die gute Nachricht — Wir empfehlen uns beyde der Freundschaft Ihrer guten Ane.

Nachdem ich in diesen wenigen Worten die Gefühle meines Herzens mat dargestellt — musz dazu schreiten Sie zu schelten weil Sie in so hochtrabenden Worten des Wenigen erwähnen, welches ich beygetragen habe um Ihnen die Ruhe wiederzuschaffen welche meine Überredung Ihnen auf eine Zeit beraubt hatten — Ich habe nur gethan was ich stricte glaubte Ihnen und meiner Ehre schuldig zu seyn — Ich rede offenherzig mit Sie — und musz daher gestehen dasz, so wie ich selbst nur wenige Worte des Dancks für den haben würde der mir die grözten Dienste geleistet — ebenso erwarte ich nur wenige Worte für geleistete Dienste — vorzüglich wenn solche gewisser maaszen Pflicht sind — und werde verdrieszlich wenn dasjenige dieser Arts, welches ich thue gar zu sehr relevirt wird. — Sie wissen, dasz ich in vielen Stücken ein Sonderling bin — müssen daher diese Äuserungen verzeihen! —

Geschäfte aller Art umgeben mich in dieser Zeit — Dieses nöthigt mich Sie vor die vielen Gegenstände zu schonen worüber ich mit Sie plaudern möchte — wofür Sie wohl auch jetzt kaum ein halber Ohr haben würden. —

Grüßen Sie noch einmahl Ihre Hanne (NB. H a n n e ist hübsher als A n n e) — Wenn wird die Hochzeit seyn? — Ich bin leider in dieser Zeit so gefesselt dasz ich keine Woche — noch weniger Monath loskommen kann —

Vale et fave toti tuo

H. Wedel-Jarlsberg.

Christiania d. 10. Dec. 1810

Lieber Justizrath! Ich habe jetzt zwey lange freundschaftliche Briele von Ihrer lieben Hand vor mir liegend! — Wieder ist es mein Schicksal mit Entschuldigungen und Abbiten anzufangen!!! — Ich musz es ganz Ihrer zärtlichen Freundschaft für mich zuschreiben, dasz Sie nicht schon die Geduld mit einen so unordentlichen Correspondenten verlohren haben. — Indessen musz ich Ihnen doch die Umstände erzählen die zu meinem langen Stillschweigen beygetragen haben. — Erstens beschäftigten die Angelegenheiten der jetzt (Gott sey Lob und Dank) aufgehobenen Regs. Com", der Provs. Com", des Buskeruds Amt, von Kongsberg &c. &c. — mich so sehr dasz wenig Zeit für andere Gedancken und Beschäftigungen übrig blieben, vorzüglich weil ich gerne die alten Angelegenheiten der Provs. Comm. so in Ordnung bringen wollte dasz ich im Anfange der künftigen Jahres auch dieser lästigen Commission losz werden könnte. — Zweytens — Sind die

öffentlichen Angelegenheiten jetzt der Natur dasz ein jeder dem die Natur nicht eine gar gute Portion von Egoismus oder Phlegma geschenkt hat darüber die Geduld verlieren musz — Dieses hat die Wirkung auf mich dasz ich, so lange keine Gelegenheit zum Thätig-werden sich darbietet, am liebsten schlafe oder mit einem Buche in der Hand in einer Ecke die ganze Welt vergesse! — *Drittens* muss ich gestehen dasz ich von Natur sehr unordentlich bin! — *Viertens* kann ich nicht läugnen dasz Ihr Vorschlag (im Briefe vom 20 Oct.) mir (nach den Erklärungen die zwischen uns passirt waren) besonders vorkam — und ich zweifelte nicht daran dasz Sie bey genauerer Überlegung den Vorschlag miszbilligen würden — Alle diese Umstände werden, hoffe ich, mir beym Freunde Verzeihung verschaffen! —

Für die mir mitgetheilten Erläuterungen und Nachrichten, von unsen Geschäften bin ich Ihnen, liebster Herr Justitsrath, unendlich verbunden. — Ich hoffe dasz wir einigermaszen aus diesen weitläufigen Geschäften kommen werden! — Hierzu gratulire ich Sie am meisten — denn alles Unangenehme welches unter andern Umständen einer so verschuldeten Interessenschaft treffen könnte, würde immer erst auf Sie, als die Seele der Interessenschaft, fallen —, indessen beklage ich, recht hertzlich, dasz ich eigentlich *prima causa* der vielen Unannehmlichkeiten bin, die Sie in dieser Zwischenzeit treffen!!! — Wüszte ich nur wie ich es anfangen sollte um Ihnen diese zu erleichtern! — Solange ich aber nicht gestehen kann, dasz ich durch Sie von dem ganzen Zusammenhang unterrichtet bin, kann ich mich nicht in die Sache mischen, — ob ich gleich sehr deutlich fühle wie schmerzlich Ihre jetzige Lage seyn musz. — Ich bin in Allem einig was Sie von F: und S: sagen — Der eine ist im Grunde, glaube ich, ein guter Mensch, sehr bornirt, aber mit einer guten Portion Eitelkeit — diese Eitelkeit ist durch die wenige Aufmerksamkeit welche die Interessenschaft seinen Talenten bewiesen hat, beleidigt. Daher schreibt sich die Bitterkeit welche er gegen Sie zeigt — weil alle Interessenten Ihrem wahren Verdienste und Ihren wahren Talenten u. Kenntnizen das Zutrauen beweisen welches er glaubt mit Recht fordern zu können! — Den andern kennen wir beyde von der lebenswürdigsten und von der traurigsten Seite — ein erhabener Geist und ein elendes Schilf: Rohr welches vom Winde hin og her getrieben wird. Es fühlen leider viele die Folgen dieser contradiktorischen Eigenschaften! — Ich sehe wohl ein dasz der Verkauf von solchen Fabriken und die Auflösung einer solchen Masse wie die Örholmsche viele Vorbereitungen und Zeit erfordern wenn alles zweckmäszig geschen soll — Aber auch dieser Aufschub der Realisation hat die Dumheit oder Bosheit miszdeuten wollen — Daher glaube ich

dasz kein anderes Mittel übrig ist um Ihrer höchst unangenehmen Lage ein Ende zu machen als je eher je lieber das Ganze sowie wir es verabredet haben, aufzulösen — Ich habe lange die Unannehmlichkeiten befürchtet die Sie nun treffen und habe (ohne von andern Gründen zu reden) aus dieser Ursache die Auflösung gewünscht. — Über den Muthmassungen mich betreffend habe ich recht hertzlich gelacht. Ich wünschte dasz Sie auch auf diese Art den Anstrengungen des S. begegnen könnten. — Ihr Charakter und Ihre Kenntnisse sind zu gut bekannt als dasz Verläumdungen dieser Art einen ernsthaften Eindruck auf die öffentliche Meynung Sie betreffend machen könnten! — Um Gottes Willen laszen Sie doch nicht die Bosheit den Triumph genießen dasz Sie vor Gram krank werden! — Ich kenne Ihre Schwäche in dieser Rücksicht — und bin daher recht sehr bekümmert. Ich hoffe doch dasz Sie keinen Augenblick an der Unveränderlichkeit meiner Gesinnungen gezweifelt haben? — Sie wissen dasz ich Ihnen offenherzig alles gestehe was mir auf dem Herzen liegt — und können daher vollkommen überzeugt seyn dasz ich keinen Augenblick daran gezweifelt habe, dasz Sie die Angelegenheiten der Interessentschaft nach bester Überzeugung sowie Ihre eigene Angelegenheit besteuert haben — und mehr kann doch kein Mensch fordern! — Es ist sehr traurig dasz wir einander von solchen Gegenständen unterhalten müsten! — Bald wird aber diese Nothwendigkeit verschwinden! — Aber ich musz schlieszen. Meine liebe Karen die rund wie eine Tonne ist grüsz Sie und Ihre liebenswürdige Frau recht freundschaftlich und hertzlich — auch ich bitte recht sehr Ihrem freundschaftlichen Andencken empfohlen zu werden. — Wird Ihre Familie bald vergrößert werden? — Ich rechne auf einen Zuwachs einige Wochen nach Neujahr. — Gott gebe dasz Umstände sich so veränderten dasz Sie Ihr Versprechen sich in unserer Gegend niederzulassen erfüllen könnten — Nun adieu. — Schreiben Sie bald wieder Ihrem aufrichtigstem Freunde

H e r m a n W. J g. —

P: S: Künftig werde ich ordentlicher werden.

Mats Nielszen Røgbiergs Optegnelser.

Ved C. Klitgaard.

I det kgl. Bibliotek findes under »Ny kgl. Saml. 4°«, Nr. 1366 et lille Hefte, der indeholder Optegnelser af vidt forskjellig Art, bl. a. den koldingske Reçes af 1558. Bogen har oprindeligt tilhørt Byskriver i Kolding Mats Nielszen Røgbjerg, der to Steder i den har skrevet sit Navn, det ene Sted Røgbjerg, det andet Røgbiere, men senere har Mouritz Anderszøn, Raadmand i Middelfart, ogsaa gjort nogle Optegnelser i den.

En Del af Mats Nielszens Optegnelser angaa Kongerne og Adelen og ere næppe af større Værdi, men derimod tør det antages, at hans Optegnelser om sin egen Slægt og den bekjendte Slægt Bang fra Middelfart kunne være af Interesse for adskillige af dette Tidsskrifts Læsere, da de dels supplere og dels korrigere, hvad der for hen er trykt om disse Familier¹⁾.

Da Mats Nielszen har gaaet i Skole i Kolding, ligger det nær at antage, at han har Familienavnet fra Røjbjerg ved Lunderskov, hans Efterkommere kaldte sig som bekjendt Ryberg, men maa ikke forveksles med Familien Ryberg fra Salling (det bekjendte kjøbenhavnske Handelshus), Udover hvad der fremgaar af selve Optegnelserne, skal her kun anføres, at Mats Nielszen efter at have været Raadmand i Middelfart og Stiftsskriver over Fyen²⁾ blev Rigens Skriver.

Nota: ther mand schreff A^o 1540 bleff jeg født paa sti Michelsdag ephthermedag ther Klocken kunde verre viid 9 slett.

Anno 1551 thend 12. Junij kom ieg till scholle vdy Kolling, och thend sanncti michels ther nest ephther bleff Jeg Elluffue aar gamell.

Thend 13. Januarij A^o 1562 kom ieg i gudtz Naffn først till hoffuethienist paa Kollinghus.

A^o 1564 vitij et medastj bleff ieg tingschriffer til Brusk herritz thing, ett Aar ther ephther bleff ieg byesschriffer vdj Kolling.

Thend 23. Decembris A^o 66 sick ieg min forløff aff Drottning Dorettis thienist paa Kollinghus.

Thend 21. Januarij A^o 67 Reiste ieg aff Kolling paa veyen till lybeck.

¹⁾ Hofmans Fund. V. 391, Giessings Jubellærere III Del, 1. Bd. 118 ff., Hundrup: Stamtavle over Oluf Bangs Efterkommere paa Sværdsiden. Plesners Afh. i Personahist. Tidsskr. III. 279 ff.

²⁾ ¹⁰/₈ 1577 fik han af Hospitalsforst. i Odense Brev paa Grindløse Tiende. [Ny kgl. Samling in fol, 608 d. Nr. 40.]

Thend 24. februarij A° 67 kom ieg til lybeck till Hans Bomgaardt.

Eodenn A° thend 20. Junij Reiste ieg igien fran lybeck mett Hans Bangs skude aff Mellfar.

Thend 2. Julij A° 1567 var ieg till min søsters festensøll vdj Kolling. Thend 14. Julij A° 1567 kom Morthen Suendtzen¹⁾ meg vdj thieniste till Eyller grubbe paa Aarhus Biispgaardt.

Thend 25. septembris A° 1575 var mitt Brøllup vdj Mellfar mett Birgithe, Hans Bangs datther, som thaa var Borgemester vdj Mellfar, gud vnde meg medtt samme min høstru lycke, Benedidelse och gudtz Børn Euindelig. (Mats Nielszens Hustru var saaledes ikke Datter af Hans Nielsen Bang — som anført baade af Giessing og Hundrup, idet Hans Nielsen Bang først 1578 ægtede hendes Moder, som da var Enke efter Borgmester Hans (Hansen?) Bang. Hundrup har dog været opmærksom paa, at det var urigtigt, naar han fulgte Giessings Opstilling her).

A° 1576 then 9. septembris var min Broder Simens Brøllup wdj Opslaa y Norriige, hans høstru heder Marine Clausdatther och hindhis fader heder Claus Hollænder och er en Raadmandtt wdj Opslaa, gud vnde thennom lycke, Benedidelse och guds børn Euindellig.

Thend 19. Augusti A° 1577 ther Klocken var halffgangen thij slett formedag bleff min sønn H a n s født vdj melfar och fick hand dob och Christendom thend 25. Augusti ther nest epther. Hans fadere var frue Margretthe, Hans Johanszens, Hans Mathzens datther, Margretthe her Olluffs, Olluff Bang, Hans Nielsen Bang, Matz Dreucken schollemester, oc døde for^{ne} min Søn vdj gamborg thend 4. Septembris A° 1584.

Thend 20. Martij A° 1581 Bleff min dather A n e født och bleff hun Christenett anden paaskedag, som var thend 27. Martij. hindhis fadere var Renthemester Christoffer Valckendorff, Hans Lauritzen, her Eyller schollemester, Kierstin Laursen, Ane, Hans Mattzens och Ane Henricksdather.

Thend 6. Julij A° 1576 døde Hans Bang borgemester wdj Mellfar. Thend 3. Nouembris A° 77 var Hans Nielssen Bangs festensøll meth Dorethi Hans Bangs (o: Dorte Loufwersdatter Skak af Tønsskov, † 6/5 1606). Thend 9. februarij A° 78 var forne 2 folcks brøllup. Thend 10. februarij A° 78 døde Pouell Bang y

¹⁾ Anno 1566 thend 7 augusti, som var paa en otthenssdag. thaa lagde northenn Suendtzen, som tha var lenssmænd paa Kollinghus, Thend første stienn y grundvollenn y thend synder och øster Hiorne paa thend scholle, som min frues naade [drottning Doretthi, Kong Frederichs thend 2 hans Moder] lod bygge och mure op aff grund paa Kolling Kierregardt. (Morten Svendsen var af den adelige Slægt Bølle.)

Assens och bleff hans lig begrauett thend 12. februarij (o: Borgmester i Assens, f. 1524.)

Thend 9. februarij A° 1583, som var en løffuerdag Bleff min Søn Niells født ther Klocken var mellom 8 och 9 slett fornedag oc fick hand Dob oc Christendom thend 17. februarij ther nest ephther. Hans fadere var Hans Badsker, Christoffer Top, Knud Hanssen, Theus Meyer, Dorethi Hans Bangs, Metthe Hansdather, Mette Tygisdather, Mette Lauritzdather, Marine Bangsdather och Margreth her Oluffs dather. [Han fik 1603 Legatum Frisiorum og skrev sig da Ryberg, 1604 fik han Kommunitet, og 1619 blev han Præst i Middelfart, † 1628 (Personalh. Tidsskr. 6 I. 112)]. A° 1597 thend 27. Aprilis som var en onsdag mellom 7 oc 8 slett ad afften Bleff min Søn Jens født oc bleff hiemedøptt om fredag ther nest ephther, ther ephther neste søndag, som var then 1. Majj Baris hand till melfar Kiercke. Hans fadere var thaa Søren Nielsen Rygbierg, Jens Jacobsen, Johan Boeckenfeldt, Hans Christensen Harr (?), Doretti Hans Bangs, Anne Hansdater, Maren Knud Hanszens, Karen Nielsdater och Margrethe Knud Hanszens dater. Gud Beuare hannem til hans helige naffns Erre.

A° 1583 till en Byeskatt som Mellfar borgere wdgaff til Byes tienere och vdj Byens gielldt thaa skattedt ieg aff thisse ephtherne Eigendomme.

først aff thend storre homell haffue vdj Søndergade v β til forskodt
 aff Helle Jonszens hus..... 11 β til forskodt
 min Aarlig skatt..... xx β och aff
 thend gord ieg nu i bor..... 4 β til forskodt
 Aff Koldzhaffue..... 4 β til forskodt

Thend 25. Martij A° 86, som var vor frue dag i faste, Bleff min Søn Eyller¹⁾ født om afften emellom 7 och 8 slett, och fick same stunde dob oc Christiendom.

Andenn paaskedag Bleff hand ephther vor Christen skick Baaredt till Kiercken och var thaa hans fadere: hans Mormoder Dorette Hans Bangs, Karin, Henrick Bangs, Doretthi Søfferen biuresens medh Rasmus Hamer, Rasmus Persen Kremer, Niels Bagher och Hans Olsen, thend 8. Aprilis A° 86 døde hand ther Klocken var halffgaæn ett slett ephther medag.

Thendt 15. Decembris A° 87 om Natten ther Klocken ephther Miidtnat mellom 4 oc 5 slett Bleff min Sønn thend anden Eyller født, oc fick hand dob och Christendom tredie Juledag ther nest ephther, som var thend 27. decembris, hans døbefader var Mester Albrett Hanssen, Kongl. Majtts hoffpredicantt, hans fadere var

¹⁾ Formodentlig opkaldt efter Eiller Grubbø til Lystrup, hvis Død den 20. Novbr. 1585 er nærmere omtalt i Optegnelserne.

Jomfru Birgithe Bilde, Jomfru Riigborg Hans Johanszens dather, Docter Hans Bendzen, Mester Albrett Hanszen, Anders Bruun, Casper Casztorff Aptecker, Jens Nielszen Tømmermand, Hans Nielszen Kremer, Karine her Ericks, Gierthrudt Jens Rasmuszens Lucretz Hansdather och Dorethe her Oluffs Dather.

Thendt 2. Januarij A° 1590 Bleff mig født en sønn viid Midnatz-tiide, som Bleff strax jndedøptt aff her Oluff Bang, sogneprest, mett hansis naffn och døde en time ther epher.

Af Mats Nielszens øvrige Optegnelser skal her kun anføres:

Thenn same aar (1559) døde koning Christiann thenn 2. aff thet naffn y Kallingborg then 24. dag Januarij.

Thenn same aar døde vellerd mandt Her Niels Jespersen sogneprest y Kolling, thenn 13. dag februarj. Och same dag bleff hederlige quinde marenn seuerens borgersker y Kolling begraffuett. Thisse forskreffne thre personer laa alle y liige Jenn dag.

Anno 1465 thaa rede the oc gennge paa Issen emellom Korsørr oc Seebye.

Anno 1554 paa lile Juleafftenn Bleff frue maregrette Ericks begraffuenn y Kockedalls Kiercke. (∴ Margrete Gyldenstjerne gift med Rigsmarsken Erik Banner).

A° 1536 thend 9. septembris, som var en løffuerdag thaa bleff skipper Clemmindt først kronett metz en bly Krone i Viborig och siden strax bleff lagdt paa 4 steiller, som var ett euigt exempell for alle de der vill forraade dieris ferne landt. (Dette Vidnesbyrd om Skipper Klements meget omstridte Henrettelsestid fortjener formentlig at paaagtes, da Optegneren jo var født faa Aar efter Begivenheden og vel ogsaa i sin Tjeneste paa Koldinghus, hvor Klement havde siddet fængslet, har haft Lejlighed til at erfare nærmere om denne Mand.)

Direktor for Sorø Akademi E. G. Taubers Arverejse 1828.
Ved **H. G. Olrik.**

I Aaret 1828 tilfaldt der Sorø Akademi en ikke ubetydelig Arv efter den i Skelskør bosatte fhv. Distriktskirurg H. F. Müller¹⁾. Vistnok ikke uden Paavirkning af den for Akademiets Vel saa omsorgsfulde Povl Chr. Stemann havde Müller i sit Testamente indsat Akademiet som sin Universalarving og bestemt, at der for det Beløb, der indkom ved Realisation af hans Ejendele og efter Fradrag af forskellige Legater, dels til chirurgisk Akademi, dels til Skelskør Bys Fattigvæsen, Kirke og Kordegnembede samt til enkelte Private — deriblandt hans Husbestyrerinde og dennes Datter — skulde oprettes et Legat, hvis Renter udelukkende skulde anvendes til Understøttelse for Embedsmænds Sønner, der besøgte Sorø Skole og Akademi. Ved den endelige Opgørelse af Müllers Bo viste det sig, at dette Legat fik en Størrelse af 23,346 Rbd. Sedler, og med denne Grundformue stiftedes det endnu blomstrende »Müllerske Legat for trængende Embedsmænds Sønner«.

For at overtage denne Arv og i det hele varetage Akademiets Tarv samt repræsentere det ved Müllers Begravelse foretog Direktor Taube²⁾ en Rejse til Skelskør, paa hvilken han lagde Hjemrejsen over forskellige sydsjællandske Herregaarde. Det havde oprindeligt været Meningen, at han til Skelskør skulde have været ledsaget af Akademiets Kasserer, Kammerraad Povelsen, men denne blev ved Sygdom forhindret i at komme med. I Skelskør var imidlertid Akademiets Interesser blevne varetagne af Byfogden Cancellisekretær Foss³⁾, der bl. a. i sin Egenskab

¹⁾ Heinrich Friedrich Müller, f. 1751 ell. 52 i Nienburg ved Bremen. Kom 20 Aar gl. til Danmark og blev 1773 Eskadronsfeltskær v. Sjæll. Rytterregim. i Slagelse. 1787 cand. chir., samme Aar naturaliseret. 1788 Distriktskirurg i Vester Flakkebjerg Herred m. m. med Bolig i Skelskør. 1801 Afsked fra sit Embede i Naade og med 50 Rdl. Pension af Postkassen efter Ans. p. Gr. af Sygdom. Se om Müller nærmere B. Hoff's: Sorana I i »Indbydelsesskrift for Sorø Akademis lærde Skole og Opdragelsesanstalt 1895«. Som i det følgende anførte afgik Müller ved Døden i Skelskør den 23. Maj 1828.

²⁾ Erich Gjørup Tauber (1782—1854). 1804 cand. theol. (m. Udm.), 1805 Adjunkt v. Aarhus Kathedralskole, 1814 Overlærer smstd., 1818 Rektor i Kolding, 1822 Direktor for Sorø Akademi og dets Skole, ²/₃ 1827 Rang med Etatsraader, 1830 paa Ventepenge, 1831 kst. som Rektor for Frederiksborg lærde Skole, 1834 Afsked. Privatiserede derefter i København.

³⁾ Laurits Foss (1787—1875) blev 1824 Byfoged og Skriver i Skelskør og Herredsfoged og Skriver i Vester Flakkebjerg Herred (Pers. Tidsskrift, 4. Række, VI Bind).

af Notarius publicus inden Müllers Død (!) havde gjort Tauber bekendt med, hvad der ventede Akademiet, og som senere (i Vestsjællands Avis Nr. 43 for 1828) havde bekendtgjort Dødsfaldet.

Taubers Optegnelser om Arverejsen findes i en lille stift heftet Bog i 8°, 30 Sider stor, der som Nr. 36 opbevares paa Universitetsbiblioteket i København blandt de der beroende Tauberske Manuskrifter og bærer Paaskriften »Anmærkningsbog i Anledning af Academiets Arvesag i Skielskiør 1828 samt Begravelses-Rejsen m m.«

De første Sider indeholder Afskrifter af et Brev fra Tauber til Geheimeraad Malling (til sin Død 1829 1. Medlem af Direktionen for Universitetet og de lærde Skoler) om de af Müller truffne testamentariske Dispositioner, Mallings Svar herpaa og Instruks til Tauber, Müllers Testamente in extenso, nogle Notater vedrørende Arvens Størrelse, Afskrift af Bekendtgørelsen om Müllers Død samt Taubers Mindetale over denne i Skelskør Kirke (trykt i »Slagelse Avis«, Nr. 46 for 1828). Derefter følger Taubers egne, i det følgende gengivne Rejseoptegnelser.

Skielskøria n a plura qv e.

Lige siden Solens Opgang havde jeg badet mig i den herlige Morgenluft, som udviklede sig af mine sorøiske Blomsterhaver. Tusinde Sangere havde hilset den dejlige Indvielses-Morgen, men et Par Nattergale, der, hidlokkede af den stigende Sols milde Varme og den aromatiske Duft, som mit Blomsterflor udstromede, havde som et Par Væddesangere leiret sig i Jasminlysthuset og overtonede dem alle ved den herligste Harmoni-Concert. Jeg havde nydt denne Morgen paa Søen og paa Landet og fandt, da jeg kom tilbage¹⁾ fra min Vandring, Altarlysene indpakkede, Vognen forspændt og de brune stampende af Livslyst og Utaalmodighed efter at tiltræde Dagsrejsen.

Det var den 30. Mai 1828, da jeg rullede ud af det sorøiske Stræde. Vejen til Skjelskør²⁾ slynger sig langs med Bredderne

¹⁾ Tauber havde Embedsbolig i den i 1834 nedrevne nordlige Hovedfløj af den tidligere Godsforvalterbolig, hvor Povl Chr. Stemann havde boet fra Akademiets Brand 1813, til han i 1827 flyttede til Kbhvn. T. beboede denne Bolig, der laa omtrent paa den nuværende Rektorgaards Grund, til sin Afskedigelse 1831 (Hoff: Sorøna V i Indbydelsesskrift for Sorø Akademis lærde Skole 1899). Boligens Have gik da helt ned til Søen.

²⁾ Det maa erindres, at Vejen fra Sorø til Skjelskør, førend den nuværende Banegaardsvej og dens Fortsættelse til Frederikskilde blev anlagt (1854—55), gik nord om Sorø Sø, over Kongebroen og først paa den anden Side af denne mod Syd, gennem Grydebjerg, Horsebøg og Topshøj Skove.

af Sorø Sø, over Kongebroen forbi det venlige Bleghus med sine Enge, igjennem et Løvtag af herlige Bøge, imellem hvis ranke Stammer man dog uafsladeligen skimter den blaalige Sø Skovlykkerne ere adskilte ved Ledde, hvor muntre Børn strømme til for at see deres Tjenstfærdighed belønnet med en Styver, hvorefter ikke sielden 20 Hænder række. Saa snart Leddet er lukket, begynder Veddeløbet til det næste Led. Barbenede Knøse og kortskjortede Tøse styrte om Kap med hinanden om en Styver, men intetsteds er Fangelysten større end i Næsby. De mange Fremmede, som hidlokkes for at beskue Næsbyholms mørkerøde Mure, Havens herlige Echo, kollossalske Popler og forunderlig strømmende Springvand, har formodentligen gjort Næsbyes Landsbyungdom opmærksom paa det Indbringende ved denne Veddeløbsfart.

Parnassets og Bøgholmens Skove¹⁾ sees paa venstre Haand, og Academiets venlige Bygning, ædel i sine Former, saa lys i sit Anstrøg, tager sig fortræffeligt ud igjennem Aabningerne, som Skoven danner. Den mellemliggende Sø giver en rolig Forgrund for Øjet, hvorved det Kolossalske i Academiebygningen end mere hæves, og, belyses den af Aftensolen, ligger den som et Feeslot, opkastet af Havets Bølger.

Nedkjørselen til Frederikskilde (1 Mil fra Sorø) er temmelig bakket. Gaarden ligger yndig for Enden af Tystrup Sø, der ved sin tragtformige Forening med Bavelse Sø og sine bakkede, skovbegroede eller humlerankede Kyster yder Øjet fortræffelige deels perspectiviske, deels yndig grupperede Hvilepunkter. »De Bønder her i Skovegnen ere rige som Knaster«, sagde Christian, da vi kørte igjennem Eskildstrup og Grunden laa mig for Øje i deres herlige Humlehaver. Dog vilde han ikke indrømme mig denne som den eneste men anførte — maaske med lige saa megen Grund — det meget opdyrkede Skovland, som ikke var falden under Matriklen og altsaa saagodt som skattefrit.

Gyldenholm, opbyggt paa det nedrevne Lystagers og Rappenborgs Grunde, var paatænkt i Aaret 1774 at skulle være et Friherskab, men nervus rerum gerendarum manglede. Derfor vidner det Heles Anlæg om en stor Stil, men — Pladsen, hvor Hovedbygningen skulde have ligget, staaer aaben, og Ejeren har sin Bopæl i en Sidelænge formodentligen bestemt til Forpagterbolig. Tiden tillod mig ei at bese de lokale Indretninger, men jeg bemærkede at Eieren lægger Vind paa Tillæg af gode Qvæg-

¹⁾ Skovbevoksede Punkter ved den sydvestlige Bred af Sorø Sø.

racer og at denne Green af Landhusholdningen i den Grad interesserer ham, at den strækker sig til hans Huusdyr og Smaakreaturer.¹⁾

Begravelse og Gravøl.

Da vi drejede om forbi Noret, der deler sig i det sydlige og det nordlige, i hvis Midte Skjelskjør ligger paa en lille Landtunge, lode Liigklokkerne allerede fra den gamle Carmeliter-Kirke Man saa ved første Øjekast, at Byen helligholdt en Fest. Gaderne vare overalt stærk bestrøede med Blomster. Jeg ilede til Byfogden, med hvem jeg havde nogle foreløbige Aftaler at gjøre og fandt ham meget forbittret paa Morten Biilmann (Sognepræsten²⁾), fordi denne havde ladet sig forlyde med, at den Afdøde havde vist sig for karrig i sit Testamente imod sine egne Byfolk og, da han desuden havde afholdt sig fra al Kirke- og Alter-Gang (som Skik er blandt Læger), var han af Stadens Geistlighed paa en Slags Maade sat i Ban og erklæret for en slet Kristen. Biilmann, hvis Skjødesynd er et Glas Viin over Tørsten og som i slig Tilstand form: havde ladet Tungen løbe, maatte først ved Ophydelsen af den hele borgmesterlige Autoritet og, som Foss sagde med Trudsel af Academiets højeste Unaade, tvinges til at renoncere paa den Lyst han havde yttret til at skolem[estrel] Müller i sin Ligprædiken saavel for den lunkne Kirkegang som et matrimonium conscientiæ, hvori han i mange Aar sagdes at have levet med en Gehejmeraadinde Krabbe³⁾. Denne Rencontre var mig ikke behagelig, dog forsikkrede Byfogden mig, at den ingen videre Følger vilde have, naar Præsten blev godt salareret og godt skjænket I Lighuset traf jeg et anseligt Følge bestaaende af Greve Holstein Holsteinborg⁴⁾, Justitsraad Fiedler⁵⁾ til Basnæs, Provst Beyer⁶⁾ fra Egitslevmagle 6 Landsbypræster, hvoriblandt Roeskildenserne og

¹⁾ Hovedgaarden Lystager indlemmedes af Fr. IV i Antvorskov Grevskab og udgjorde derefter en Del af Ryttergodset. Hovedbygningen nedbrændte 1743. Ved Ryttergodsets Salg i 1775 solgtes Lystager og Gimplinge, ialt 1,168 Tdr. Hartkorn, til Kancelliasessor A. Dinesen, der deraf oprettede den ny Hovedgaard Gyldenholm. 1828 ejedes den af Major J. P. Jensen siden 1812. Den nuværende Hovedbygning opførtes først 1863—64.

²⁾ Morten Johansen Biilmann (1763—1828), fra 1815 Sognepræst til Skelskør.

³⁾ Edel Margrøthe Sehested (1750—1827), g. 1772 — i dennes tredje Ægteskab — med Gehejmeraad, fhv. 1ste Deputeret i Admiralitets- og Kommissariatskollegiet Frederik Michael Krabbe (1725—1796). K. havde siden 1785 været bosat i Skelskør. Gehejmeraadinde Krabbe boede ved sin Død i Müllers Gaard paa Hjørnet af Algade og Havnegade (B. Hoff: Sorana I, l. c.)

⁴⁾ Frederik Adolf Greve af Holstein Holsteinborg (1784—1836).

⁵⁾ Frederik Christian Fiedler (1775—1829), Justitsraad, Ejer af Basnæs.

⁶⁾ Seyer Malling Beyer (1741—1840), Sognepræst til Egeslevmagle Provst for Vester Flakkebjerg Herred.

Skolekammeraterne Abraham Falck¹⁾ og Peder Just²⁾ og Apostelansigtet Niels Harboe³⁾ til Magleby.

»Den bedste Brug jeg veed at gjøre af den Afdødes Viinkjelder er at tømme den paa hans Begravelsesdag«, sagde Byfogden, og de fleste Gjæster — Rejsende fra Landet — syntes saameget mindre at have noget derimod, som sligt et Gravøl hører til Egnens Skik, og ved Præstebegravelser endogsaa gaar saa vidt, at — som man sagde mig — den mandlige Dele af Menigheden tracteres paa 3 forskjellige Steder uden for Huset, paa Stervboets Regning. Jeg samtalede imidlertid med Grev Holstein og modtog en venskabelig Indbydelse af ham til et Besøg paa Holsteinborg næste Dags Morgen. Præsten var saa artig at tilbyde mig Ordet strax efter Jordpaakastelsen, da, som han sagde, det var mere passende, at den større Tale sluttede sig til den mindre.

Der blev givet Signal til Procesionen. Tvende Dannebrogssflag paa Stænger saa høje, at de, uden for Indgangsdørene til Lighuset, hvilede op til Tagskiægget, optoges, udfoldedes og bares i Spidsen af Liigskaren af Slubroere i hvide Skjorter med sorte Baand, — et ei upassende Symbol paa Fædrelandets Sorg over en fortjent Afdød. — Dernæst fulgte Skaren efter Rang og Stilling, stedse en Civilist ved Siden af en Geistlig (min Ledsager var den omtalte Morten Biilmann). Den lille 8-aarige præsumptive sorøiske Eleve Heinrich Friedrich Müller Mau⁴⁾ (som han kaldte sig), gik ved Faderens Haand, og Blomsterpigerne til Slutningen. Kirken er den mest antike jeg har seet nogetsteds i Danmark. Midten deles langs igjennem Skibet ved en Række af Muurpiller, der har en Slags Liighed med *spina* i en romersk Circus og benyttes til Kirkestole og ende sig mod Choret med Prædikestolen, ved Indgangen med Orgelværket. Denne Stolerad indtager derfor den Plads, som sædvanligen i Kirker udgjør den midterste Gang, og til Erstatning for hiin findes tvende smalle Munkegange

¹⁾ Abraham Falck (1772—1835), Sognepræst til Tjæreby siden 1805, Student fra Roskilde 1790, død som Sognepræst til Høje Taastrup (siden 1833).

²⁾ Peter Terkilsen Just (1774—1834), Sognepræst til Høve og Flakkebjerg siden 1802. Student fra Roskilde 1794.

³⁾ Niels Madsen Harboe (1786—1861), Sognepræst til Magleby siden 1818.

⁴⁾ Heinrich Friedrich Müller Mau, f. $\frac{8}{1}$ 1821 i Skelskør som Søn af Apoteker og Postmester smstd., Kammerraad Gerhard Wilhelm Mau (1774—1858) og Louise Sophie Nicoline, f. Tessen (f. 1796), blev Elev i Sorø Akademis lærde Skole $\frac{1}{9}$ 1831, men forlod allerede Skolen $\frac{24}{10}$ 1839. Død $\frac{3}{2}$ 1857 som Apoteker i Lyngby (Richters Dødsfald). Paa Sorø var H. F. M. Mau Gratist i Henhold til Müllers Testamente, og oppebær fra 1833 en Portion af dennes Legat.

parallellebende, igjennem den Ene af hvilke der med Nød og Næppe var Plads til at føre Liget igjennem Da Ligpsalmen lakkede mod Enden og jeg saae Kirkestolene opfyldte med nysgjerrige Tilhørere, hvoriblandt de lange Hattebaand vaiede ned fra Fruentimmerstolene, begyndte jeg at blive lidt snever om Hiertet ved mit selvpaatagne Talehverv i saa anselig en Forsamling og paa saa højtideligt et Sted. Denne min indvortes Frygt-somhed, hvis udvortes Virkning jeg med Kraft neddæmpede, havde imidlertid den Nytte, at den i Begyndelsen aarsagede en noget bævende Stemme, som gav min Sindsstemning mere Udseende af Rørelse end den virkelig havde og foranledigede mine geistlige Censorer til megen ugrundet Roes over mine herlige Talegaver. Jeg holdt Ørene stive ved disse Complimenter og yttrede allene, at Enhver maatte blive rørt ved saa sielden en Anledning. Hvad der endmere hævdede min ubetydelige oratoriske Værd i de respective Skjelskjøranneres Øjne var, at min Successor i Talehvervet, Hr. Morten Biilmann, gjorde sine Sager meget maadeligere. Thi for det første var hans Tale ingen Mindetale, men en Ligprædiken over adskillige Almeensteder, saasom: Død, Grav, Opstandelse og Himmelfart, og indeholdt intet Personligt om den Afdøde undtagen nogle Sidehug i Indledningen om hans kierlige Forhold til Geheimeraadinde Krabbe, for det andet vare Omstændighederne ham temmelig imod. Han havde taget sin Stade paa Alterfoden, medens jeg som Ugeistlig afslog hans Tilbud om at stille mig paa samme Sted, medens jeg taledede, men valgte at staa paa Gulvet ved Ligets Hoved. Onde Tunger sagde, at Viindunsterne havde virket paa hans Organer fra Sørgehuset af. Jeg har derom ingen Mening, [dog] saa meget er vist, at det i Alles Øjne var ilde klædende for ham som en gammel Præst deels at han læste sin Tale op af en smudsig skreven og jevnlig overstrøget Concept, deels at han med megen Stønnen skilte sig fra de overflødige Vædsker, som under Talen jevnlig fyldte hans Mund, og ved ganske ugenert at spytte dem ud paa Altergulvet, hvorved hver Spytklad gav Gjenlyd fra Hvælvingen, og Altergulvet til sidst saae ud som en Sø. *Sed de his salius est silere.*

Da vi kom fra Kirken, gik det paa ny løs paa en Spisen og Drikken, og denne Gang gik man ordentlig tilbords, thi det forrige havde kun været en *gustatio*. Den Afdødes Huusholderske, der glædede sig ved et Legat paa 22 Td. Land, og hendes Datter Edel Carlsen, der foruden Gods og Gaard, i en Tid af 6 Uger i Hr. Valentiner, velbestalter Kiøb- og Handelsmand der i Staden, havde funden sig en elsket Gjenstand — om faa Dage en kierlig

Ægtemand¹⁾ — kunde man ej heller vente skulde vise mer Deeltagelse ved den gamle Doctors Bortgang end den af en taknemlig Erindring. Og — hvad Ligfølget betræffer, der samtligen (mig undtagen) roste sig af at være den Afdødes Venner, mente de ved de Contributioner, som de i tidligere Dage havde ydet til hans Huusholdning, ved denne Lejlighed at kunne ansees som det rige Sorøe Academies retmæssige Medarvinger til hans gode Viinkjelder. Da derfor Stedets Øvrighed udbragte en Skaal: *in memoriam defuncti*, tilføjede Morten Biilmann med et Smil om den allerede morbærfarvede Næse: *ejusque cellæ vinariæ* som taus samtykkedes af Præsteskabet. Ved Maaltidets Ende gjorde Skiel-skjørererne mig den Ære at udbringe min Sundhed og ønske mig tillykke som Mandatarius for Sorøe Academie i saa frugtbringende et Ærinde. Apotheker Mau fremstillede sin Søn som tilkommende Eleve og var mig behjælpelig at udtage nogle Skeletter og Bøger, som jeg ønskede bevarede i Academiets Samlinger, til Erindring om den Afdøde.

Borreby.

»Jeg saae Vikingen gyng
paa det brusende Hav, og Luren
lød henover Havet. Hvad jeg
hørte og saae, det fyldte mit
Bryst.« N. M. Petersen.²⁾

Jeg havde løsgjort mig paa 3de Dage fra mine Forretninger og de 2de vare endnu tilbage, uden at der denne Gang kunde virkes mere for Arvesagen, saasom Pante- og Vexel-Obligationernes Bedømmelse var Noget, hvorved den akademiske Kasserer nødvendig

¹⁾ Ved Skøde af 5. April 1828 — altsaa kort før sin Død — havde Müller overdraget Jfr. Edel Carlsen med antagen Kurator R. W. Søndergaard sin Gaard paa Hjørnet af Algade og Havnepladsen med tilhørende Have, Vænge og Jorder i Overdrevet for en Købesum af 1,500 Rbd. Sølv, hvoraf dog de 700 Rbd. blev indestaaende paa 1. Prioritet i Ejendommen, hvorhos Müller forbeholdt sig Brugsretten af Ejendommen for sin Livstid. Ved Müllers Testamente af 10. Marts s. A. var der tillagt Jfr. Carlsen en Obligation paa 200 Rbd. samt forskelligt Indbo, medens hendes Moder, Müllers Husbestyrerinde, fik Brugsret i sin Levetid over forskellige Jorder, som senere skulde tilfalde Skelskør Kirke og Fattigvæsen. M. H. t. Jomfru Carlsens Ægteskab har Tauber ladet sig vildlede. Iflg. Skelskør Kirkebog 1814—36 holdt Jfr. Edel Margrethe Carlsen, født i Skelskør den 28. Marts 1806, »opholdende sig i sin Ejendomsgaard her i Byen«, den 1. Oktober 1828 Bryllup med hendes ovenfor nævnte Kurator, Hr. Rasmus Wilhelm Søndergaard, født i Holbæk den 7. Juli 1801, men konfirmeret i Skelskør 1816, hvor han da stod i Lære hos Købmand Vallentin (der ved Brylluppet var Parrets Forlover). R. W. Søndergaard tog senere Borgerskab som Købmand i Skelskør.

²⁾ Citatet er hentet fra N. M. Petersens Fortale til »Danmarks Historie i Hedenold«, 3. Del, Kbhv, 1837, og maa altsaa af Tauber være tilføjet Manuskriptet ved en senere Gennemlæsning.

maatte være tilstede og som dennegang ikke kunde skee formedelst hans indtrufne Upasselighed.

Jeg besluttede derfor at besøge de gamle Herresæder, som Egnen er saa rig paa og gjorde samme Aften Begyndelsen med Borreby og Basnæs.

Borreby, een af Landets ældste og herligste Borge, ligger skjult i en fortræffelig Bøgelund (den skjelskjørske Dyrehave) tæt op til en Fjord af store Belt, som danner Indsejlingen til Skjelskjør By. I Oldtiden var den saavel som Basnæs, Stisnæs og Holsteinborg berømte Vikingsæder, men dens nuværende mørkerøde Mure, Taarnene, Gallerier og Vindeltrapper ere ikke ældre end fra Christian den Tredies Dage, da Reformationens store Befordrer, den berømte Cantzler Johan Friis til Hesselager købte Gaarden af Kongen og opførte den store og stærke Bygning. Den nuværende Eier Kammerherre Heinrich Gisbert von Castenschiold¹⁾, Oberstlieutenant à la suite ved det sjællandske Landseneer Regiment, har paa sine gamle Dage faaet et Ulivssaar af Kierligheds Pile, der har endevendt hans Hoved, hans Pung og snart hans hele gamle Herresæde, saa det var endnu til rette Tid jeg kom for at see Levningerne af de gamle Riddersale med deres Jagtstykker og vævede Tapetserier af Kjøge Fabrik, forinden Oberstlieutenanten spender for den yndige nestvedske²⁾ Frøkens Triumphvogn de fangne Riddere med Harnisk og Spær, ligesom han allerede haver kastet sit eget Skjold for hendes seirrige Fødder. Den ældgamle alentykke Muurgavl var gjennebrudt med Brækjernet for at danne Indgangen til en nymodens Havesal og de mudrede Grave sukkede under Rambukkens Slag for at modtage Pæleværket til en ny Havebro. *Improb' amor, quid non mortalia pectora cogis?*

Et fortryllende skjønt og ved Ælde berømt Sted fandt jeg endnu i Haven paa en Høj, som indbefatter det gamle Borrebys Ruiner. Udsigten i sig selv fortryllende, forskjønnedes end mere ved et Skuespil, som jeg aldrig havde seet Mage til. En Mængde Søfugle, især Strandmaager, tusinde, ja mere end tusinde i Tallet, havde valgt den lille lune Viig, som beskyller Ruinens Fod, til at udklække deres Unger. Disse vare nu saa store at de stak Hovederne op fra Rederne, som vare skjulte i Strandgræs og Tang,

¹⁾ Henrik Gispert Castenschiold (1783—1856), Kammerherre, Generalmajor, arvede Borreby efter sin i 1817 afdøde Fader, Generalløjtnant J. M. H. Castenschiold. G. 1° 1804 m. Augusta Frederikke Castenschiold (1778—1852), skilt 1827, 2° 1828 1¹/₆ m. Anna Margaretha Wegener (1808—1875), Datter af Kammerherre, Oberst Carl Ludvig Wegener (1770—1829) og Margrethe Røttger (1787—1863).

²⁾ Kammerherre C. L. Wegener var Chef for det sjællandske Landsener Regiment, der garnisonerede i Næstved.

og gabende snappede efter de Fiskestumper som de madende Mødre opgølpede. Der var en Skrigen, saa ingen anden Ørelyd var at fornemme, en Svæven af de snart stigende snart dalende Maager, og da Kammerherren ved et Brøl med sin Stentorstemme opskrækkede dem samtligen fra Rederne, blev Solen i sandeste Forstand formørket af den uhyre Fuglevrimmel. Det var formentligen en Uddeling en gros af Dagens Bytte, den almindelige Spisetime før Ungerne lagde sig til Hvile, og den lune yndige Viig syntes hartad at være valgt til Rugeplads for samtlige Østersøens og Kattegattets Maager. Jeg kunde længe ikke løsrive mig fra Betragtningen af denne livfulde Scene, hvor Maagesværn dukker det sølverblanke Bryst, mens lune Viig sig slutter til skovgroede Kyst.

B a s n æ s

er mindre gothisk, mere livlig og venlig end Borreby, men dog i enkelte overblevne Taarnbygninger, Grav og Broer tilstrækkeligen røbende sin Oprindelse fra Ridderborg og Vikingsæde. Stedet var i fordums Dage et Tilhold for Sørøveren Basse, der gav Borgen sit Navn.

Iøvrigt er Stedet mærkeligt ved en Lade, opbyggt af gammelt Muurværk med uhyre Kampestenene imellem og [en] konstig Port mellem Borgegaarden og Ladegaarden med adskillige Sandsteens Sirater og en Inskription i det spanske Sprog forfattet og opsat i C. IV's Tid af bemeldte Arenfeldt¹⁾, der længe havde levet i Spanien.

F a m i l i e n F i e d l e r er paa fædre Side oprindelig Jøder fra Frankfurth am Mayn (hvoraf nuværende Eier har Fordelen af Forbindelse med Rhinegnene ved sin ypperlige Rhinskviin), bleve siden kristnede fra dens Ankomst til Danmark, Fabrik-eier[e] i Kjøbenhavn, og den nuværende Eier var først Besidder af et Sukkerrefinaderi, nu Godseier²⁾. Konen er en Sporon, Datter af den i sin Tid berømte Sproggrandsker og Synonym-Samler Benjamin Sporon, i sin Ungdom Informator for vor nuværende Konge og i sin Alderdom Amtmand over Coldinghus. En vakker Børneflokk pryder Huset med et fra Bedstefaderen paa Moderens

¹⁾ I det foregaaende er meddelt nogle historiske Oplysninger om Basnæs og Skelskør, der her er udeladte. Krigskommissær Axel Arenfeldt († 1647) købte Basnæs af Kong Christian IV, nedrev de gamle Bygninger og opførte 1629—33 en stor, prægtig Hovedbygning af Grundmur i 3 Stokværk, der næsten helt nedbrændte i 1785 og senere fuldstændig nedreves; i Slutningen af 18. Aarh. opførte Familien Lowson en ny grundmuret Hovedbygning, der 1851 afløstes af den nuværende. Branden i 1785 skaanede den her ommeldte, 1638 opførte Portbygning, der bar Indskriften »Ørnen bygger paa højen Hald — Avind ligger i dyben Dal«, sigtende til en Strid mellem Axel Arenfeldt og Fru Regitze Grubbe paa Snedinge (Trap: Danmark. 3. Udg. II Bind).

²⁾ Christian Frederik Fiedler (1775—1829), Sukkerrefinerador, Justitsraad, Ejer af Basnæs 1809, g. m. Juliane Marie Sporon (1781—1837).

Side nedarvet musikalsk Talent, trende vakre Sønner dannedes og dannes under mine Auspicier, 3de blomstrende Døttre færdes ved Moderens Side. Et smukt Familieliv.¹⁾

Midsommerens lange Dage og korte Nætter hialp fortræffelig til at gjøre de 2de Ætmaal frugtbringende, som mine Forretninger tillode mig at opofre paa denne Udflugt igjennem de sydsjellandske Egne. Naturnydelse forskjønned ved Historiens lokale Erindringer var for mig Hovedsagen, selskabeligt Samqvem et Kryderie paa Reisen, som jeg medtog som det kunde falde og Maaltider aldeles en Biting, hvorved jeg havde foresat mig aldeles ikke at lade mig indskrænke. Godt Brød og frisk Maimaanedssmør i en Bondehytte, naar Middagen fordrede Hvile for mig og mine Dyr, vare Fornødenheder, som paa ethvert Sted kunde tilfredsstilles, og selv for en højere Nydelse havde jeg sørget ved at nedpakke i min Vogn i kjørende Græs 200 Asparges og en Flaske Madera, en Skjænk fra een af mine transatlantiske Venner. Den flinke Bondekone lærte jeg let at tilberede de første, og naar den sidste blinkede i mit Christiansfelder Glas, manglede mig intet i et kongeligt Maaltid. Fem Timers Nattesøvn gav mig paa Reisen som hjemme nok til Legemets Vederqvægelse. Det har noget behageligt for mig, at orientere mig alene i en ubekjendt Have. Jeg skal ikke lettelig lade mig vildlede af nogen Labyrinth, da jeg kjender Systemet for slige Anlæg, den muligt større Afbenyttelse af det givne Terrain [...]. Den Basnæske Have har mindre Charakteren af Storhed end Ynde, noget som allene erhverves ved den smagfulde Dyrkers Haand. Blomsterpartiernes Afvexling med skyggefulde Lystlunde og Naboskabet til det kjørende Hav gjør den til et saare behageligt Sommeropholdssted. Viindriveriet er især fortræffeligt og forskjønned ved alle de Underholdninger, som denne Slyngplante skjænker Liebhaberen. Den røde Frankenthaler knibes og skjæres saa net, at den uden for Glashuset bærer Klaser af flere Punds Vægt og igjennem Vinduesposterne i den smukke Havesal er Ranker indladte saa net, at de slynge sig som Guirlander under Loftet og samle sig omkring Lysekronen midt over det runde Spisebord til en Gruppe af Druer, der kan vække tentalisk Lyst selv hos den, der ikke tæller *arcta sub vile bibentem*²⁾ blandt ene Lykkelige.

¹⁾ Sønnene vare:

Frederik Julius (1806 † 1880), Student fra Sorø 1825, Konferensraad, fh. Justitiarius i Landsover- samt Hof- og Stadsretten, Harald Valdemar (1808—1887), Student fra Sorø 1826, Birkedommer og Skriver i Holsteinborg Birk, og Julius Christian Georg Sporon (1816—1892), Student fra Sorø 1833, kgl. Postekspeditør i Fuglebjerg. Blandt Døtrene var Thora Alvilda (1810—1897) som bekendt g. 1° m. Digteren Carl Bagger.

²⁾ »... neque te ministrum dedecet myrtus, neque me sub arcta vite bibentem«. Horats: carminum Lib II, XXXII.

Min Vert forundrede sig ei Lidet ved at erfare, at jeg allerede havde gjort en Deel af denne Morgenvandring i hans Have paa egen Haand, og indskrænkede sig derfor til at gjøre mig opmærksom paa nogle forbigaaede Partier, hvorefter jeg nød en liden Vederqvælgelse for efter mit Løfte igaar til Grev Holstein endnu i Morgenstunden at naae

Holsteinborg.

En vis Grad af Sværmerie, naar den ikke udarter til Fanatisme, udbreder et aandfuldt Skjær over Menneskelivet. Dette gjelder om den Holsteinske Familie saaledes som den skildredes mig af upartiske Vidner og den selv aabenbarede sig for mig ved nogle Timers interessante Omgang. Varmtfølelse for Religion og Menneskevel er Greven og Grevinden¹⁾ sjeldne Exempler for Deres Stand, maaske i Anskuelserne af hiin noget for megettroende og i Midlerne til dette noget for sværmeriske, men i begge Dele ædeltfølelse og handlende efter de ædleste Grundsætninger. Han, stømt af sin Kapelpræst Licentiat *theologiae* Holm²⁾ til hyperorthodoxe Religionsmeninger, har upaatvivlelig de bedste Hensigter med Menneskehedens Ledning til al Lyksaligheds Ophav, om han endog viser sig noget intolerant mod Anderledestænkende og som en Følge deraf maa omgaas med nogen Forsigtighed, naar Talen er om Religionsgenstande for ikke at ægges til Hæftighed. Hans mange Indretninger paa sine Godser til Industriens Fremme, Skolevæsenets Forbedring og Menneskeforædling i Almindelighed ere ligesaa hædrende for hans Charakter som hans Misgreb i mange Henseender for Billigtænkende finde Undskyldning i den gode Hensigt. Som Formand for det skjelskjørske Bibelselskab³⁾ finder han al den Sysselsættelse for sit Hjertes Anliggende som for ham som læg Mand er passende og som Skribent har han nyligen hæderligen udmærket sig som Grækernes Talsmand⁴⁾.

I Porten til det grevelige Slot, ja selv i Gjæsteværelserne ere Kollekt Bøsser henstillede til Gaver for Hedningers Omvendelse og andre velgjørende Øiemed. Hans Dydsfester, der foranledigede

¹⁾ Frederik Adolf Greve Holstein-Holsteinborg, f. $\frac{8}{10}$ 1784, † $\frac{21}{5}$ 1836, g. $\frac{4}{3}$ 1808 med Vilhelmine Julie Komtesse Reventlow, f. $\frac{30}{7}$ 1788 † $\frac{8}{10}$ 1868.

²⁾ Jens Albrecht Leonhard Holm, f. $\frac{30}{8}$ 1799, Lic. theol. ved Universitetet i Berlin 1822, blev i Febr. 1827 af Grev Holstein kaldet til Kapellan for Hyllested, Vensløv og Holsteinborg Menigheder; Juli 1828 Sognepræst for de to sidstnævnte Menigheder, i Decbr. 1840 tillige for Hyllested, hvor han døde 1861. Udgav 1844: Frederik Adolph Greve af Holstein. En biografisk Fremstilling.

³⁾ Den $\frac{2}{4}$ 1821 stiftedes paa Holsteinborg, »Bibelforeningen for Vester Flakkebjerg Herred og Grevskabet Holsteinborg«, se J. A. L. Holms ovenførte Skrift S. 141 ff.

⁴⁾ I 1827 udkom: Grækernes Sag i Danmark. En frimodig Bemærkning af F. A. Holstein.

Bedrag og megen Miskjendelse, ere nu afskaffede, men vistnok til mindre Ære for de Bedragende end den Bedragne¹⁾. Tarvelighed og Nøjsomhed i Levemaade siges i højere Grad at herske paa Holsteinborg end hos nogen [anden] Lehns greve i Landet, men er det saa at han har yttret, at han ikke kan forsvare at ofre Noget paa Luxus og Vellevenet, saalænge saa mange af hans Medmennesker savne det Nødvendige, geraader denne Grund vistnok hans Hjerte til Ære.

Greven var bortkaldet af en øieblikkelig Forretning, da jeg ankom til Holsteinborg, men Grevinden (en fød Reventlow af Brahetrolleborg) modtog mig venlig som en kjær og ventet Gjæst i sine Børns Selskab ved Arbejdsbordet i den store Familiesal. Simpel klædt i en blaastribet Lærreds Kjole skulde jeg ikke have anseet hende for den hun er, om ikke en ædel Holdning, et talende Øie og et Udtryk i Mine og Stemme ved første Øiekast havde vist mig i hende en Dame af Opdragelse. Der var noget skjønt huusmoderligt i hendes Anstand og en rolig Blidhed i hendes Tale og Væsen, da hun forestillede sine Børn for mig, en Søn paa 11 Aar der opdrages af en tysk Lærer Freytag²⁾ og for Selskabs Skyld har to ligealdrende Drengene hos sig, den Ene et fattigt Barn og den anden en Søn af den danske Chargé d'affaires i Lissabon Olinto dal Borgo⁴⁾, og en Datter, et Barn omtrent paa 2de Aar³⁾. Vi talte om Ungdom og Opdragelse og hun erkjendte sig med Deeltagelse om adskillige Familiers Børn, som hun kjendte, især om Valdemar Buchwald (Stiftamtmandens Sønesøn)⁵⁾, som i Ferier besøger Holsteinborg. Jeg yttrede i Anledning af hans Fald fra Mellem-

¹⁾ Hermed sigtes formentlig til, at det af Grev Holstein i 1809 stiftede Industriselskabs Premier til dygtige og flittige Bønder uddeltes ved halvt religiøse Højtideligheder, der fra først af fandt Sted i Kirken paa Holsteinborg. Senere holdtes disse Fester i Haven.

²⁾ J. Freytag, født i Ratzeburg, senere Præst i Gartow i Hannover, kom i 1822 som Huslærer til Holsteinborg (se J. A. L. Holms paa forrige Side, Note 2, nævnte Skrift om F. A. Holstein, Pag. 148 f.)..

³⁾ Børnene vare:

Ludvig Henrik Carl Herman, f. 18/7 1815, senere Besidder af Holsteinborg, Konseilspræsident, Overkammerherre, Ridder af Elefanten, † 28/4 1892, og Christian Johannes Ernst, f. 31/13 1826, † 21/10 1891. Tauber maa have antaget den sidste for en lille Pige, se det følgende.

⁴⁾ Olintho dal Borgo di Primo, Baron del Asilo, f. i Pisa, gift med Grev Ernst Schimmelmans Adoptivdatter Louise Wesselhof, var fra 1817—1830 Chargé d'affaires og Generalconsul ved det kejserlig Brasilianske og det kongl. Portugisiske Hof.

⁵⁾ Er formentlig den Carl Valdemar Buchwald, f. 23/3 1817 paa Anneberggaard, der 1836 dimitteredes som Student fra Sorø Akademi; † 24/8 1887 som Hofjægermester og Ejer af Objerggaard i Præstø Amt. Han var en Sønesøn af fhv. Stiftamtmand i Fyen, Kammerherre Friderich Buchwald, f. 1747 p. Gudumlund, † 9/8 1814 i Pisa.

etagen til Steengangen¹⁾, at jeg maatte ofte undre mig over hvorledes Guds Forsyn vaagede over de Børn. Hun sagde med blid Følelse: »Jeg troer, at hvert Barn har sin Engel, som usynlig ledsager det, ellers vilde vistnok megen Ulykke skee i den hjælpeløse Alder«. Vi fortsatte en Tid Samtalen og hun hørte med Deeltagelse paa mine smaa Historier om Grenene som vare brækkede, om Baadene som vare kændrede o. s. v. uden at nogen Meen dermed var tilføjet mine uskyldige Smaa. Endelig kom jeg til at berøre Historien om Kammerraad Mallings Søn (som hun ikke kjendte) og maatte efter given Anl. meddele [den], en Gjenstand, der bevægede hende saa synligen, at hun omfavnede sin lille Pige, som om hun forudføjte den skrækkelige Smerte, hun vilde lide ved at miste hende.

Greven kom heldigvis i det samme, den [o: vor Underholdning] havde antaget en for den første Samtale besynderlig rørende Charakter. Han indbød mig at see sin Malerisamling og Have. Hin er ganske udvalgt og indeholder lutter Mesterstykker, Originaler af hollandske og italienske Malere. Selv en ægte Raphael kan man her beundre foruden adskillige Mesterstykker af Rembrand, Woremann [sic], Teniers og vor C. IVs Hofmaler Carl af Mandern. Uden for denne sande Prydelse var alt Meublementet i simpleste Smag, selv Sengene i Soveværelset af heitset Fyrretræ med rødstribet Gingangs Omhæng. Præstegaarden derimod er en elegant og ny-modens grundmuret Bygning, hvorpaa intet er sparet.

Holsteinborg er i sit Udortes en gothisk Bygning af første Rang. Mørkerøde alentykke Mure, Grav og stærkthvævede Indkjørselsporte, snever trindt-ombygget Gaardsplads og paa Taarnene fire smaa Spire, der i en halv Miils Afstand sees fremragende over den omgivende Skov. Haven er en Blanding af ny og gammel Stil. Herlige Alleer over alt og disses sandeste Prydelse de fortræffelige Udsigter, som perspektivisk viser sig i Enden af dem over Havet til de yndige Øer som dette er besaaet med. Foruden de fjernere Langeland, Laaland, Sprogøe og Fyen, som begrændse Udsigterne over Beltets Vande, finder man her nogle fortryllende Smaaøer, som ere bevoxede med Træer, hvoraf Glænøe er den største og Orme-Øe og Sandholm de mindste, de sidste med saa nydelige Omgivelser af temmelig betydelige Fladvande, at man kan vade ud til dem. Alt, hvad der hører til huuslig Dont, er her skjænket større Opmærksomhed end paa Grevesæder almindeligt er, vidtløftige Blegdamme, Vadskehuse o. s. v. Da vi nærmede os Hovedbygningen kom Grevinden os imøde og indbød os til en Frokost i Havestuen, der langt fra ikke vidnede om den Karrighed, som Naboerne havde vidst saa meget at fortælle om (Oste-

¹⁾ Sandsynligvis paa Akademibygningen i Sorø.

valle-Frokost, Folkemad). Jeg modtog venskabelige Indbydelse til et forlænget Besøg, og Grevinden forbød spøgefuldt at vise mig Taarnene og Kjelderne for at jeg kunde have noget at reise efter, naar jeg kom igjen i Sommerferien. Greven var allerede taget til Præsten Galschiotts¹⁾ Begravelse, da jeg tog Afsked med Grevinden og Hr. Freytag (en vakker Tydsker, der arbejder paa at blive dansk for at vinde præstelig Befordring paa Grevens Gods) for at begive mig ad Strandveien til Gaunøe og Nestved, hvor jeg agtede at overnatte.

G a u n ø e

eller som den egentligen burde skrives G a b n ø e er det stolteste Søslet Landet eier, beliggende 1 Miil sønden for Nestved i det G a b eller den Munding, som Havet danner ved Karrebæksminde med Suseaaens Vande. Gaarden var først Ridderborg, siden i over 100 Aar (1390—1523) berømt Nonnekloster og tilsidst Herresæde mest i de Thotters Familie, af hvilke Geheimeraad Otto Thott legerede dertil som integrerende og uadskillelig Deel af Stamhuset den udmærkede Samling af Malerier — over 2,000 i Tallet — som endnu er Gaardens sandeste Prydelse. At faa et foreløbigt Overblik af denne Samlings Omfang og Værd var een af Hovedhensigterne af min Reise. Det var den 31. Mai om Eftermiddagen Kl. 5 da jeg nærmede mig til den prægtige 400 Alen lange Bro, som fører over Stranden ned til Gaunøe Land, da jeg ikke lidet overraskedes ved at se Slottet skinne i usædvanlig Glands, Veirhanerne behængte med Blomsterkrandse og Alleen til Gaarden ziirligen prydet med Guirlander og nedhængende Krandse. Det var den ældste Baronesse-Datters²⁾ Fødselsdag som havde foranlediget denne landlige Fest, og jeg fandt Familien samlet i Haven omgiven af en talrig Cirkel af Venner og Bekjendte som Dagens Hoitid havde forsamlet. Man indbød mig venligen til Deeltagelse til de foranstaltede Festligheder, en Lystfart p. Fjorden med Musik o. s. v. Men jeg foretrak at besee Malerisamlingen og Stedets yndige Beliggenhed i Rolighed. Jeg fandt i første Henseende en velvillig Ledsager i Adjunkt ved Herlufsholms Skole Hr. Øst³⁾ og fandt i den sidste, blandt andre

¹⁾ Thomas Martin Braem Galschiot, f. $\frac{2}{1}$ 1748, † $\frac{23}{5}$ 1828, var fra 1784 til sin Død Sognepræst til Hyllested, Vensløv og Holsteinborg Menigheder, i hvilket Embede han efterfulgtes af den ovenfor nævnte Kapellan, Lic. theol. J. A. L. Holm.

²⁾ Anna Beate Frederikke Ulrikke, f. $\frac{31}{5}$ 1816, † $\frac{29}{5}$ 1842, g. m. Kammerherre Chr. Sehested-Juul til Raunholdt, var ældste Datter af den daværende Besidder af Gaunø, Lehnsbaron Otto Reedtz-Thott (1785—1862) i dennes I. Ægteskab med Sophie Henriette v. Roepstorff (1782—1835).

³⁾ Ditlev Ludvig Øst (1802—1836), 1827 Adjunkt paa Herlufsholm, † som Sognepræst for Tirstrup og Fuglslev Menigheder. Han havde i sit sidste

Mærkeligheder, en Samling af Lindetræer henplantede i en Allee, som vare de samme, der i fordums Tid havde prydet Kongens Nytorv i Kjøbenhavn, da dette var beplantet med Træer¹⁾.

Herskabet havde imidlertid tiltraadt Deres Vandpromenade under Kanonerens Løsning og ledsagede af en Baad med Hautboister. Jeg betragtede deres lystige Fart fra Galleriet, hvor Malerierne hænge. Men, o vee! snart stod Prammen paa Grund i det lave Vand, Musikken forstummede, Damerne maatte ligge i den ene Side, Herrerne arbeide og først efter lang Anstrængelse kom man paany paa Farten. Imidlertid gennemstrefede jeg endnu engang den smukke Have, anbefalede mig derpaa til et Par gamle Frøkener, som vare blevne tilbage som Husets Vogterinder og drog atter til

Næstved,

hvor min Ven, Etatsraad Schönheyder²⁾ [indbød mig] til et lille Familieselskab om Aftenen. Denne virksomme Borgmester underholdt mig med sine Foranstaltninger til Byens Opkomst, især Sortebrødre Gaards Indretning til et Enkesæde for trængende Enker³⁾, den af ham anlagte Kirkegaard og vi tilbragte den smukke Aftensund i hans Have, der er baade stor for en Privat-have og vel anlagt. Efter at have taget Natteleie hos Hr. Næsted i Viinhuset drog jeg næste Morgen videre til

Herlufsholm

hvor jeg besøgte Justitsraad Brorson⁴⁾, der uagtet sin høie Alder endnu nyder temmelig god Sundhed. Han fortalte mig adskillige Træk af den Stemannske Administration⁵⁾, Skolens Aftagelse formedelst de pecuniære Byrder, som ere lagte p. Disciplenes Forældre, Lærernes Indskrænkninger, samt at man agtede at berove dem alle deres uvisse Indtægter. Professor Melchior⁶⁾ gav

Skoleaar paa Herlufsholm, hvorfra han dimitteredes 1822, været Huslærer paa Holsteinborg (Leth & Wad: Medd. om Dimitterede fra Herlufsholm, 1875).

¹⁾ De omkring 1685 plantede Træer, der dannede „Kriinsen“ paa Kongens Nytorv, fjernedes atter 1749 og skal af Kong Fr. V være skænket den daværende Ejer af Gaunø, Gehejmeraad Otto Thott.

²⁾ Morten Smith Schönheyder (1782—1835), Etatsraad, Borgmester i Næstved.

³⁾ Om »Sortebrødregaaards« Historie og Overdragelse til den Ostenfeldtske Stiftelse 1823, se Traps Danmark, 2. Bind, S. 792 og 800.

⁴⁾ Anders Winding Brorson (1755—1833), 1784 Konrektor, 1804 til sin Død Rektor p. Herlufsholm, Professor, Justitsraad.

⁵⁾ Om den Stemannske Administration af Herlufsholm 1827—1851, se Leth: Hist. Efterretninger om Herlufsholms Stiftelse. Næstved 1865, S. 274—312.

⁶⁾ Hans Bøchman Melchior (1773—1831), Dr. phil., Professor, 1820 Overlærer paa Herlufsholm.

mig nogle interessante Meddelelser om de naturhistoriske Samlinger, som Sorø venter sig efter Regimentskvartermester Faber¹⁾ i Horsens, og Lærer Zahle²⁾ viste mig sin nye indrettede Bolig paa Qvisten i Hovedbygningen.

Bregentved.

Grev Vilhelm Moltke³⁾, Eieren, var ikke tilstede, men da Hensigten af mit Besøg var at besee et Glashuus som han i sin Have havde indrettet til et Blomster Driverie, tabte jeg ikke stort derved. Af Høflighed gjorde jeg min Opvartning hos Grevinden, som var saa artig at indbyde mig til Middag, det jeg dog maatte undskylde mig for med Hensyn paa min alt lagte Reiseplan. Ogsaa var her mere herskabeligt stivt end der passede for mine Ønsker, dog kunde jeg ikke undskylde mig for en Indbydelse til at indtage en Frokost, efterat have beseet Haven, i Selskab med Grevinden og hendes Søster⁴⁾, det eneste Herskab p. Gaarden. Jeg streifede da om med den gode Gartner over chinesiske Broer, hvoraf Haven har adskillige høiryggede Stykker, og fandt mig mindre tilfredsstillet ved Jordbunden, Anlægget og Smagen end jeg kunde vente. Dog bemærkede jeg en *transilus* i Haveanlægget, Spor af begyndte Reformer, Grevindens Værk, der havde tømt Grevens Pung for adskillige tusinde Rigsdaler og sandsynligvis vil tømme den for endnu flere, uden at disse dog ganske have formaaet at forjage den forrige Stivhed, som udmærkede denne Have. Her fandtes imidlertid Adskilligt, som destingverede den fra Nabo-Proprietærernes, saasom:

1. Det omtalte Gevæxthuus for exotiske Blomster.
2. Et Figentræ, anbragt som Espalier og som bær modne Figener.
3. Et Havehuus, hvori en Rotonde-Sal med Belysningen fra oven.
4. Tvende Marmor Statuer, hvoraf den ene forestiller Helenas Bortførelse af Paris, den anden en Flora.

¹⁾ Frederik Faber (1795—1828). anset Amatør-Zoolog, † i Horsens, hvor han siden 1822 var Regimentskvartermester og Auditor v. det slesvigske Kyradseregiment.

²⁾ Johan Christian Julius Zahle (1795—1872) var 1818—1831 Adjunkt p. Herlufsholm, hvor han— den første Adjunkt, der som gift boede paa Skolen — havde den saakaldte Altanlejlighed i den tidligere Skolebygning (Hvidebygning). † som fhv. Provst for Slagelse Herred og Sognepræst for Stillinge Menighed.

³⁾ Adam Vilhelm Moltke til Bregentved (f. 1785, † 1864), Lehnsgreve, Conseilspræsident, Overkammerherre, Ridder af Elefanten, tiltraadte Grevskabet 1818. G. 1° m. Frederikke Lovise Knuth-Knuthenborg (1797—1819), 2° 1823 m. Maria Elisabeth Knuth-Knuthenborg (1791—1851).

⁴⁾ Charlotte Frederikke Knuth (1799—1839).

Kompositionen i den første synes mig fortræffelig, men Udførelsen mindre god. Helena fremstilles kastet paa Paris' venstre Skulder, der flygter afsted i fuld Fart. Hun hviler allene paa Læggen paa hans Skulder og svæver forresten baglæns bort med flagrende Haar ned ad hans Ryg, medens han med høire Haand fastholder hendes venstre Fod. En malerisk Stilling, men Paris-Figuren er i mine Øine alt for spinkel med Hensyn til den viste Kraftanstrængelse. Floras Figur, en tilhyllet Sandsteens Statue, er af langt bedre Proportion. Endvidere 1 Obelisk til F. Vs Minde.

3 [5]. Nogle Lindetræer, egenhændigen plantede af Kong Frederik [V.].

4 [6]. Mange Steenprydelser af Kalksteen fra Faxe.

Gisselfeldt.

Blandt alle danske Slægter er den Danneskjoldske bekjendt som den første i Rang, den første i ædel Dannished og hensigtsløs Agtelse for Menneskeværd fra Purpuren til Hytten.

Greve Frederik Danneskiold¹⁾, Stamherre, Excellence, lod sig som han sagde ikke betage Fornøielsen af selv at ledsage mig i Haven. Denne var mig bekjendt fra tidligere Besøg og [jeg] vil altsaa ikke udpege dens enkelte Skjønheder som vilde gjøre en lang Beskrivelse fornøden. Det Hele har noget indtagende Dansk ved sig og er et forædlet Billede af en ægte sjællandsk Natur. Ridderborgen med sine tykke, høitknejsende Mure ligger paa en anselig Høide omringet af flere smaa Søer i en skovrig og bakkefuld Egn. Disse gisselfeldske Damme og livfulde Søer i Forbindelse med de yndige Indhegninger i Skoven og Landsbykirkerne der vise sig imellem Aabningerne i Skoven ansees for Havens væsentligste Prydelser. Iøvrigt bemærkede jeg paa min Dagsvandring med Interesse følgende Punkter:

I H a v e n :

1. Driverierne af udmærket Fuldstændighed og Omfang. Ananas Driverierne, som bære hvert 3die Aar.
2. En Bro, som forener 2 Haver og hvorunder gaar en Landevei.
3. Hertuginde Lovisas²⁾ Mindetempel fra hendes Barndom, en Hytte med Køkkentøi efter formindsket Maalestok — kort en heel Barneverden.

¹⁾ Frederik Christian Danneskjold-Samsøe (1798—1869) til Grevskabet Samsøe, Overdirektør for Gisselfeld. † ugift, ældste Søn af nedennævnte Christian Conrad Sophus D.-S.

²⁾ Louisa Sophie Danneskjold-Samsøe (1796—1867), ældste Datter af nedennævnte Chr. Conr. Soph. D.-S., g. 1820 m. Christian Carl Frederik August, Hertug af Slesvig-Holsteen-Sønderborg-Augustenburg (1798—1869).

4. Lysthusene, det ene til Frokost, det andet til Kaffe.
5. Gravlunden, hvor den ædle Frederich Sophus Danneskiold Samsøes¹⁾ Støv hviler.
6. Vandfaldet, i Nærheden af Broen.
7. Den lille Støtte med den lyseblaa Kuppel paa Øen, som er tilgængelig ved en bevægelig Flydebro.
8. Det venlige Skovhus med Udsigt til Hæsedede (en Avlsgaard i Nærheden).

I G a a r d e n :

1. En Indskrift paa en Sandsteen over Porten saaledes lydende:

1540 paa det syvende Aar
 lod Peder Oxe denne Gaard flytte
 og bygge af ny, som han her nu staaer
 sig og sine Arvinger til Nytte.
 Gud unde dennem at bygge og boe
 og saa i Verden at være
 at det bliver dennem til Fred og Roe
 over al Ting til Guds Ære.

2. Borgfængselet, en Kjelder paa høire Haand i Porten.
3. Peder Oxes Hul efter Assessor Hilfelings²⁾ Beretning et Sted, hvor P. Oxe var skjult i lang Tid for sine Fjenders Efterstræbelser, da han unddrog sig fra at møde paa Rigsdagen i Nyborg og hvorfra han siden flygtede ud af Landet til Lothringen. Det synes at have været een fra al Samqvem isoleret Bygning, en rundagtig Hvælving med et Hul foroven, hvor igjennem et Menneske kunde nedhisses og faae sin Mad, item med et [sic!] Kamin, saa konstigen indrettet, at ingen kan mærke, naar der har været Varme i den, da dens smalle Rør fører Røgen midt op i Kjøkkenskorstenen, hvor der er en liden Aabning. Dersom Traditionen om P. Oxe, som Præsten mente, mangler historisk Hjemmel kunde det være muligt med Molbech at antage, at Kjeldereren er indrettet enten til et Fængsel eller til et hemmeligt Skjul for Mennesker og Gods i Feidetid.
4. Vægtergangen, øverst oppe under Taget, er 1½ Alen bred og forsynet med Skydehuller af anselig Størrelse samt Huller i Bjælkerne til at indsætte smaa Kanoner eller Svingbasser.

¹⁾ Skal formentlig være: Christian Conrad Sophus D.-S. (1774—1823) til Grevskabet Samsø og til Næsbyholm, Bavelse, Raunstrup, Holme-gaard, Nordfeld og Aalebækgaard, Overdirektør for Gisselfeld, Amtmand over Præstø Amt, der som flere af Slægten Danneskjold er begravet i Gravlunden »Sophiehave« ved Gisselfeld.

²⁾ ? Krigsassessor Ludvig Hilffing, † ²¹/₉, 1861 (Richters Dødsfald).

Denne Gang er for det meste indrettet til smaa Kamre, som have deres Vinduer i bemeldte Skydehuller, dog p. enkelte Steder endnu til i sin gamle Form.

Middagsselskabet var forsamlet i Spisesalen da jeg gennem-
 heed af den forcerede Havevandring kom tilbage med Greven. Grev-
 inden¹⁾, som var den eneste i Selskabet, som jeg kjendte, modtog
 mig med den hende egne Venlighed, og da jeg ved Ubekjendskab
 ytrede mig forlegen ved Valget af en Dame at ledsage tilbords,
 rakte hun mig med et huldt Smil sin Arm og sagde: Jeg veed
 ikke bedre, [end] at De er saa god at tage tiltakke med mig. Da
 vi vare komne i Spisesalen, forestillede hun mig navnlig det
 hele Selskab, efter som de Parviis indtraadte. Det er det forrige
 Slotskapel, hvor Spisesalen er. Et smukt rummeligt Værelse.
 Efter mere end 9 Timers Kjørsel og Vandring i Herlufsholm, Bre-
 gentved og Gisselfeld Haver smagte Maaltidet mig fortræffeligt.
 Nyt af Aaret fra de fortræffelige Drivhuse forfriskede Ganen og
 muntre Samtaler krydrede Maaltidet. Grev Christian²⁾ var samme
 Morgen reist til Stortinget i Norge. Comtesse³⁾ vare tilstede.
 Efterat have nydt Kaffen i Pavillonon anbefalede jeg mig.

R a v n s t r u p.

»Hvad vil De i den Røverrede?« sagde Grevinden, da jeg med-
 delte hende mit Forsæt paa Hjemvejen at besøge R. »Det er just
 de gamle Røvere eller Riddere, Deres Naade! jeg ønsker at see,
 i det mindste den Riddersal, hvor jeg vil troe de fornemmelig
 drive deres Spil«. Hun gav mig en Adresse til Bestyreren af hendes
 Schäfferie, thi anden Beboer har Gaarden egentligen ej, og jeg
 fandt virkelig at den gamle Gaard, da jeg i Skumringen kjørte
 ind ad dens høie Port, havde nogen Lighed med en Røverrede.
 Vinduerne vare paa de fleste Steder indslagne. Kastellanen kunde
 med Nød og Neppe faa de rustne Laase til at lystre Nøglernes Tryk.
 Dog var det Steenarbejde borttaget, som jeg søgte i Riddersalen.

¹⁾ Enkegrevinde Johanne Henriette Valentine Danneskjold-Samsøe, født Kaas (1776—1843), g. m. fornævnte Grev Chr. Conr. Soph. D.-S. (1774—1823). Hun styrede som Enke sine Ejendomme med Kraft og Dygtighed.

²⁾ Christian Conrad Sophus (1800—1886) til Grevskabet Samsø og til Holmegaard, Geheimekonferensraad, Overskjænk, Overdirektør for Gisselfeld Kloster, Ridder af Elefanten, Søn af ovennævnte Grev Chr. Conrad Soph. D.-S. Han overtog 1869 Grevskabet efter sin forannævnte Broder Grev Frederik Chr. D.-S.

³⁾ Comtesse Henriette D.-S. (1806—1858), g. m. Prinds Frederik Emil August af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Augustenburg, og Christiane (1809—1873), g. m. Grev Gustav Chr. Holch-Winterfeldt til Fjellebro.

Det har efter Pontoppidans Beretning¹⁾ havt sin Stade over en uhyre Kamin og bestaaet i en Phoenix, hvis Form jeg ønskede at kjende for at sammenligne med de to Udgaver af det sorøeske Academies Vaaben, men det var i Forpagter Nyeholms Tid borttaget tilligemed det snurrige og ravgale Vers, som stod derunder:

Naturens Mirakel, skabt uden Mage
paa Troldkoners Viis dog tages af Dage
men kunde jeg prægtiger' ende mit Maal?
Solen min Bødel og Canel er mit Baal.

¹⁾ Pontoppidan: Supplement til Danske Atlas, Tom. VI, Kbhv. 1774 S. 421.

En mærkelig Fejltagelse.

Belyst ved **H. D. Lind.**

Det har altid været uomtvistet, at **F r e d e r i k E j l e r G e d d e** til Nordskov etc. — født 1641, Indehaver af Embeder som Schouthbynacht, Viceadmiral, Gehejmeraad og Stiftamtmand (paa Fyn) og død 1717 — var en Søn af den bekendte Rigsadmiral **Ove Gedde** til Tommerup (død 1660), som desuden ogsaa bl. a. var Fader til **Christian Gedde**, der 1678—82 var Amtmand paa Bornholm, til **Knud Gedde** (til Vadskærsgaard) og endvidere til **Brostrup Gedde** (født 1628, Berghauptmand i Norge, død 1668 i saa ringe Kaar, at han var blevet truet med Arrest af sine Kreditorer); og denne **Brostrup Gedde** havde atter en Søn, der ligesom Søofficeren og maaske netop opkaldt efter denne sin unge Farbroder hed **F r e d e r i k E j l e r G e d d e**, var født c. 1652 og skrev sig til **Dalsgaard** og **Vraagaard** i Jylland. Se Danmarks Adels Aarvog for 1894.

Med disse Kændsgærninger in mente bliver man ganske forundret ved i en officiel og derfor formentlig absolut paalidelig Kilde at træffe paa en Beretning, som giver helt andre Oplysninger om den førstnævnte **Frederik Ejler Geddés** Herkomst. Det paagældende Dokument er Under-Admiralitetetsrettens Protokol for 1683¹⁾. Her læser man, at Vinhandler **Frederik Pauli** 19. April 1683 rejser en Sag mod Schouthbynacht **Frederik Gedde** i Anledning af en Forskrivning eller et Gældsbevis, som den indstævntes salige Fader **Brostrup Gedde** har udstædt 11. Juni 1661; Schouthbynachten vil dog ikke vedgaa denne Gæld, og Sagen udsættes derpaa i 6 Maaneder. Den foretages derfor paa ny 15. Novbr., og 6. Dechr. optages den til Doms. Retten kom til det Resultat, at da **Frederik Pauli** ikke kunde bevise, at Arvingerne efter **Brostrup Gedde** havde modtaget nogen Arv efter denne, og da (nuværende) Viceadmiral **F r e d e r i k G e d d e**, »s o m e r b e m e l d t e B r o s t r u p s G e d d e s S ø n«, havde lovlig afbevist, at hans Faderbroder (!) **Knud Gedde** som Formynder for Broderbørnene og paa disses Vegne havde fragaaet Arv og Gæld, burde **Frederik Gedde** være fri for **Pauli's** Tiltale.

¹⁾ I Januar 1912 forelagde jeg det omhandlede Sted i Under-Admiralitetetsrettens Protokol for Hr. Arkivar A. Thiset i Rigsarkivet. Det velvillige og oplysende Svar, som jeg derpaa modtog, danner, med Arkivarens Tilladelse, Grundlaget for nærværende lille Afhandling, hvoraf dog en Del maa staa for min egen Regning.

Efter dette Vidnesbyrd maatte man kunne mene, at Vice-admiralen Frederik Ejler G. i velunderrettede Marinekredse er anset for at være en Søn af Brostrup G. Tilsyneladende bliver dette end mere bekræftet, naar Admiralitetets Forhandlingsprotokol for 1671 under 3. April udviser, at Frederik G., Brostrup G.s Søn, indskrives fra Nytaar af at regne som en af de 12 unge Karle (Lærlinger), der skal begive sig udenlands for at gøre sig kapable til Kongens Tjeneste; men ved nøjere Betragtning mister dette sidste Vidnesbyrd hurtig sin Beviskraft, — hvis det da skulde angaa den senere Viceadmiral; thi i Aaret 1671 var af de to Frederik Ejler'e Brostrupsonnen 19 Aar gl. og Ovesønnen 30 Aar, og ligesaa passende den først anførte Alder kunde være for en Lærling, der skulde antages i Tjenesten, ligesaa usandsynlig høj maa den sidstnævnte holdes for at være. Og allerede 1676, 19. Juni, blev Oves Søn i en Alder af 35 Aar udnævnt til Kaptejn-Kommandør (Skibschef) og gjorde siden den Tid god Tjeneste som saadan; men om Brostrupsonnen vides intet ud over Udnævnelsen til Lærlingeplassen¹); han var i 1676 ogsaa kun 24 Aar, en temmelig ung Alder for en Chef paa et stort Kampskib.

Selve Under-Admiralitetetsrettens Protokol kan, hvad dens Anbringelser om Admiral Frederik Ejler G. som Brostrups Søn angaar, heller ikke taale et nøjere Eftersyn. Er han født 1641, da hans foregivne Fader Brostrup G. kun var 13 Aar gl.(!), har han ved samme Brostrups G.s Død været 27 Aar, altsaa fuldmyndig og ikke behøvet Knud G. til Formynder —, hvorimod den rigtige F. E. Brostrupson den Gang kun var 16 Aar. Hvad Retsprotokollen i den Henseende har at sige, grænser lige op til det urimelige²).

Som det mærkeligste blandt det meget mærkelige ved denne Sag kan maaske anføres, at F. E. Ovesøn ikke ses at have gjort mindste Indsigelse mod at blive identificeret med Brostrupsonnen; den Fejltagelse kunde jo ellers let være gaaet ud over hans Pengepung. En Forklaring af dette Forhold kunde formodentlig opnaas, hvis det kunde paavises, at F. E. Ovesøn selv har været fraværende

¹) Om Christian Gedde hedder det 1676, 16. Juli, at han da var hjemkommen fra Ostindien og skulde i Følge Kongens Resolution sættes paa Niels Juels Skib (Kurprinsen), indtil han selv kunde faa Skib at føre. Saaledes var 3 Personer af Ove Geddes Æt indenfor et mindre Tidsrum blevne ansatte ved Søetøen.

²) Stiftamtmand F. E. G.s Epitafie i St. Hans Kirke i Odense kunde — til Overflod — tænkes ved sine Anevaabner etc. at kunne give Oplysninger af afgørende Betydning; men det oplyser intet, hverken for eller imod; det viser kun hans og hans tredje Frues Vaaben. Kisterne, der gemte disse 2 Personers Lig, er med samt deres Prydelser for mange Aar siden nedgravede paa Kirkegaarden; de er altsaa kun stumme Vidner (Velvillig Meddelelse fra Hr. Landsarkivar G. L. Wad i Odense).

under hele Retssagens Forløb, og at en Sekretær eller Prokurator paa egen Haand har maattet føre Sagen, uden at vide nøjere Besked om sin fraværende Klient's Slægtskabsforhold. Hvad vi véd om Admiralens Forhold i 1683 er i sine Hovedtræk da følgende. 13. Januar faar han Befaling til i 3 Maaneder at sidde i selve Under-Admiralitetetsretten som Præsident. Han udebliver dog fra alle Retsmøderne efter 8. Marts, og Grunden hertil saavel som til den Udsættelse, som hans egen Retssag 19. April bevilges, er lovligt Forfald i Embeds Medfør. Han er nemlig dette Foraar kommanderet om Bord paa Flaaden, som paa Grund af politiske Konflikter med Sverig er fuldt udrustet under Niels Juel, F. E. G. har sit Schoutbynacht-Flag vajende paa Mercurius, men faar 14. Maj Ordre til at opsætte (provisionel) Viceadmirals-Flag i Stedet. Han er nu til Søs hele Sommeren; men da Krigsfaren er afvendt, kaldes Flaaden 22. Septbr. til København, og 4. Oktbr. befaler Kongen dens successive Aftakling. Senere hen i Maaneden bliver Schoutbynacht Andreas Dreyer og ikke F. E. G. Rettens Præsident. Hvor sidstnævnte har opholdt sig efter Togtets Slutning, vides ikke; 1680—81 og 1684 var han udenlands, men, som det synes, ikke i 1683. Her svigter altsaa Beviserne for hans Fraværelse netop paa det mest famøse Tidspunkt, og dermed er ogsaa den ønskede Forklaring blevet virkningsløs. Og selv om han virkelig har været fraværende hele Aaret 1683, derfor forsvinder ikke det gaadefulde ved hans formentlige Uvidenhed om den paagældende Retssag; et eneste Brev kunde have skaffet ham fuld Underretning og givet ham Lejlighed til at protestere.

Noget besynderligt er der ogsaa at paapege ved den høje Domstols Optræden i denne Sag. Der er ingen Tvivl om, at det er Vinhandleren, som fra først af har bragt Sagen i fejl Gænge ved at give sin Stævning en forkert Adresse. Han havde en Fordring paa Brostrup G. og vidste, at dennes Søn hed Frederik Ejler; men da Citanten vel kun kendte én, som førte dette Navn, nemlig Schoutbynachten, anlagde han Sag imod ham; det var jo ogsaa ulige nemmere at procedere for en Domstol i København end for en eller anden Ret i det fjærne Jylland. Hvorledes optraadte nu Under-Admiralitetetsretten, hvis fleste Medlemmer jo absolut maa have kendt den rette Slægtssammenhæng? Afviste Retten Sagen som baade den paagældende Søofficer og Marinens Domstol aldeles uvedkommende? Ja, det havde været det ene rigtige; men i Stedet derfor lagde Retten med en vis Formalisme Vinhandlerens Stævning med hele dens urigtige Antagelse til Grund for Sagens Behandling og paakendte det temmelig akademiske Spørgsmaal: Kunde man paalægge Viceadmiralen at betale, hvis man trods al Virkelighed vilde forudsætte den Casus, at han virkelig var en

Brostrupson? Da dette Spørgsmaal efter de fremlagte Beviser maatte besvares med et Nej, tilbagevistes Vinhandlerens Fordring.

Det kunde endvidere tænkes, at Viceadmiralen selv, efter at Sagen nu én Gang var kommet i et galt Spor, ogsaa for sit Vedkommende har ladet det hele sejle sin egen Sø, da Udfaldet jo maatte blive det samme, hvem der saa var hans Fader; han kom ikke til at betale Vinhandleren. Men alle disse »Forklaringer« er jo kun Gætværk. Det eneste visse er, at Under-Admiralitetetsrettens Protokol kan man ikke skænke nogen Tillid, naar den giver sig til at forklare vor Frederik Ejler Geddes Slægtskabsforhold.

De danske Obelitz'ers Forhold til Pommern. Af Eifer Nystrom.

I »Biogr. Efterretninger om Peter Munthe Bruns og Ane Munchs Slægt« findes bl. a. en Udsigt over Baltzers Gebhard v. Obelitz's Liv fra det Tidspunkt, da han under Svenskekrigen som en ung Mand kom til Danmark, indtil han 1707 døde paa den jydsk Herregaard Aabjerg. En Ligpræken, der her er aftrykt, men ogsaa benyttet andet Steds, fortæller om hans ret eventyrlige Ungdomsliv; hvorledes hans Fader Baltzer von Obelitz til Duwendick og Millienhagen, pommersk Adelsmand, døde fra ham, mens han endnu var et Barn, og hvorledes Moder og Søn under de paafølgende Krigsuroligheder maatte søge Beskyttelse hos Slægtninge; hvorledes han blev Livpage hos Grev Yxkyll, var med ved Krakaus Belejring og sluttelig sammen med senere Generalmajor S. v. Bibow kom til Fyn, der netop var i de svenskes Besiddelse. Her synes han at have gjort Kur til en ikke helt ung Adelsfrøken, men uden at have Lykken med sig; kom endelig til Jylland som Kornet i de danske Tropper og havde en Tid lang Kvarter i Lemvig. Han lærte her at kende Fru Maren Skram, salig Hartvig Hvitfeldts, til Rammegaard og holdt Bryllup med hende i Pinsen 1660¹⁾; Bruden maa have været en Dame paa tresindstyve Aar, Brudgommen en Yngling paa omkring de tyve.

Videre fortælles — støttet til andre Kilder — om hans Liv paa Rammegaard med sin Hustru og to andre gamle Damer, Svigerinden Elle Skram og Jomfru Alhed Pol, et Søskendebarn til Fru Maren. De synes at have gjort alt for at Livet kunde forme sig behageligt for den unge Obelitz, og da Alhed Pol var død, blev han lovformeligt indsat som Arving til Rammegaard. Hustruen døde i 1673 og Jomfru Elle formodentlig kort efter.

Baltzer Obelitz blev nu Eneejer af Rammegaard og giftede sig anden Gang 1677 med Jytte Gyldenstjerne; to Sønner døde smaa, men en Datter voksede til og ægtede en Søn af gamle Christen Linde, den bekendte jydsk Rigmænd og Godsbesidder. I 1682 bortmageskiftede han Rammegaard for Aabjerg og en Del Aar efter (1690) mistede han Jytte Gyldenstjerne. I den følgende Tid synes Baltzer Obelitz at have siddet smaat i det; tretten Aar efter sin anden Hustrus Død indgik han derefter, i en Alder af over 60 Aar, for tredje Gang Ægteskab (1703), ligeledes med en Ætling af den

¹⁾ Aaret er næppe rigtigt. Lemvig Kirkebog har som Bryllupsdag 6. Juni 1661 (jvfr. Adelsaarbogen 1892).

gamle danske Adel, Ide Juel. Hun fødte ham en Søn, som blev Stamfader til den nulevende Slægt, der naturaliseredes som dansk Adel 1876. Slægtens Vaaben er i Grundtrækkene overensstemmende med det Segl, Baltzer v. Obelitz førte: en staaende Glente med udslagne Vinger. Men selv mellem de Seglaftryk, der foreligger fra hans unge Dage og fra hans Alderdom, er der væsentlige Forskelligheder, og med det gamle pommerske Slægtsvaaben — en udfoldet Paafuglevifte — er der slet ingen Lighedspunkter.

Ligprækenens Udsagn om, at Baltzer Gebhard v. Obelitz var af den pommerske Slægt, turde derfor ikke umiddelbart staa til Troende, og i den nævnte Bog er denne Paastand heller ikke udtrykkelig fremsat. Dette Punkt trængte til nærmere Belysning, og da jeg i Sommeren 1911 i anden Anledning var paa Rejse til nogle tyske Arkiver, fik jeg samtidig Lejlighed til at aflægge et Besøg i Stettin og i det derværende prøjsiske Statsarkiv at undersøge Sagen nærmere.

De pommerske Obelitz'er er en gammel uradelig Slægt, der kan eftervises allerede i det trettende Aarhundrede¹⁾. I 1444 levede to Personer af Navnet Henrik Obelitz, Fader og Søn, der førte forskelligt Vaaben²⁾; muligvis er det dog blot Hjerteskjoldet og Hjelmtegnet af det samme Segl, der paa den Maade er delt mellem Fader og Søn for at markere, hvem det var, der beseglede, da det ellers paa Grund af Navneligheden var umuligt. I det ene af disse Segl er en Vievandskost ell. lign., der senere har udviklet sig til noget i Retning af en Paafuglevifte. Allerede i det fjortende Aarhundrede er Slægten knyttet til Steinfeld og i 1524, Onsdagen efter Divisio apostolorum (20. Juli), fik Henrich og Vicke Obelitz af de pommerske Hertuger Konfirmation paa en Del Lensgods, nemlig syv Gaarde i Wüstenhagen, syv Gaarde i Millienhagen, tre Gaarde i Duvendick, syv Gaarde i Obelitz³⁾ foruden en halv Gaard i Zansebuhr-Felde og deres Rettighed i Steinfeld, »so ere voreldern, milder gedechtnus, up se geervet und so betanher quitest und frijgest beseten, gebruket und inne geha[b]t«. Lensbrevet er indført i den originale Registrant, der findes i Statsarkivet i Stettin.⁴⁾ Godserne synes siden at være delt mellem forskellige Medlemmer af Familien.

¹⁾ Jvfr. Kneschke, Deutsches Adels-Lexikon; her udtales den Formodning, at Slægten er uddød i Danmark i Beg. af det 18. Aarh.

²⁾ Bagmihl, Pommersches Wappenbuch, Stettin 1846, II; jvfr. Allg. geistl. Urk. Nr. 90 (i Statsark. i Stettin) og den nedenfor citerede Micraelii Krønike.

³⁾ Hedder nu *Oebelitz*, og saaledes kaldes ogsaa Familien i pommerske Arkivsager fra det attende Aarhundrede. De fleste af de nævnte Lokalteter er endnu Riddergodser.

⁴⁾ Registrant over Lensbreve, Tit. 45, Nr. 3, Fol. 1; jvfr. RA. Geneal. herald. Selskabs Specialia: Obelitz.

I 1551 fik saaledes Reimar og Vicke Obelitz til Obelitz og Duvendick samt Reimar Obelitz til Millienhagen beseglede Breve paa deres Len¹⁾, og det ses, at den sidstnævnte Reimar Obelitz endnu i 1590erne sad paa Millienhagen²⁾. Endvidere foreligger bl. a. en Konsens af Hertug Bugislaw, dateret 19. Jan. 1601, paa et Gælds-brev paa 200 Gylden, udstedt af Reimar Obelitz den ældre og hans Sonner, Johan, Hemming og Baltzer, mod Pant i nogle Agre, de har liggende paa Zansebuhr-Felde³⁾. Den her nævnte Reimar og Baltzer er efter alt at dømme Farfader og Fader til den jyske Herremand, Baltzer Gebhard v. Obelitz, der skal være født paa Millienhagen, og Navnene genfindes ogsaa i den Anetavle, der indeholdes i den tidligere nævnte Ligprædiken. Faderen synes at være død før 1651, thi dette Aar fik Baltzer Gebhard, endnu kun et Barn, Konfirmation paa de fædrene Len, der stod under Formynderskab; ogsaa heri er Ligprædikenen overensstemmende med de virkelige Forhold. Endelig fremgaar det tydeligt af en hel Række Aktstykker⁴⁾, at han virkelig var Ætling af den gamle pommerske Slægt, endogsaa den sidste Mand, saa at den her i Landet levende Familie af dette Navn virkelig er en direkte — og den eneste — Fortsættelse af den pommerske Adelslægt. I det efterfølgende skal da fortælles, hvorledes Familien blev af med sine gamle Arvelen, som den, efter at være kommet her til Landet, i en lang Aarrække stræbte at komme i Besiddelse af.

I Trediveaarskrigen led Godserne stærkt og blev efterhaanden saa forgældede, at de Obelitz'ske Formyndere i 1645 maatte anholde om Proclamata ad liqvidandum. Omkring 1663, da den svenske Konge havde nedsat en Kommission til Ordning af de pommerske Forhold, udgik et Edikt, hvorefter den gamle Adel havde at producere sine Lensbreve og andre Dokumenter for Kancelliet i Wolgast, men da Obelitz, der anføres som Arvebesidder baade til Obelitz og Millienhagen, Duvendick og Wüstenhagen, paa dette Tidspunkt som nygift Ægtemand sad velforvaret paa en afsides vestjysk Herregaard, maatte han give Afkald paa personlig at gøre sine Rettigheder gældende. Hans befuldmægtigede mødte imidlertid frem og forklarede om sin Mandant, at da han ikke havde kunnet friste Livet ved sine øde Besiddelser i Pommern, var han traadt i svensk Tjeneste, men havde efter Fredens Slutning »ved en syndelig Styrelse fra oven« giftet sig i Danmark og slaaet sig ned der.

¹⁾ Statsark. i Stettin: Lehn-Registratur, Tit. 65, Nr. 50, Fol. 69; jvfr. Tit. 65, Nr. 98, og Tit. 66, Nr. 1.

²⁾ Smstds.: Adelsachen N—Z, Fol. 405 (385).

³⁾ Smstds.: Lehn-Registratur, Tit. 65, Nr. 13, Fol. 73 b.; jvfr. Adelsachen.

⁴⁾ I Statsark. i Stettin: Lensarchiv zu Stralsund, Feudelia, Familie von Obelitz og Familie Bielke. Paa disse Aktstykker grunder den følgende Udvikling sig.

Formynderne var døde og han selv det sidste Skud paa den gamle Stamme; derfor var det vanskeligt at skaffe Beviser og Lensbreve, men der kunde sikkert fremdrages troværdige Arkivefterretninger. Obelitz's Lensret synes dog ikke at være bleven bestridt, men Konkurs-Processen, der havde været holdt svævende siden Fyrerne, blev atter taget op 1665, og i Aarene 1672, 86 og 89 fulgte Prioritets-Dom, Taksation og sluttelig Distribution.

Baltzer Obelitz havde i Mellemtiden været to Gange i Pommern (i 1669 og 87) for at ordne sine Lenssager, og sidste Gang fik han dem for saa vidt ordnet, som han fraskrev sig Arveretten. Gælden, der stammede fra hans Faders og Moders Tid, var saa stor, at han intet Haab havde om at tilfredsstille Kreditorerne, og en af dem, Gottfried Kathe, Borger i Stralsund og Oldermand for Kræmmerkompagniet, fik derfor baade Godser og Arveret overdraget mod en Afstaaelsessum. Det Dokument, Obelitz udstedte i den Anledning, var dateret Stralsund 9. Juni 1687.

Godserne blev nu bragt paa Fode. Kreditorerne udløstes, og Konkurs-Processen førtes til Afslutning; de tilgroede Agre rensedes ud, Husene byggedes op og der skaffedes Folk og Besætning, men efter at gamle Gottfried Kathe var død 1698, blev der et stort Postyr om den fremtidige Besiddelse. Da Overdragelsen ikke var bleven konsenteret eller konfirmeret af Lensherren, betragtedes Kathe blot som Obelitz's befuldmægtigede Bestyrer, og det kom til langvarige Processer. Som naturligt var vilde Arvingerne ikke gaa frivilligt fra de Ejendomme, der nu var forbedret og bragt i Stand, saa meget mere som deres Fader i 1692 — under Navnet von Kathen — var optaget i den svenske Adelsstand¹⁾, netop for at være i Stand til at overtage Lensretten, som Karl XII iøvrigt 1699 skulde have givet Sønnerne Løfte paa. Mod Obelitz, der synes at have besværet sig over, at han var bleven narret, rejstes der Fiskalsag »in puncto neglecto renovationis investituræ et privationis feudii«. Han havde ikke indfundet sig ved Hyldingen Aar 1700, indstævnedes derfor 1702 for at svare til de Klager, der rettedes mod ham, og indsendte ogsaa Aaret efter sin Lensed skriftlig. Advocatus Fiscii lod sig dog ikke nøje hermed, og Sønnen blev efter Faderens Død indstævnet i samme Anledning 1709, men efterkom ikke Stævningen alene af den Grund, at han endnu var et lille Barn. Og Stridighederne om de Obelitz'ske Godser i Pommern stod endnu paa i mange Aar.

I 1722 henvendte imidlertid en præjsisk Adelsmand sig til den svenske Konge om Tilladelse til at overtage Lenene mod at udløse Kreditorerne; Lenene betragtedes nu som forfaldne til Kronen,

¹⁾ Jvfr. Anreps Ättar-Taflor, II.

og han synes at have faaet dem, men ikke beholdt dem længe. Thi Kong Frederik af Sverig overdrog dem under 27. Juni 1724 til Grev Thure Gabriel Bielke, da de, som det hedder i Brevet, »durch den Abgang der Oebelitz'schen familie zu unserer gnädigsten disposition als ein eröfnetes lehn anheimgefallen«. Dermed var Lenene faktisk gaaet ud af Familien Obelitz, og for Kathens Arvinger, der stadig besværede sig, var der endnu mindre at stille op. For den nye Lensmand har det aabenbart været en blot og bar Finansoperation; han opholdt sig i Göteborg, aflagde Lensed ved en Mandatarius 1725, og faa Aar efter (ca. 1728) overdrog han — med den pommerske Regerings Billigelse — Ejendommene til en Kaptajn von Elvers. Bielke fik dog kun Obelitz og Millienhagen, men med de andre Dele af Lenet gik det paa samme Maade; Wüstenhagen skænkedes til en Oberst v. Jäger, og de øvrige Pertinentier kom i andre Adelsmænds Besiddelse.

Ti Aar efter, i 1738, da den gamle Obelitz forlængst var død, forsøgte hans eneste Søn (af hans tredje Ægteskab med Ide Juel), Balthasar Obelitz, som paa dette Tidspunkt var Drabant i dansk Tjeneste¹⁾, at komme i Besiddelse af de gamle Familielen²⁾. Hans Fader havde afgivet skriftlig Fuldmagt til at æske Lenene og haft den bedste Vilje til at rejse til Pommern og gøre sin Ret gældende, men legemlig Svaghed havde hindret ham deri, og sluttelig var han død uden at faa sit Forehavende sat i Værk. Sagen var derefter gaaet i Glemme, indtil Moderen døde, og Sønnen, som var kommen til Skels Aar og Alder, havde paa Grundlag af efterladte Brevskaber faaet Kundskab om sin Lensret, der ogsaa fremgik af *Chronica Micraelii*³⁾, og som han ikke mente at burde give Slip paa. Da han ikke havde Raad til at indlade sig i Proces, og Tjenesten hindrede ham i at gøre Rejsen derved, bad han den danske Konge om at gøre sin Indflydelse gældende hos Kongen af Sverig og skaffe ham *restitutio in integrum*, saa han atter kunde komme i Besiddelse af sine fædrene Len.

Gesandten i Stockholm, Grev Lynar, fik virkelig Ordre til at støtte Andragendet, men den svenske Regering i Stralsund stillede sig afvisende, og som Forholdene havde udviklet sig, kunde den næppe gøre andet. Den unge Obelitz havde helt forglemt at anføre sin Faders Navn, hvad der maatte se mistænkeligt ud, men des-

¹⁾ Han var født 1705, blev Premierlojtnant 1734 og fik Afsked 1736; Aaret efter blev han atter ansat i Drabantgarden og naaede at blive Major. Død 1769. (se iøvrigt Hirsch's Danske og norske Officerer. KBK.). En Son af ham var den bekendte retslærde Balthazar Gebhard v. O. (1728—1806).

²⁾ Statsark. i Stettin, anf. Akter, jvfr. RA. Tyske Kanc. U. A. Ausländische Privatsachen, Lit. O.

³⁾ Joh. Micraelii, *Altes Pommerland*, Stettin 1640, S. 510.

uden hævdedes det, at i Tiden 1700—22 havde overhovedet ingen af Familien Obelitz meldt sig ved Landshyldingerne eller angivet sig til Lensæskning (Lehn-Muthung), og selv om han kunde godt-gøre sin Herkomst og legitimere sin Lensret, var Retten dog for-tabt, fordi Lenene som vakante forlængst var givet bort til andre. Han fik altsaa blot en Bekræftelse paa, at Retten til de vidtstrakte Ejendomme var tabt for stedse.

Fru Gørvel Faddersdatter.

Af **Emil Madsen.**

Der boede i de første Aar af det 17. Aarhundrede paa det skønt beliggende Borringe Kloster en meget gammel Dame, som dør tilbragte de sidste Aar af et langt Liv, der havde bragt hende mange, baade sørgelige og glædelige Minder.

Bygningerne havde i de ældre Tider huset Nonner af Benediktinerordenen, men de sidste Nonner havde da alt forlængst forladt Klosteret, og den gamle Frue beboede nu det hele store Komplex omtrent alene, kun i Selskab med sit Tyende. Til dagligt Brug levede hun meget stille, men af og til kom der en eller anden i Besøg, blandt dem endog flere Gange Christian IV i egen Person.

Kongen holdt hende nemlig i stor Agt, og han havde ogsaa megen Grund dertil. Baade han og hans afdøde Fader skyldte hende nemlig meget; thi det mest fremtrædende Træk i hendes Karakter var en sjælden Offervillighed overfor Kongen. Store Gaver havde hun ydet Frederik II. og ydede ogsaa hans Søn. Havde hun levet i en anden Tid, var denne Offervillighed vel kommen Folket mere umiddelbart til gode; men i hine Tider var der jo knap et Folk i Nutidens Forstand. Kongen var Folket, og naar man gav til ham, gav man efter hin Tids Tankegang ogsaa til Folket. Det kan være, at der ved Siden heraf ogsaa fremtraadte en vis Begærlighed efter Anseelse og Magt; men hun viste aldrig den Paaholdenhed og Selviskhed, som man nærmest skulde formode at have været i Følge med hine Egenskaber. En stor Forstand var ogsaa en fremtrædende Ejendommelighed hos hende i alle Livets Forhold, medens hun med mange af hendes samtidige havde til fælles stor Ro og Sikkerhed i Optræden. Hendes udmærkede Forstand lagde sig særlig for Dagen i hendes administrative Forhold, om hun end, som det ses, ikke formaaede let at holde rede paa sine overordentlig vidtstrakte Godser; hun formaaede ikke alene at laane Kongen Penge, foruden at yde ham store Gaver i Gods, men ogsaa ofte at laane sine Standsfæller og andre. Hun kan siges at have været en Type paa Adelsdamen af ædel Tænke-maade i det 16. Aarhundrede og kan nok fortjene et Æresminde, der, skønt hendes Navn ofte forekommer i den danske Historie i det 16. Aarhundrede, hidtil ikke er blevet hende til Del.

Det angives, at hun blev født 1517; hendes Forældre var

Fadder Nilsson (Sparre) til Hjulsta ved Enköping, og Bothilda (Botud), Datter af Knud Alfson af Slægten Tre Roser i Norge.¹⁾

Hun fik i Daaben det gamle, hyppigst i Norge brugte Navn Gyrvild, der senere som oftest skrives Gjörvel (Görvel), efter sin Mormoder, Knud Alfsons første Hustru Gørvel, Datter af Erik Eriksen Gyldenstjerne til Fogelvik.

Ved sin Fødsel var hun, der var opdragen i den katolske Tro, saaledes knyttet baade til Sverig og Norge og fik i en ung Alder ved Arv Gods i begge Riger. Ved de 2 sidste af hendes 3 Ægte-skaber blev hun tillige og nærmest knyttet til Danmark.

Hvis hun virkelig var født 1517, var hun kun 15 Aar, da hun blev gift første Gang med Peder Nielsen Grib til Fållnäs (antagelig i Stockholms Len), men allerede den 21. Sept. 1533 druknede hendes Mand i Mälaren.

Efter en kortvarig Enkestand giftede Fru Gørvel sig 2. Gang med den danske Rigsraad og Ridder Trud Gregersen Ulfstand. Baade 1529 og 1530 havde denne som Frederik I's Udsending været i Sverig; som Rigsraadets Udsending var han der atter i 1533—34, og det er sandsynligt ved den Lejlighed, at han, som efter hans Billede²⁾ at dømme var en smuk og fin Mand, har vundet Gørvels Haand og Hjerte.

Han angives at være født 1487, altsaa var han omtrent 30 Aar ældre end hun, derhos Enkemand med 7 Børn. Hans første Hustru Ide, Datter af Lage Eskesen Brok til Estrup, var død 1531 eller 1532, og af Børnene var de ældste 11—12 Aar. Trud Ulfstand besad som Arv efter sin Fader Torup Gaard ved Malmø og var ved sin Hustru Ide tillige kommen i Besiddelse af omtrent Halvdelen af Gl. Estrup i Jylland og af Vemmetofte i Sjælland samt Barsbäck ved Lund. Fra 1522 var han tillige Lensmand paa Varborg. 1529 havde han desuden af den svenske Konge og dennes Søsterbørn købt Gods i Nørre Halland og var overhovedet en af Danmarks rigeste Godsejere. Men idet Fru Gørvel bragte ham store Ejendomme i Sverig og Norge, var hun ham i Henseende til Gods jævnbyrdig, om ikke overlegen.

Det Gods, Trud Ulfstand havde købt i N. Halland, gav Anledning til langvarig Trætte, og det var heller ikke uden Vanskeligheder, at Trud Ulfstand kom i uhindret Besiddelse af sin Ægtefælles Gods. Navnlig fremkaldtes dette ved hendes Besiddelse Giske med dets store Tilliggender i Söndmøre og Romsdal, i Helgeland og paa Hetland.

¹⁾ Anrej, Svenska Adlens Ättar-Taflor IV, 59.

²⁾ Gengivet i Danmarks Aarvog XIII, 430.

Ikke alene herved, men ogsaa paa anden Maade blev Fru Gørvels Samliv med Trud Ulfstand i mange Aar brydsomt. Der fulgte jo kort efter hendes Bryllup de højst urolige Aar under Grevens Fejde, og det var da, at det bl. a. hændte, at den lybske Oberst *M a r k u s M e y e r*, der som Fange efter Slaget ved Helsingborg den 12/13. Januar 1535 var betroet Trud Ulfstand paa Varberg, ved List 11. eller 12. Marts s. A. gjorde sig til Herre over Slottet, saa at Trud Ulfstand maatte belejre og beskyde det for atter at komme i Besiddelse af det, uagtet det tillige med Markus Meyer og hans Tilhængere indesluttede Trud Ulfstands Hustru og Børn. Antallet af de sidste blev tilmed forøget under Belejringen, da Fru Gørvel omtrent den 15. Novbr. 1535 nedkom med en Søn, der fik Navnet *N i e l s* og blev det eneste Barn i hendes 3 Ægteskaber. Først den 27. Maj 1536 fik den hele, baade for Trud Ulfstand og Gørvel højst uhyggelige Tilstand sin Afslutning, idet Markus Meyer da maatte overgive Slottet til Trud Ulfstand¹⁾. Men det vedblev ogsaa derefter at være urolige Aar, thi han maatte idelig, snart i et og snart i et andet Ærinde, være borte fra Varberg, og først efter 1541 kunde han blive hjemme, beskæftiget alene med, hvad der paahvilede ham som Lensmand og Rigsraad.

Disse rolige Aar endte alt 1545, idet Trud Ulfstand døde den 16. Novbr. d. A., og Fru Gørvel blev derved atter Enke, nu i en Alder af 28 Aar.

Varberg blev efter Trud Ulfstands Død tilforlenet hans næstældste Søn, *L a g e*, og Fru Gørvel har sandsynligvis som Enke mest opholdt sig paa Torup, som hun i den Tid synes at have ladet ombygge, men som hun dog ikke kom til at beholde, idet den blev givet i Arv til Trud Ulfstands Sønnedatter *M e t t e G r e g e r s d a t t e r*.

Fru Gørvels Enkestand ophørte omtrent 1547, idet hun da giftede sig med *L a g e B r a h e* til Krageholm (ved Ystad) og Vidtsköfle (ved Åhus), hvilken sidste Gaard han dog snart bortbyttede til sin Broder Jens.

Han var født ca. 1500, og Fru Gørvel var saaledes henved 17 Aar yngre end ham. Han var Søn af Aksel Brahe i dennes første Ægteskab med Anne Lagesdatter Brok, Søster til Trud Ulfstands første Hustru, og han var saaledes Fætter til Trud Ulfstands Børn af 1. Ægteskab.

Han havde været Hofsinde 1531 til 1535 og nævnes som Fodermarsk 1539. Han blev Rigsraad 1552, havde derhos haft flere hæderfulde Hverv og udmærket sig ved Tapperhed under Grevens Fejde, under hvilken han var blevet saaret enten i Slaget paa Øksnebjerg eller muligt i Slaget ved Brendea den 20. Marts 1535.

¹⁾ Se nærmere herom Paludan-Müller Grevens Fejde I. 354, II. 328 ff.

Efter det Billede af ham at domme, der hænger i Lunds Domkirke, var han en ret smuk Mand med et ejendommeligt, egentlig ikke nordisk Udseende. Han havde mørkt Haar og kun Overskæg. Der findes samme Steds et Billede af Fru Gørvel,¹⁾ som dog vist er malet nogle Aar senere. Hun har nemlig en Hue paa Hovedet og en Pibekrave, som det var Mode nærmest i Frederik II's Tid. Hendes Ansigt har Præg af, at hun i sin Ungdom har været ret smuk, men at Alderen har taget noget paa hende. Hun synes lidt affældig, men samtidig er der over hendes Ansigt et Udtryk af stor Bestemthed og Forstand.

Hendes Samliv med Lage Brahe synes at have været jævnt godt, kun forstyrredes deres Ro ofte af Trætter om Gods, saaledes dels med Trud Ulfstands Børn af 1. Ægteskab angaaende deres og hendes Arv, og dels med den svenske Konge, særlig angaaende det Gods, som Trud Ulfstand havde købt af ham i Halland, medens den svenske Konge tillige fremsatte flere nærgaaende Beskyldninger imod ham.

Der indtraf tillige en meget sorgelig Hændelse, som ogsaa fremkaldte nogen Tvist. Lage Brahe havde sammen med sin Stedsøn, Niels Ulfstand, som da var i sit 13. Aar, fulgt Christian III's Datter til hendes Bryllup med Hertug August af Sachsen. Paa Tilbagevejen døde Niels temmelig pludselig, uden at Lage Brahe var til Stede, og da han skulde begraves, i Lunds Domkirke, undlod Lage Brahe at indbyde hans Halvsøskende. Lage Ulfstand og en anden af hans Brødre kom desuagtet til Stede og væltede sig ind paa Lage Brahe med Beskyldninger for, at han ved en eller anden Uagtsomhed havde været Aarsag til Niels' Død. De forlangte at se Liget, og det kom da til et forargeligt Oprin i Kirken, idet Kisten blev aabnet, og Liget synet. Det viste sig da aabenbart, at Niels var død af en pestagtig Sygdom.

Det hele kunde dog ikke gaa hen, uden at der blev anlagt Sag. Efter at have været for Landstinget, kom den for Kongens Retterting i Sept. 1551, og det kendtes da for Ret, at Lage Brahe ikke havde nogen Skyld i den unge Mands Død, medens det paa den anden Side ikke paalagdes Lage Ulfstand nogen Bøde, da han, som det hedder, hverken havde draget Sværd eller Kniv mod sin Stedfader, men ikkun givet onde Ord og modtaget lignende. Ej heller droges han til Ansvar for Krænkelsen af Kirkefreden.²⁾

Fru Gørvel synes at have fundet sig med større Ro i sin Til-

¹⁾ Begge Billeder er gengivne i Danmark Adels Aarbog XVII. 68.

²⁾ Rosenvinge, Gle. danske Domme I, 159 ff. Lage Ulfstand synes dog i Kirken at have truet Lage Brahe med en Pistol (se nærmere Troels Lund, Dagligt Liv i Norden XIV., Side 312 ff.)

skikkelse, da Lage Brahe kom hjem med Sønnens Lig, end man kunde have ventet, hun synes nemlig alene at have tænkt paa hans Jordefærd, idet hun af Lage Brahe alene begærede en sømmelig Ligfærd for sin Søn.

Dennes Død fulgtes derpaa atter af nogen Tvist om Arven, men det kom dog, idet Lage Brahe henskød sig under Kongens Afgørelse, til et Forlig, hvorved det stadfæstedes, at der ikke kunde tilfalde Fru Gørvel nogen Arv efter Sønnen.

1552 var Lage Brahe i Norge, hvorhen Fru Gørvel maa have fulgt ham; thi de indgik her for Lensmanden paa Akershus m. fl. paa Raadhuset i Oslo den 27. Juni 1552 et gensidigt Testamente, i Følge hvilket den længstlevende i sin Levetid skulde beholde alt, hvad de havde arvet efter deres Fædre, Mødre og anden Slægt, medens det derefter skulde tilfalde de rette Arvinger, alt med Undtagelse af den Morgengave, Fru Gørvel havde faaet af sin første Husbond, og hvad hendes anden Husbond havde givet hende i Halland, hvilket hun skulde kunne give og afhænde til hvem, hun vilde.

Den eneste Afveksling i hendes rolige Samliv med Lage Brahe synes derefter kun at have været de Rejser, hun foretog med ham til Steder, hvor han havde Forretninger, og til de store Hoffester, som forefaldt paa den Tid, saaledes ved Frederik II's Kroning.

Lage Brahe døde 1567, og Fru Gørvel blev da atter Enke, nu i en Alder af 50 Aar. Deres Ægteskab var barnløst.

Lage Brahes Død gav ogsaa Anledning til nogen Arvestrid, idet en af hans Søstre, Margareta Brahe, trættedes med Fru Gørvel i Anledning af, at Lage Brahe havde tilskrevet hende Krageholm. Sagen endte med, at Margareta beholdt denne Gaard, og Fru Gørvel havde saaledes den Skæbne, at de Gaarde, hun havde beboet med sine Ægtefæller, kort efter gik over i andres Eje. Hvor hun i de første Aar efter Lage Brahes Død opholdt sig, kan ikke oplyses.

Hvorvidt hun i den Tid, da hun var gift med Lage Brahe, har været i Stand til at forøge sin Formue, synes at være tvivlsomt; thi hun manedes i 1567 om at indbetale en Sum Penge, som hun havde lovet Kongen til Hjælp under Syvaarskrigen. Aarsagen hertil kan dog have været en forbigaaende Forlegenhed, ligesom da hun i 1550 ses at være bleven en Borger i Lübeck den ringe Sum af 93½ Mark skyldig, angaaende hvilken der endog skete Henvendelse til den svenske Konge; men omtrent ved Aar 1567 maa hun, uvist hvorledes, have faaet store Pengesummer til Raadighed, thi i Sept. 1567 fik hun Tilladelse at indløse Vefre og Højby Len m. m., den 28. April 1570 at indløse Helne Kloster, og den

13. Aug. s. A. udstedtes et Pantebrev for hende, lydende paa 8862 Dlr., 1141½ Lod Sølv og 1,000 Mark danske, for hvilken Sum hun havde indløst Klostret.¹⁾ Alt i 1567 var hun ogsaa bleven forlenet som Enke med de danske Bjelkers Gods i Fyen, som Lage Brahe havde haft.

Nogle af disse Len beholdt hun dog ikke længe. I 1570 maatte hun afstaa de svenske Bjelkers Gods og 1572 Helne Kloster; men en Del af Klosterets rundt om i Skaane liggende Gods vedblev dog at være i hendes Værge, og Pantessummen for dette, 3000 Dlr., skulde derfor afkortes i Indløsningssummen. Hun fik tillige Pantebrev paa en Del af Klostrets andre Gaarde for andre 3000 Kr., som hun laante Kronen, derhos Forleningsbrev paa Kronens Pant af Korntienden af flere Sogne i Skaane.

Hun begyndte saaledes da at vise Kongen sin Hengivenhed i Form af Laan, men gik snart over til at skænke ham Gaver, flere Gange af meget betydelig Værdi, hvilket Kongen vel belønnede ret rigeligt, men dog ikke mere, end at det er vanskeligt at sige, hvorvidt Fordelen blev paa Kongens Side eller paa Fru Gørvæls. Det maa vel nærmest skønnes, at den var paa den førstes, idet Kongen af hende fik fast Ejendom, medens hun til Gengæld kun fik livsvarige Forleninger, altsaa nærmest en Slags Livrente.

Efter at hun havde udstedt et Brev om, at Kronen efter hendes Død skulde have en Sædegaard med noget af hendes Arve-gods søndenfjelds i Norge, hvilket Brev dog senere kendtes ugyldigt af Kongen,²⁾ skænkede hun ham 6,000 Dlr., med hvilke hun dels i Syvaarskrigens Tid og dels senere havde forstrakt Kongen, derhos 2265 Dlr., som hendes afdøde Husbonds Broder havde lagt ud for Daniel Rantzau.

Til Tak herfor fik hun, mod Eftergivelse af Pantessummen, Livsbrev paa det foran nævnte Klostergods, deriblandt Verpinge Mølle i Bara Herred; desuden fik hun 1574 frit paa Livstid, mod Tilskødning af Gods i Norge, Borgeby med Lydeköping (i Torna Herred); og endelig søgte Kongen baade da og senere, men uden Held, at bringe Orden i Forholdet overfor den svenske Konge angaaende hendes Gods i Sverig. Han forsikrede hende tillige i alle sine Skrivelser om sin Gunst og Bevaagenhed, gav hende enkelte mindre, men dog overordentlige Tilladelser, og indbød hende af og til til store Hoffester, saaledes i 1581 til Kongens Datters Daab paa Frederiksborg Slot.

¹⁾ Vefre er vistnok det nuværende Veberöd i Torna Herred og Højby det nuværende Hyby i Bara Herred. Helne Kloster, der nu ikke længere er til, laa i den n. Ende af Land.

²⁾ 3. Marts 1574, Kanc. Brevb.

I 1582 skænkede hun derpaa Kongen en særdeles stor Gave. Den 1. Marts d. A. udstedte hun nemlig sit Skøde til Kongen paa alt sit Arvegods nordenfjelds i Norge og paa Hetland. Den vigtigste Del af dette Gods var Giske, idet der til denne Ejendom, der i og for sig ikke var stor, da hørte 196 Gaarde, nemlig 126 i Söndmöre, 57 i Romsdal og 13 i Nordlandene¹).

Til Gengæld udstedte Kongen s. D. et Livsbrev for hende paa det smukt beliggende, meget statelige Børringe Kloster i Vemmenhøgs Herred, derhos paa Froste Herred og nogle enkelte Gaarde, samt Skødebrev paa Verpinge Gaard (nu Trolleberg) og Verpinge Mølle, de sidste dog med Tilføjelse, at hun anmodedes om først at tilbyde Kronen disse Ejendomme, hvis hun en Gang vilde afhænde dem.

Kongen befalede alt det modtagne Gods lagt under Bergenhus, men det voldte Vanskelighed at faa Rede paa det, især for Hetlands Vedkommende. Der maatte under Haanden søges indhentet Kundskab, om der ikke fandtes Gods, som tilhørte Fru Gørvel, men ikke var nævnt i Skødet. Det gav endog Anledning til Forhandling med Kongen af Skotland, idet der blandt Godset paa Hetland var noget, som en Robert Cheyn til Thingvall havde haft i Værge. Kongen af Skotland bad om, at han maatte beholde det, og Kong Frederik udstedte da et Forleningsbrev for ham, mod at han forpligtede sig til at svare en aarlig Afgift at erlægge paa Bergenhus.

Yderligere tilgik der 1582 Kronen nogle andre af Fru Gørvels Ejendomme, særlig Finne i Nordhordland og Vosse Fogderi, for hvilken Gave, som det synes, Kongen skænkede hende alt det Inventarium, hun havde modtaget paa Børringe Kloster med Undtagelse af Jordebøger, Breve og Registre, samt et Livsbrev paa 6 Gaarde i forskellige Byer, at bruge uden Afgift til Børringe Kloster.

Nogle faa Aar derefter, i 1586, skødede Fru Gørvel til Kronen sin Hovedgaard Tholthestad i Gudbrandsdalen²) med en Del omliggende Gods. Til Gengæld gav Kongen hende Livsbrev paa 11 Gaarde i Sørby og 22 Gaarde i Grødby (Grynby) i Skaane uden al Afgift og gjorde hende yderligere den særdeles Ære at forære hende Kongens og Dronningens Kontrafejer. Ved Optagelsen af Registret viste det sig dog, at hun endnu besad 8—10 Gaarde, som tidligere havde ligget til Godset. Kongen bad hende da ogsaa

¹) Kraft, Beskrivelse over Kongeriget Norge, V, 123; Skødet findes i Norske Rigsregistranter, II, 452 ff.

²) Formodentlig det nuværende Tolstad i Vaage Hovedsogn, Skødet findes i Norske Rigsregistranter, II, 662 f.

afstaa disse og tilbød hende den gamle, historisk bekendte Gaard Lindholm, der laa tæt ved Børringe Kloster. Fru Gørvel gik ind paa den forlangte Afstaaelse, og Sagen ordnedes, men uden at Fru Gørvel kom i Besiddelse af Lindholm.

Ved Indgaaelsen af disse Transaktioner synes Fru Gørvel at være optraadt med en endog ret overdreven Forsigtighed og Paa-passelighed. Hun ønskede sig saaledes en Synsforretning foretaget over Skovene, og da hun ønskede sig en klar Jordebog over Børringe Klosters Gods, bad hun Kongen om, at Korfitz Viffert og de andre gode Mænd, som havde været til Stede ved Registræts Affattelse, maatte blive befalede til at besegle samme. Kongen opfyldte dette Ønske, skønt han i sin Skrivelse derom til Korfitz Viffert udtalte, at det ikke havde noget at betyde.

Efter Frederik II's Død vedblev Fru Gørvel at staa i det samme Forhold til Kongen som tidligere, saa at det aabenbart ikke har været alene en personlig Hengivenhed for Kongen, men snarere en yderst loyal Følelse for Kronens Bærer, der var Hovedgrunden til hendes store Rundhaandethed overfor denne. Ved Siden heraf udviklede der sig dog ogsaa et personligt Venskabsforhold, maaske endnu mere med Christian IV end med Frederik II. Hun vedblev ogsaa, saalænge hendes Alder tillod det, at deltage i de betydeligste Hoffester.

1599 skænkede hun Kronen alt det Gods, hun endnu besad søndenfelds i Norge. Den betydeligste Ejendom, som hun nu bortskænkede, var Mandvig i Laurvige Fogderi. Tillige bortskænkede hun 23 andre Gaarde paa Næsset i Brunlaug Len, samt Gods paa Agdesiden, paa Hedemarken og i Romerike.¹⁾ Som ved de tidligere Overdragelser, viste det sig ogsaa nu, at der ikke var fuld Rigtighed med Angivelserne i vedkommende Jordebog.

Til Gengæld for Gaven forlenede Kongen hende for hendes Livstid med Skytts Herred, samt det foran nævnte Vefre og det ved sidste nærliggende Hemmestrup Len, og skænkede hende den gejstlige Jurisdiktion paa de nævnte Steder mod al dennes Indtægt og rette Tilliggende, alt frit foruden Afgift.

Formodentlig under Paavirkningen af en Retssag om et Tilliggende til Børringe Kloster, hvilken gik hende imod, og af Ærgrelse over, at hendes Modpart, Tyge Krabbe til Jordberga vedholdende nægtede hende en Genpart af Dommen, som var i hans Besiddelse, havde hun 1596 bedt Kongen om at tilforordne hende en Adelsmand, som kunde hjælpe hende at forsvare Børringe Kloster med dets tilliggende Ejendom, da hun, som hun skrev, var Enke og en fremmed Kvinde, som ikke her i Landet havde Slægtninge eller

¹⁾ Skødet findes i Norske Rigsregistrarer III, 573 ff.

Blodsforvante, som kunde antage sig hendes Sag, medens hun helst ønskede at leve i Rolighed uden Trætte. Kongen opfyldte hendes Ønske og gav *Kristen Barnekow*, Lensmand paa Lundegaard, Fuldmagt til paa Kongens Vegne at have Indseende med alle Sager, som vedkom Børringe Kloster. Alligevel synes hun ikke at have fundet sig fuldt tilfredsstillet med *Kristen Barnekows* Indseende, thi i Aaret 1600 bad hun Kongen give sig et Beskærmelsesbrev. Kongen opfyldte da ogsaa dette Ønske.

Som det synes, skænkede hun Kongen kort derefter alt sit Arvegodt i Halland og Skaane. Det meste heraf fandtes i den førstnævnte Landsdel. I Forvejen havde hun bedt Kongen om en Begunstigelse, der viser, at hun paa den Tid stærkt tænkte paa, at det næppe vilde vare længe, inden hendes dødelige Afgang fandt Sted. Hun skrev nemlig til Kongen, at hun havde ordnet alt, hvad der vedrørte hendes Jordefærd, og hun bad ham i den Anledning om, at han vilde bevilge, at hendes egne og de af Kronens Bønder, som hun havde i Væрге, maatte yde Ægt og Arbejde og hjælpe til skellig Jagt og iøvrigt med alt, hvad der var fornødent ved hendes Begravelse, saa længe hendes Lig stod over Jorden, indtil det var kommet til hendes sidste Lejested. Kongen bevilgede dette paa Grund af den Gunst og Naade, hvormed han var hende særlig bevaagen. Til Gengæld for Arvegodset i Halland og Skaane forlenede Kongen hende for Livstid fri for al Afgift, med *Lindholm Birk*, samt en Del Gods i *Bara* og *Oxie Herreder*.

Yderligere tilskødede hun derefter Kongen *Verpinge Hovedgaard* og *Mølle* og gav Kongen en Summa Penge, som hun, anerkendt af *Staden Danzig*, havde til Gode hos denne By, og endelig satte hun Kronen paa sin Gavnildhed ved under samme Dato som Skødebrevet,¹⁾ at indsætte Kongen til at være hendes rette Arving med Hensyn baade til hendes Arvegodt, *Løsøre*, *Boskab* og alt andet. I det mærkelige Aktstykke, hvorved dette skete, udtaler hun, at Kongen havde besøgt hende, baade i hendes Alderdom og tilforn, og derved naadigst bevist hende kongelig Gunst og Naade, derhos tilbudt hende at have Indseende med hendes Begravelse og lovet, at hun hæderlig vilde faa, hvad hun behøvede, saa længe hun levede. Der udtaltes ogsaa, at hun ikke var sig bevidst, hvem der var eller skulde være hendes Arvinger, og at hun af dem ikke havde fornummet noget af, hvad hun vel kunde have formodet.

Kongen besvarede dette med, at han atter forlenede hende med *Lindholm Birk*, derhos med *Lemmestrø By*, og hun fik *Patronatsværdigheden* til *Svedala* og *Lemmestrø Birker* med al deres

1) 7. Juli 1601, Sk. Reg.

Tiende og anden Rettighed. Derhos sendte Kongen hende det paafølgende Nytaar til Foræring sit Kontrafej.

Fru Gørvels sidste Aar blev dog ikke rolige, det trak op til alvorlige Forviklinger med Sverig; disse bevirkede, at der i de følgende Aar skete større og mindre Troppesamlinger ved Grænsen, og disse medførte atter Fordringer til Fru Gørvel om Ydelse af Leverancer, som vel skulde betales, men som det i Øjeblikket var vanskeligt at skaffe til Veje, samt Deltagelse af hendes undergivne i Øvelser og Mønstring. Kongen bad hende tillige i 1603 om at laane sig 3,000 Dlr., hvilke han ogsaa fik som Gave, den sidste, hun blev i Stand til at yde Kongen.

Paa den anden Side tog Kongen sig ret ivrigt af hendes svenske Godser, hvis Indtægter forholdtes hende af den svenske Regering. Der blev forhandlet om hendes Sag paa de ret talrige Grænsemøder, der blev holdt i hine Aar, og under hvilke de svenske især søgte at gøre gældende, at Fru Gørvel havde afhændet sit Jordegods imod Sveriges Lov og til Forurettelse for de nærmeste Arvinger. Paa flere Møder førte Forhandlingerne til intet, men endelig vedtoges paa Mødet i Flackebäck 1603, at Fru Gørvel havde haft Ret til at beholde sit Jordegods frit og uhindret og Magt til at bruge eller afhænde det, saa vidt det kunde gøres efter Sveriges Lov, og hvad der af Indkomsten resterede indtil da, skulde blive vederlagt hende af dem, som havde oppebaaret den.¹⁾ Dermed endte Sagen for hendes Livstid.

I øvrigt tog Kongen, efter at han var bleven indsat som hendes Arving, sig ogsaa paa en anden, noget ejendommelig Maade af hendes Sager. Fru Gørvel havde til forskellig Tid forstrakt flere Personer, som hun vel havde staaet i nærmere Forhold til, med mindre Pengesummer som Laan. Disse udestaaende Fordringer, som hun vel ogsaa maa have foræret Kongen, fordrede denne 1603 indbetalte i Rentekammeret med de paaløbne, ikke betalte Renter, og han truede med, hvis dette ikke skete, at gribe til en strengere Fremfærd.

Hvad der tjener til ikke mindre Hæder for Fru Gørvel end hendes Gavmildhed mod Kongen og Kronen, var, at hun stadig tog sig meget varmt af sine undergivne. Der findes alt for mange, talende Eksempler paa dette, til at de her kan fremsættes. Hun lod ogsaa 1584 den gamle Børringe Kirke nedbryde og opføre af nyt.

I 1605 endte Fru Gørvel sit lange Levnedsløb. Hun døde den 20. April d. A., dog ifølge Sagnet ikke af Sygdom. Hun skal være omkommen ved at falde i en lille Sø paa Børringe Mark og

¹⁾ Pergamentsamling, Sverig, Nr. 326 a.

drukne i den. Hvis det er rigtigt, at hun er født 1517, skulde hun altsaa være bleven ca. 86 Aar, medens dog Sivert Grubbe, der siger, at hun havde været som Moder for ham, angiver, at hun blev 96.¹⁾

Allerede Dagen efter hendes Død skrev Christian IV til mange Adelsfolk om denne, og at hun vilde blive begravet i Lunds Domkirke. De Personer, som Kongen saaledes henvendte sig til, var dels Lensmænd i Skaane, dels Besiddere af Godser der og dels Enker efter fornemme Adelsmænd, i alt 21 Mænd og 10 Fruer. Han bad dem dog kun møde i Lund Dagen før Begravelsen og dèr vise hende den sidste Ære.

Hun blev begravet ved Siden af Lage Brahe i den søndre Gang i det senere saakaldte Fru Gørvæls Kapel, tidligere den hellige Jomfrus. Hendes og Lage Brahes Portræter ses paa en udhugget Sten, derhos findes paa en Tavle et langt, latinsk Vers over Lage Brahe og Fru Gørvæls.

Mærkelig nok er hendes Ligsten aldrig bleven bragt i Orden. Den viser, hvor uventet hendes høje Alder blev, idet der paa den staar indhugget, at hun hendode Anno 15. ., den . . dagh i.²⁾

Ret mærkeligt er det, at Kongen ikke lod den Ligprædiken, der blev holdt over hende, trykke, medens der dog ellers i hine Tider udkom trykte Ligprædikener over Personer, af hvilke de fleste ikke kunde maale sig med hende i Anseelse.

Kort efter, at hun var død, fik S i v e r t G r u b b e Brev om at modtage Børringe Kloster under Malmøhus, samt alt det Gods, Fru Gørvæls havde haft i Værgen i en Del skaanske Herreder. Han fik derefter Befaling at aftakke Fru Gørvæls Tyende, samt give dem deres Lon og føre Udgiften i Regnskabet for Malmøhus.

Samtidig fik han og Anders Sinklar Befaling at lade registrere, hvad Gods, Løsøre, Klenodier og andet, som fandtes paa Børringe Kloster efter Fru Gørvæls. Det viste sig da, at der endnu fandtes nogle udestaaende Fordringer i hendes Bo, og disse fik de i aagældende Befaling til at indbetale i Rentekammeret med paa-løbne Renter.

Den Ret, Kongen nu atter havde faaet over Børringe, benyttede han, som det synes med ringere Mildhed, end Fru Gørvæls havde udvist. Han befalede nemlig, at Børringe By skulde afbrydes, og at Jorderne skulde henlægges til Drift under Børringe

¹⁾ D. Mag. 4, IV. 19.

²⁾ Desuden findes paa den nederste Pille i Mandsstolene i den store Gang en Tavle med et, som det formodes, af Fru Gørvæls selv forfattet, langt Vers over hendes Søn Niels Ulfstand, ved hvis Side Trud Ulfstand er begravet, derhos i Nærheden en anden Tavle med et kortere Vers. (Sommelius, *Disputatio historica de templo cathedralis Lundensi*, Lund c. 1757, 112 f. 143, Corylander, *Berättelse om Lunds Domkyrka*, Lund 1864, 137 f. 156).

og Lindholm Ladegaarde. Han befalede tillige Jorderne skiftede mellem Kongens og Kronens Bønder i Børringe Birk, Lindholm Birk, samt i Skytts og Vemmenhøgs Herreder; men Bøndernes Byrder synes tillige forøgede, idet han befalede Sivert Grubbe at tilholde dem at udføre Gødning og slaa Engene, naar de tilsagdes dertil.

Endelig viste det sig ogsaa, at der til Trods for alle de trufne Foranstaltninger endnu fandtes mere Gods, som Fru Gørvel havde haft, men Kongen ikke faaet. Det var Gaarde i Bohus Len, som dog ej heller nogen havde tiltaget sig. Det befalede S t e n M a t s s ø n L a x m a n d at annamme dem, men dog ikke indføre dem i sin Jordebog førend nærmere Besked.

Et brudstykke av Mag. Ole Gjerdrums selvbiografi.

Meddelt av **And. Næss.**

Sommeren 1909 fandt jeg paa gaarden Nes i Strandebarm endel gamle papirer, deriblandt ogsaa et gulnet blad som indeholdt begyndelsen av en selvbiografi av Mag. Ole Gjerdrum, sognepræst til Strandebarm fra 1689 til sin død 1732. Det utgjorde kun et halvt folio, 21 × 16 cm, og papiret var saa medtat at skriften tildels var vanskelig at læse og enkelte steder helt bortslitt.

Da jeg syntes det gav et interessant tidsbillede, forela jeg det for stiftsarkivar, Dr. Just Bing, efter hvis opfordring jeg her utgir det. — De mange rettelser, navnlig tilføielser, viser at bladet er et koncept. I hvilken anledning Mag. Ole her har nedtegnet sit levnet, kan jeg ikke si; muligens kan det ha forbindelse med at han i 1718 erholdt magistergraden.

For bistand med tydningen og veiledning angaaende utgivelsen er jeg Dr. Bing taknemmelig. — De personalhistoriske oplysninger som er tilføiet, er alle fra Dansk biogr. Lexikon.

»Min første Hjelp oc Ære i Verden fick jeg af Gud ved den legemlige Fødsel oc Herkomst paa Gierdrums Præstegaard af hæderlige Præstefolk, min k. Fader var den velærv. oc fornemme vellærde Mand H. Ole Evensen, fordem Sognepræst for Gierdrum Præstegjæld paa ofre Romerige, min k. Moder den dyd- oc Gudelskende Matrone Helene Olsd, oc det den 12. Sept. Klokken 1 Eftermiddag Ao. 1654. Oc blev jeg straxens forhiulpen til Det nye Testamentis første Sakramente effter Christi befaling oc forjettelse til Del oc Samfund i den H. Aands Gienfødsel oc Fornyelse til det ævige Lif. Oc som jeg blev kaldet ved Nafn effter min Morfader Sl. H. Ole paa Gierdrum, min Faders Værfader oc Formand forblef ieg i mine k. Forældris betimelig Omhu med min første Tale at lære Latin om Dagen af min Sl. Fader, oc om Natten, som min Mormoder vilde hafve mig hos sig, lærde hun mig Boner Morgen oc Aften, oc besynderlig paa Søndagene lærde hun mig at vide Helvede oc Himmerig, ligesom vi skicket os til oc den Guds fryct kand jeg aldrig glemme [thi den blev min første Arff foruden hendis Eye denne Kierlighed til mig indtil Døden at hun befalede i sin Sygdom at jeg skulde giøre hendis Ligprædiken^{a)}]. Siden jeg blev 6 aar tog min Fader en Latinske

^{a)} Fra [tilføiet over linjen med fortsættelse i margen.

Skolemester til mig i sit Hus oc siden en anden [bedre^{a)}] student [herforuden blev holt til Musicaliske instrumenter ...^{a)}] indtil jeg var 11 aar, nemlig 1665 ... r for Mortens mæsse [at jeg blev satt i Christianiæ Skole^{a)}], formedelst de berømmelige Lære ... blev jeg satt nederst i femte Lectie, der var saa fuld af Discipuler, at der neppe var Rum, oc forblef der 4 aar indtil at jeg blev opflyt i Mesterlectie, hvor den treffelige Rector [høilærde^{a)}] Mester Peder Holm førige Provst i Closteret i Kiøbenhafn, opmuntret mig [tillige med min Sl. Fader^{a)}] til saa stor Lærvillighed, at jeg continuerede 4 Aar med faa Nætter at sove i Seng, men allene paa en Stool eller Kiste for at vogne op til [de bedste^{a)}] Latinske Auctores at løbe igiennem, til Græske oc Ebraiske Analysering oc til Solut oc Ligat at componere, hvorfor oc Justitarius Sl. Lundius¹⁾ i Christiania foræret mig den første Ebraiske Bibel, der hand saae mine adskillige Græske oc Ebraiske vers i Trycken. Oc der Laugmand Niels Toller mistet sin Sons [Henrik Huitmands^{b)}] Skolemester, som døde, blev jeg af Rector befalet at læse for Sønnen, da Laugmanden begieret en af Skolen den tid. Oc efterdi jeg sang [en ...^{c)}] Discant 4 Aar, oc ieg saae muter ud^{d)} fik jeg fri Closter oc Kongens Bord, oc derforuden de Beneficia at opvarle Sangen paa Slottet oc ved Aggers Kircke*) ... da paa Aggershuus Slot blev siunget tyske*) ... Søndag oc Freddag*) ... Oc i min Alders 19de Aar blev jeg af Rector Skolæ kiendt dyctig til Academiet, oc omskiønt jeg icke var Øverst i Skolen, befalet dog Rector at jeg skulle hafve [Kiøbenhafn^{e)}] Øverste Sted for alle dem som deponerede det Aar med mig. — Oc mødte os da de Høilærde Mænd, Rector Magnificus Jens Birkerod²⁾, .. Decanus, Doctor Rasmus Bartholinus³⁾, Summus Theologus Doctor Witzleber⁴⁾, Professores Theologiæ, Doctor Schletter⁵⁾ oc Doctor Masius⁶⁾ ... til privatum Præceptorem elig(erede) jeg Doctor Ole

^{a)} Fra [tilskrevet over linjen. ^{b)} Navnet skrevet over linjen, uten at det kan sees om det skal henføres til »Søns« eller »Skolemester«. ^{c)} Fra [over linjen, et par ulæselige ord. ^{d)} Utydelig; maaske »saa munter ud«. ^{e)} Ordet utydelig; læsningen usikker. ^{e)} Over linjen.

¹⁾ Antgl. Christian Madssen Lund, 1624—91, søn av biskop i Lund Mads Jenssen.

²⁾ Dr. teol. Jens Jenssen B., 1623—86; fra 1658 professor i filosofi, senere i græsk og teologi.

³⁾ Dr. med. R. Bartholin, 1625—98, professor medicinæ fra 1657.

⁴⁾ Dr. teol. Jørgen W., 1616—76; fra 1644 prof. i Sorø, fra 1668 i Kjbh.

⁵⁾ Christopher S., 1629—88; prof. teol. 1672, fra 1678 biskop i Trondhjem.

⁶⁾ Antgl. Hector Gotfred M., 1653—1709; han opholdt sig i Kjbh. en tid før han i 1686 blev professor og hofprædikant.

Borch¹⁾, Medicinæ oc Philologiæ Profesor . . der læste meget flittig, oc frequenterede jeg icke a[lene^a) i hands Timer, men [oc^a) den Ebraiske Professor M. Jørg. Hansens Ebraiske Læsning oc hands private conversation [for at perfectioneres i Ebraisk^b), frequenterede oc Collegium Theologicum under Doctor Christen Noldium²⁾) [ligesaa gik paa^b) Collegium Metaphysicum under Krog³⁾), da viceprovst i Closteret, saasom Provsten var Mag. Jørgen Hammer. Oc ellers var min Forlystelse at høre flittig Guds Ord, hvorledis det blef af de lærdeste Mænd af Bibelen oc Locis communibus . . .

^a) Bortslitt. ^b) Fra [over linjen.

¹⁾ Dr. med. Ole Borch (1626—90), professor fra 1659; stifter av Borchs Kollegium.

²⁾ Dr. teol. Chr. Nold, 1625—83; professor 1664, men under Schumacher suspenderet 1667—76 og opholdt sig da ved privat undervisning.

³⁾ Dr. teol. Peder Krog (1654—1731), der efter sin hjemkomst fra utlandet 1678 holdt forelæsninger i Kjøbenhavn; blev 1679 rektor i Kiøge og fra 1688 biskop i Trondhjem.

Nogle Gravskrifter over Sehested'erne til Lykkesholm.

Ved **P. C. B. Bondesen.**

Som Supplement til det i Tidsskriftets II. Række 4de Bd., S. 142 f. meddelte anføres her nedenstaaende Inskriftioner paa Epitaphier, der ere bortkomne fra Gislev Kirke:

1.

Her hviler, fra Lidelser, udi Haabet, det ædle Jordiske af den velædle og velbaarne **E r i k S e h e s t e d t** til Lykkesholm, som Gud havde givet paa Kalløe Slot først at see Verden Aar 1633 den 14de Febr. af sin Fader ærlig og velbyrdige Mand, Christian Thomassen til Stougaard, Danmarks Rigets Cantzler; Moder den ærlige velbyrdige Frue, Frue Mette Rosenkrands. Ved Studeringer at kiende Gud og Verden, ved adelige Ecericier, ved fremmede Sprog og Sæder, at forsøge Verden, og derefter sadt til sin Menigheds Patron i Giislev og Ellested, som Fædrelandets Konger have brugt udi Tjeneste for Cancelliejunker i 8 Aar, for Landcommissarius over Fyen og Langeland udi 17 Aar og høit betroet Kåmerraad udi 1 Aar; som havde Ægteskab udi 23 Aar med den velbaarne Frue, Fru **M a r g a r e t h e R a m m e l**, rigelig frugtbar med 4 Sønner og 5 Døttre, som boede paa Lykkesholm, sin Mands Alder og for at begynde sin Levelid hos Gud og Englene og salige Sjæle opgive sin udødelige Siæl ved en salig Død den 27. Juli 1683, midt i Middagsstunden, i en Menneskeligt Middel Alders 50 Aar, 5 Maaneder 10 Dage. Saa adelig var hans Herkomst, saa ædel var hans Liv og Omgængelse, saa Gudelig hans Hjerte, saa salig nu hans Sjæl, at efter ham græde mange; omkring ham glædede sig alle, og hvo som vil med hannem græde, han græde mest for saadan Glæde.

2.

Udi dette smalbyggede dødningbolig hviler sig ved et helligt Haab det dødelige Jordiske en liden Tid adskilt fra det Udødelige Himmelske; den høiædle og velbaarne Frues Frue **M a r g r e t h e R a m m e l** til Elkiær hendes afsjælede Legeme, som af gift og urgammel adeligt Blod ved Guds Almægtighed samlet, er fød til Verden paa sin Fædrenegaard Bækkeskov i Skaane Land 1639 den 31. Mai af den høiædle Fader, høiædle og velbaarne Herre Henrich Rammel til Bækkeskov, Ridder og Hofmester paa det adelige Academie Sorøe og den høiædle Moder, høiædle og velbaarne Frue Frederike Margrethe Skeel til Hammelmose, er føiet til Ægteskab med den høi-

ædle og velbaarne Herre *Erich Sehested* til Lykkesholm, Kongelig Majestæts Kamerraad og Landcommissarius over Fyen og Langeland, og derudi end 22 Aar og 11½ Maaned allerkiæreste Samling frugtsommelig til sin Slægts Forplantelse med 4 Sønner og 5 Døttre, hvilken kiærlig Glæde sluttede sig for hende med 16 Aars 2 Maaneder og 3 Dages Enkeseng og det gandske Levnet tilendeført Aar 1699 den 7de Sept: Kl. 8 Formiddag efter at det havde været i 60 Aar 3 Maaneder 6 Dage. I Jomfruestanden med Kydskhed, Christeligt i Ægtestanden med Forstandighed, kiærligt, i Enkestanden med Fornoielighed, bestandigt i alle Maader med Berømmelse Eftertænkeligt og i Besynderlighed sær fromt og Gudsfrygtigt, saa at Kirken savner en Tilhører, som aldrig savnedes; de Fattige en Veldæder som aldrig lod dem fra sig, enten utrøstede eller uhjulpne; Børnene en Moder af alle Dyder fuldkommen og ædel: Vennerne en Ven, som med Troskab og Tieneste havde lært og havde Lyst til at gjøre sig hos Alle elskværdig.

Enhver som ei er hamret og af Hierte pikke onde Lyder
Maa vel endog i Gravens Vraae roes prente denne Frues Dyder.

3.

Her er nedlagt og hviler den ei ringere af Dyd end ypperlig af byrd høiædle og velbaarne Unge, nu salige Mand *Christian Thomas Sehested* af Lykkesholm, som Aar 1670 den 11te Dag udi blide Maaned, udi de Sehestedter paa Fædernes og Rammel paa Møderne Side høiadelige urgammel Stamme, ved den naturlige Fødsel udi Othinsee begyndte sit Livs Dødelighed og ved den aandelige Gienfødsel udi Daaben og en tugtig Opførsel udi Tiden, sin Christendoms Dygtighed, hvorudi han over Aar og Alders Maade sine velbaarne kiære Forældre, til uforglemmelig Herrens Glæde, lod see, ei mindre Tilbøielighed end Forhaabning til Fædres og Oldefædres, saa navnkundige som berømmelige gammel oprigtige Dyd og Fromhed; Ak! Vilde Efterslægtet og om Gud hannem havde bedaget udi dette Timelige opnaaet fuldbyrdet og forplantet. Men som hans Sjæl udi yngre Aar behagede Gud og hans Aar og Maaneders Tal vare fuldendte, haver han Aar 1678 den 16. Dag udi Glug Maaned paa sin Fædrene Gaard Lykkesholm fra Lykkens og Tidens Ustadighed aftakket ved et saligt Endeligt, lyksalig udgaaet fra dette brystfæddige Tabernakkels jordiske Huus og ubeständige Giæsteherberge, hvor han en Pillegrim havde været til Huse i 8 Aar ringere 3 Uger og 5 Dage, og indgik udi de trygge Fredsboliger og rette Fædreneland det Himmelske Jerusalem hvis Muures Bygning er Jaspis og Staden puurt Guld, hvor der ei høres Vold udi Landet eller Skade og Fordærvelse udi Landemærkerne, mens den ædle og ved Jesu rosenfarvede blod dyrekøbte Siæl, nu prydet

udi skinninde kosteligt Lindklæde og Gyldenstykker, iblandt de mange tusinde Englens Mangfoldighed besidder de lystige Værelser i sin Herres evige Glæde.

Legemet som er hensaaet udi Forkrænkelighed og haver betalt her Naturens Skyld, forventer sin Frelsers Jesu herlige Aabenbarelse til en ærefuld Opstandelse.

4.

Herunder hviler en ringe Levning af et ædelt Legeme den højædle og velbaarne Frues, Frue *M a r g a r e t h e S e h e s t e d t* til Lykkesholm i Fyen som var fod derstedt den 8. Mai 1674; levede i Ægteskab med den højædle og velbaarne Herre *B e r n t F r i d e r i c h v o n D i t t e n* til Møllegaard i 5 Aar. Atter i Ægteskab med den højædle og velbaarne Herre *C a p i t a i n W i n c e n t z K a a s* i 5 Aar. Kiøbte i sin sidste Enkestand sin Fædrenegaard Lykkesholm, frembragte der sit Levnet i 1 Aar; dode sammesteds den 7. April 1715 i sin Alders 41 Aar.

Efter al ustanden Moie
Lukte hun sit Legemets Øie.
Og fra meer, som var i Vente
Lod Gud hende herfra hente.

5.

Herunder er nedlagt det, Jorden tilhører, efter at Himmelen havde taget Sit til sig af den højædle og velbaarne Frues, Frue *A n n e D o r o t h e a S e h e s t e d* til Lykkesholm i Fyen, som af sine højædle Forældre, den højædle og velbaarne Fader *E r i c h S e h e s t e d* til Lykkesholm i Fyen og fordem kongelig Majestets Kammerraad, Landscommissarius over Fyen og Langeland, og den højædle og velbaarne Frue *M a r g a r e t h e R a m m e l* af Bekkeskov i Skaane, blev først seet i Verden ved en glædelig Fødsel i Othinsee den 25. Sept. 1667. Opdraget som en Christlig og adelig Jomfrue indtil i hendes Alders 27 Aar indgik i Ægteskab med hendes høitbedrovede Efterfølger den højædle Velbaarne Mandhaftige *J ø r g e n W i n t e r f e l d*, kongelig Majestets Lieutenant til Hest under det Fyenske Nationale Regiment den 25. April 1694, og endelig udtaget af Verden ved en salig Død den 23. Marts 1707 Klokken 6 om Aftenen, da hun samme Dag havde giord offentlig i Kirken Kl. 8 om Morgenen sig forsikkring om Guds Naade ved Alterens Sacrament efter at hun havde levet her i 40 Aar ringere end 6 Maaneder.

Saa sød en Morgenstund med saadan Aftensglæde
Hun nogen Dag ei nød saalænge hun var her.
Efter faae Timers Striid gik Sielen til sit Sæde,
Hvor hun i Evighed en Æres Krone bær.

6.

Da Gud havde skildt det Himelske fra det Jordiske, blev det Jordiske herunder henlagt af den Høiædle og velbaarne Frue, Fru *Christiane Angnete von Haugewitz* som var fød paa Boller udi Jylland Aar 1678 den 15. Juni af fornem Hojadelig Herkomst; Hendes Fader, den høiædle og velbaarne Herre *Peter Ferdinand von Haugewitz*, hendes Moder, den høiædle og velbaarne Frue, Fru *Elfana*¹⁾ von *Offenberg*; Christelig opdraget udi Guds sande Kundskab og Frygt, til Ægteskab føiet med høiædle og velbaarne Herre *Otto Sehestedt* til *Lykkesholm* udi 5 Aar ringere end 6 Uger uden Livs Arvinger, derefter henkaldet ved en salig Død den 30. Octob. 1712 efter lidende Levnetsløb 34 Aar 4 Maaneder 14 Dage.

Siælen lod sig herfra hente
Til den store Himmels Fryd,
Legemet har det i Vente
Ved Basunens store Lyd

Som Gud selv har lovet Dem,
Der er død i salig Troe
At forflottes til et Hiem,
Som er fuldt af salig Roe.

¹⁾ Skal være *Deliana*.

Nyt fra Genealogiens og Personalhistoriens Verden.

Ogsaa i Danmark synes man efterhaanden at faa Ojet op for det smukke i den Skik, at Familier danne Foreninger og afholde Familiedage. Dagbladene har i den seneste Tid f. Eks. bragt Meddelelse om, at Familien Fabricius's Forening den 17. December 1912 har afholdt sin aarlige selskabelige Sammenkomst i København og Familien Larsen (Helweg-Larsen, Lilliefalk o. s. v.) har ved en Fest den 19. Januar 1913 fejret Hundredaarsdagen for deres Stamfader, Etatsraad, Borgmester L. C. Larsens Fødsel.

Det i Danmark eksisterende Slægtssamfund *H o l t e n* har fornylig begyndt at udgive et Medlemsblad bestemt til at indeholde Oplysninger og Skriftstykker af enhver Art, der kan sprede Lys over Slægten og dens Historie.

Saavidt Redaktionen bekendt er dette det første Forsøg i Danmark paa at føre et saadant Familiebladforetagende ud i Livet.

Cand. jur. Anton Mohr Wiesener i Bergen — hvis Navn bl. a. vil være Tidsskriftets Læser bekendt fra en Artikel i Aargangen 1911 med Titlen »Breve fra Rosendal Baronis Arkiv« — har meddelt Redaktionen, at han har udarbejdet et Register over alle averterede Dødsfald og indgaaede Ægteskaber i Bergens Adressekontors Efterretninger fra dets Begyndelse i 1765 foreløbig til 1810 (praktisk talt alle af nogen Betydning i Bergen og Bergens Stift) tilligemed de biografiske Oplysninger som Gravvers o. l. indeholder. Hr. Wiesener — der i Almindelighed kræver 20 Øre for en enkelt Oplysning og 10 Øre, hvis disses Antal overstiger 5 -- tilbyder Samfundets Medlemmer gratis Besvarelse af enkelte Forespørgsler gennem Tidsskriftet. Hvis det gælder en Række Spørgsmaal til Brug ved Stamtavleudarbejdelser o. l. er Hr. Wiesener efter nærmere Forhandling med Spørgeren villig til at besvare disse for en meget moderat Betaling.

I 1ste Bind af *Patriciske Slægters Stamtavle* over Familien Garde er Oplysningerne om Slægtens Stamfader, Overvisitør Christian Garde yderst sparsomme. Nedenstaaende vistnok hidtil ukendte Oplysninger, turde maaske derfor paaregne nogen Interesse:

I en Rulle (fra c. 1724) over de ved »Tolden og Consumptionen staaende Under Visiterer som virkelig nyder aarlig Løn saa vel som og de Avancer, der uden Løn opvartes« nævnes under de »virkelige Visitereres« Navne Christian Garde, som ansat 16. April 1707, og det anføres, at han har tjent sit Skudsmaal hos Prins Carls Overkammertjener Seyfart i 7 Aar. I en Liste fra 1742 over Toldbetjenene anføres Christian Garde som Underbetjent hos Toldinspektøren der visiterer Bagere, Brændevinsbrændere og Weyer-Møllerne.

Det vil sikkert ikke være uden Interesse for vore Læsere at erfare, at medens vort Tidsskrift har mistet sit Statsbidrag paa 500 Kr., erholder »Verein für Hamburgische Geschichte« et aarligt Statstilskud fra den hamburgske Stat paa ikke mindre end 5.000 Rmk.

Som bekendt nyder Familievaaben hverken i Danmark eller Norge nogen-
somhelst Retsbeskyttelse som saadanne. Man staar i Realiteten ganske retsløs
overfor Indgreb paa dette Omraade, — højest kan man finde en vis Beskyttelse
ved at indregistrere sit Vaaben som Varemærke eller Mønster, (t. Eks. Fam.
Teilman, hvis Vaaben føres som Vinhandlermærke); men en saadan Indregi-
strering er jo i Virkeligheden at drage Følelsen for sit Slægtsvaaben og selve
dette nedad.

Saa meget mere Opmærksomhed maa det derfor vække, at Kongen af
Sachsen har besluttet fremtidig at tildele borgerlige Familier i Sachsen Vaaben
eller stadfæste saadanne, naar Familien har gjort sig fortjent af Landet. Med
saadan Tildeling følger saa selvfølgelig ogsaa en effektiv Retsbeskyttelse for
Vaabenet, saa ingen anden kan benytte det.

Vi har tidligere, — som udførlig udviklet af Arkivar Thiset i hans Af-
handling i Historisk Tidsskrift (III Rk., 2. Bd.) om Begrebet Dansk Adel,
— navnlig under Christian V i Tidsrummet 1679—1699 (efter Emanationen den
11. Feb. 1679 af de kgl. Betjentes Privilegiet) været inde paa ganske det
samme herhjemme, men denne Tildeling af Vaabenbreve til Borgerlige uden
samtidig Ophøjelse i Adelsstanden gik snart af Brug — Efter 1699 har man
kun ganske enkelte Exempler (f. Ex. Fam. Honnens de Lichtenberg) paa den i
og for sig smukke Skik, at Kongen ogsaa tildeler Borgerlige Slægter Vaaben-
breve, og derved bidrager til at skabe en virkelig Patricierstand.

Det af Adolf Hofmeister udgivne Værk »Matrikel der Universität Rostock«
er nu — efter Udgiverens Død — fuldført af Professor E. Schäffer i Schwerin,
idet det 3die Bind slutter med 30. Juni 1831. Efter dette Tidspunkt har Uni-
versitetet trykt Studentertegnelser. Desto værre savnes ved dette ud-
mærkede Værk — der har den største Betydning for ældre dansk Personal-
historie — et Register; men denne Mangel afhjælpes noget ved, at Professor
Schäffer i Schwerin, der har udarbejdet et Register, mod en ringe Godtgørelse
er rede til at give Oplysninger.

I Familiengeschichtliche Blätters Februarhæfte 1913 gøres gældende, at
den danske Familie Thalbitzer er identisk med de tyske Familier Thalwitzer,
Dallwitzer etc., og at Navnet egentlig betyder »En fra Thalwitz«.

Der henvises i saa Henseende til en i Aaret 1902 udkommen »Entwurf zu
einer Geschichte der Familie Thalwitzer«, hvori den danske Gren Thalbitzer
omtales. I Danske Patriciske Slægter I, hvor den danske Families Stamtavle
findes, omtales denne Forbindelse ikke.

Spørgsmaal.

1.

Under nogle Dages Ophold i Itzehoe har jeg af Kirkebogen sammenstillet
følgende Stamtavle over en derværende Familie Scheel. Kan nogen give mig
Supplement til samme og oplyse mig om der endnu findes levende Medlemmer
af denne Slægt og om der kan paavises nogen Forbindelse mellem denne Familie
Scheel og de danske Scheel'er.

- I. Martin Scheel, Præst i Itzehoe, død 26. Juni 1729 i Itzehoe, g. m. Anna Christina Rosen, † 12. September 1727 i Itzehoe.
Børn II, 1—2.
- II. 1. Johann Georg Scheel, Regeringsadvokat og Stadsfiskal i Itzehoe, f. 14. December 1703 i Itzehoe, † 1. December 1745 i Itzehoe.
2. Paul Scheel, Regerings- og Overretsadvokat i Itzehoe, f. 26. September 1706 i Itzehoe, † 24. September 1791, i Itzehoe, g. 5. December 1738 i Itzehoe m. Margrethe Elsabe Ehlers, f. 17. Aug. 1721 i Itzehoe, † 10. Juni 1749 i Itzehoe, Datter af Claus Ehlers.
Børn III, 1—3.
- III. 1. Anna Christina Scheel, f. 19. Januar 1740 i Itzehoe, † 4. December 1744.
2. Margrethe Elsabe Scheel, f. 15. November 1741 i Itzehoe, † 23. Juni 1809 i Itzehoe, g. . . . med Regerings- og Overretsadvokat samt Notar i Itzehoe Nicolaus Heinrich Wittrock, f. 23. April 1730 i Heiligenhafen, † 3. Maj 1812 i Itzehoe, Søn af Raadmand i Heiligenhafen Hans Wittrock og Anna Magdalena f. Burchardi.
3. Paul Scheel, f. 29. December i Itzehoe, † 13. November 1831 i Itzehoe, 24. Oktober 1777 Regerings- og Overretsadvokat i Itzehoe, g. 1) . . . m. Cecilie Margrethe Evers, døbt 1. August 1748 i Itzehoe, † 20. April 1787 i Itzehoe, Datter af Vinhandler i Itzehoe Hans Evers og Rebecca f. Fullen, g. 2) . . . i Hamborg m. Sophie Marianne Martens, † 22. Juli 1827 i Itzehoe.
Børn A. af første Ægteskab IV, 1—2.
B. af andet Ægteskab IV, 3—5.
- IV. 1. Paul Scheel, f. 28. Februar 1773 i Itzehoe, † 17. Juni 1811 i København, Dr. med., Stadsfysikus i København, Medlem af Direktionen for Fattigvæsenet og for Fødselsstiftelsen, Hofmedikus, Medlem af kgl. Videnskaberne Selskab, (Biografisk Lexikon XV, S. 92—94 og Carøe: Den danske Lægestand 1786—1838) g. 25. August 1804 i . . . med Amalie Sophie Augusta Zigel, f. 22. Juni 1777 i Altona, † 20. Juni 1821, i . . . Datter af Justitsraad, Generaladministrator og Direktør for den kgl. Lotto i Altona Lucas Friedrich Zigel og Christiana Sophia Ulrika f. Hennings.
Datter V. 1.
V. 1. Sophie Ulrika Scheel, f. i København, levede 1831.
2. Johann Hermann Scheel, f. 3. Oktober 1776 i Itzehoe, 1795 Student i Kiel, 1799 Cand. jur. i Glückstadt, Advokat og Notar i Itzehoe, Dommer ved det adelige Gods Hanerau, † mellem 1831 og 1844, g. . . m. Auguste Revenfeld, † 21. September 1844 i Itzehoe.
3. Carl Friedrich Scheel, f. 17. Oktober 1791 i Hamborg (St. Michaelis), 1813 Cand. jur. i Glückstadt, 23. Marts 1814 Underretsadvokat, Justitsraad, Amtsaktuar i Neumiinster, levede i 1863, g. . . . m. Amalie Hübener.
4. Friedrich Wilhelm Scheel, f. 9. April 1794 i Itzehoe † 6. Maj 1794 i Itzehoe.
5. Caroline Scheel, f. 3. Juni 1796, levede 1831.

Poul Hennings.

2.

Hvis Datter var Marie Eliabeth Døjon f. ca. 1740, † 1803, gift 1765 i Kristiania med Christopher Calmeyer, f. i Kristiania 2. Maj 1732, Landhandler i Faaberg.

Var hun beslægtet med Familien Dajon i Danmark, f. Eks. Bygningsskriver Nicolay Dajon, gift 1736 med Maria Ulrichsen.

Oplysninger herom og iøvrigt Meddelelse om Slægten Dajon modtages med Taknemlighed.

Naar døde Nicolay Dajon og Frue Maria Ulrichsen og hvor?

Maria Dietrichson, født Hjort.

Adr.: Norsk Landsmandsforbund, Christiania.

3.

2 Oliemalerier af Sognepræst til Tamdrup Hans Botzen Colding (f. 8. Februar 1723, † 20. April 1785) og hans Hustru Else Busch, bleve i Halvfjerserne solgte i Svendborg til en Opkøber for en Antikvitetshandler. Præsten bærer Kingoskæg, Hustruen har paa Billedet en stor Ravkæde og en Salmebog med Indskrift af Salme 116.16.

Hvem kan finde disse Malerier? Familien ønsker meget at komme i Besiddelse af dem.

Bog anmeldelser.

Svenska Släkt-Kalendern 1913.

I forrige Bind af Tidsskriftet gjordes udførligt Rede for den af den svenske Personalhistoriker, Postexpeditor *Gustaf Elgenstierna* paa Bonniers Forlag udgivne Svenska Släkt-Kalendern 1912. Denne Haandbog foreligger nu i en endog meget betydeligt forøget anden Aargang (1913); Tallet af Slægter er steget fra 301 til 460, paa samme Tid som Bogen fra 780 er vokset til ikke mindre end 1320 Sider, det dobbelte af vor Adelsaarbogs Omfang.

Det udmærkede Indtryk, som den første Aargang gjorde, er yderligere befæstet; her er Tale om et sjælden fuldstændigt og vederhæftigt Arbejde, fremtrædende i en ulastelig Form. I den ny Udgave opføres Familien Gagge, der gør Paastand paa at nedstamme fra den urgamle, danske, forlængst uddøde Adelslægt af samme Navn, og som i hvert Fald fører dennes Vaaben, saaledes som det kendes fra D. A. A. 1893. Arkivar Thisets Standpunkt til

denne efter hans Mening højst usandsynlige Familietradition kendes jo allerede, idet samme Forfatter i sin Anmeldelse af Tersmedens »Kalender öfver i Sverige lefvande ointroducerad adel« (Dansk Historisk Tidsskrift V Rk. 6) har udtalt sig om dette Spørgsmaal. Ogsaa en svensk Gren af den kendte danske Slægt Gleerup er nu optaget i Släkt-Kalendern. Den stammer fra den danskfødte Universitetsboghandler i Lund Chr. Willh. Kyhl Gleerup (f. 1800, d. 1871), der var Søn af Krigsraad Niels Georg Gleerup (f. 1760, d. 1817) og Gjertrud Cathrine Hansdatter og som i 1826 bosatte sig i Sverige.

De historiske Indledninger foran hver Familie giver ogsaa for de ny-optagne Slægters Vedkommende yderst karakteristiske Eksempler paa den her i Fjor omtalte svenske Navneskik. Benyttelsen af Bogen lettes denne Gang ved alfabetiske Fortegnelser over alle de Indgiftede. I Forordet oplyser Forfatteren, at hver enkelt Slægt herefter kun hvert tredie Aar vil finde Optagelse i Kalenderen, idet kun den ene Trediedel af de i Aar behandlede Slægter optages i næste Aargang, der da vil kunne afgive Plads for andre, og saa fremdeles. Paa denne Maade bliver Bogen ikke uhandlig.

Et Værk som dette viser bedst, hvor ringe Forbindelsen mellem svenske og danske Familier egentlig er. Vort Lands Genealoger finder dog selvfølgelig altid Stof af Interesse og, hvad der ikke er uvæsentligt, faar et Indtryk af svenske slægtssoziale Fænomener. Ogsaa i Aar er Kalenderen smykket med en Række Portrætter, den fremtræder i øvrigt i samme gode Udstyr og indbundet i solidt, komponeret Lærredsbind.

Poul Bredo Grandjean.

Baronesse Stapes Erindringer om Thorvaldsen.

Udgivet af Rigmor Stampe. København (G. B. N. F.) 1912

Disse Linier skulle ikke være nogen Anmeldelse i egentlig Forstand; Bogen har jo vakt Opsigt og er forlængst bleven endog meget indgaaende omtalt i Dagspressen. Jeg skal kun henlede Tidsskriftets Læsers Opmærksomhed paa disse intime Billeder saavel af en stor Kunstners og en betydelig Kvindes Liv som af dansk Herregaardsliv i Ordets bedste Betydning og af en Kreds, hvor snart sagt enhver, der færdedes indenfor samme, er værd at mindes; — vi skal helt tilbage til det 18de Aarhundrede for i Stolbergernes, Reventlowernes og den Schimmelmansske Kreds at finde noget tilsvarende.

Selv om Optegnelserne hidrører fra en Tid, hvor vi ved god Besked om Thorvaldsen — hans Alderdoms og Storheds Dage, — har Bogen stor Interesse, fordi den kaster stærke Streiflys over hans Opræden i det daglige Liv i hans Vennekreds og saaledes ikke kan andet end danne et vægtigt Bidrag til Forstaaelse af ham som Menneske.

Den Maade, hvorpaa Udgiverinden har udført det Hverv, hun har paataget sig, fortjener Anerkendelse. Hende skyldes en Skildring af Livet paa Nysø og et Notemateriale, der ganske vist har Mangler, men dog paa den

anden Side næppe andre end den, der som Udgiverinden selv hører til Stampe-Slægten, vilde være i Stand til at give i den foreliggende fyldige Form.

Endelig indeholder Værket en Samling interessante og Offentligheden tildels ukendte Billeder og et godt Personregister.

G. B. N. F. har iklædt Bogen et Klædebon, som i ydre Henseende gør det til en sand Glæde at tage den i sin Haand.

Poul Hennings.

Samfundets Anliggender.

Samfundet har haft den Glæde paa derom indgivet Andragende at modtage et Bidrag paa 500 Kr. fra den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse og 300 Kr. fra det Raben Levetzauske Fond.

For disse Bidrag, der betyder saa meget desto mere som de hjælpe Samfundet over et i økonomisk Henseende kritisk Tidspunkt i dets Tilvarelse, bringer Bestyrelsen herved Direktionerne sin Tak.

Den 2. Februar 1913 har Samfundet lidt det store Tab ved Døden at miste et Medlem af sin norske Bestyrelse, den som en grundig og paalidelig Forsker bekendte, højtansete Rektor A. E. Erichsen i Stavanger.

Følgende er tiltraadte Samfundet som Medlemmer: Redaktør af Stats-tidende A. Maaløe, Fuldmægtig L. Bie og Overlærer A. Jørgensen i Aalborg.

Samfundet har som Gave modtaget:

Bergenske Malte Portrætter 1600—1850 af Carl W. Schnitler og Anthon M. Wiesener (Sertryk av Bergens Museums Aarbok 1912, Nr. 2 (Bergen 1912). Gave fra Hr. Cand. jur. A. M. Wiesener.

Dette Arbejde er af stor personalhistorisk Interesse og forsynet med 87 smukke Gengivelser af de bedste Portrætter.

Fru Camilla Augusta Møller, f. Rasmussens Slægtstavle. Randers 1912. Udarbejdet af Giveren, Hr. Justitsraad J. S. Møller.

Deichmanske Bibliotek. Alfabetisk Vejleder. Tredje forøgede Udgave. Kristiania 1911. Gave fra Biblioteket.

Samfundet har ved Bytteforbindelse modtaget følgende Værker:

Personalhistorisk Tidsskrift, XIV. Aargang, 2.—4. Hæfte, Stockholm 1912.

Maanedsskriftet »Der deutsche Herold«, Berlin, November 1912--Marts 1913, Berlin. (Afløvet til det kgl. Bibliotek i Kbhvn.).

Maanedsskriftet »Familiengeschichtliche Blätter«, December 1912--Marts 1913, Leipzig.

Mitteilungen der Zentralstelle für deutscher Personen und Familiengeschichte, Leipzig 1912, II. Hæfte.

Tilføjelser og Rettelser.

Tidsskriftets VI Række, 3 Bind, S. 280.

Heinrich August Hvidt døde 17. Oktober 1905 som Rentier. Margrethesminde ligger ved Vester Skerninge (ikke Ekerninge).

Tidsskriftets VI Række, 3 Bind, S. 237, L. 1 f. n.

Gottorps Husfoged Tecklenburg i Trittau. Klager i Febr. 1713 over de til »Fyrstinde Menschikoffs Hofstat« rekvirerede Leverancer. (Nordalb. Studien, 1858, II S. 17 f.).

Samfundet for dansk-norsk Genealogi og Personalhistorie.

Medlemsbidraget er 6 Kr. aarlig.

Samfundet har siden dets Stiftelse i 1879 udgivet:

Personalhistorisk Tidsskrift.

1. Række, Bind I - III (1880—82) ved *F. Krarup*.
1. — , — IV—VI (1883—85) ved *G. L. Wad*.
2. — , — I—IV (1886—89) ved *G. L. Wad*.
2. — , — V—VI (1890—91) ved *H. W. Harbou*.
3. — , — I—III (1892—94) ved *H. W. Harbou*.
3. — , — IV—VI (1895—97) ved *G. L. Grove*.
4. — , — I—II (1898—99) ved *C. E. A. Schøller*.
4. — , — III—VI (1900—03) ved *G. L. Grove*.
5. — , — I—VI (1904—09) ved *G. L. Grove*.
6. — , — I (1910) ved *G. L. Grove og Poul Hennings*.
6. — , — II—III (1911—12) ved *Poul Hennings*.

Prisen for Aargangene 1881—1903 (1880 er udsolgt) er nedsat til 3 Kr. for hvert Bind, og Prisen for hver af de fire første Rækker til 10 Kr., for 1881—91 samlede til 15 Kr.

Bogladeprisen for det enkelte Bind er 9 Kr. — Enkelte Hefter sælges ikke.

Foruden det aarlige Navneregister i Tidsskriftet findes i Aargangen 1892 Indholdsfortegnelse for 1.—2. Række (1880—91) og i Aargangen 1904 Indholdsfortegnelse for 3.—4. Række (1892—1903).

Danmark-Norges Len og Lensmænd 1596—1660, ved Kr. Erslev.

For Medlemmer 1 Kr. — Bogladepris 1 Kr. 50 Øre.

Hof- og Statskalendere.

Den tyske Udgave indtil 1864 og den danske Udgave fra før 1821 søges. Billet, med Angivelse af Pris pr. Aargang, udbedes til Tidsskriftets Redaktørs Kontor, Amagertorv 24.

„DANSK ADELSBLAD“

(Redaktør: Arkivregistrator **P. B. Grandjean**)

udgives fra Nytaar af **Dansk Adels Forbund** med 12 aarlige Numre, indeholdende bl. a. personalhistorisk og genealogisk Stof. Abonnement — 2 Kr. aarlig — tegnes ved skriftlig Henvendelse til Forbundets Bureau, Dronningens Tværgade 7.

NYT MEMOIREVÆRK

DEN GAMLE MAJORINDE FRA FÆRGEGAARDEN

Optegnelser af *Franziska v. Rosen*.

Dette Bind behandler forholdsvis moderne Tider og Forhold. Det er den for just et Aar siden afdøde Majorinde Franzisca v. Rosen, Enken efter den tapre Stabsofficer, Major v. Rosen, som faldt ved Dybbøl 18. April 1864, der fortæller om sine Ungdomsdage i 1840ernes og 1850ernes København; først som den feterede unge Dame, udgaaet fra et velstillet Embedsmandshjem, og bagefter som Lieutenant v. Rosens Brud og Frue. Senere faar Billedet i Skildringen af Hjemmets Forflyttelse til Kiel og Ægtefællernes Adskillelse mørkere og alvorligere Toner. En Efterskrift af Forfatterindens Datter, Priorinden i Vemmetofte-Kloster, Frk. E. v. Rosen, udfylder Skildringen af de seneste Aar paa en meget sympatetisk Maade.

Værket, der udgør det nyeste Bind af de af Bibliotekar *Jul. Clausen* og Oberst *P. Fr. Rist* udgivne „Memoirer og Breve“, er rigt og morsomt illustreret. Oplaget er kun 900 Eksemplarer, og Prisen er 5 Kr.

I „Memoirer og Breve“ er tidligere udkommet:

GYLDENLØVES LAKAJ. Optegnelser fra Christian IV's Tid af *Mathias Skaanlund*.

OBERST JACOB THODE RÆDER: Barndoms- og Ungdomserindringer.

KNUD LYNE RAHBEKS UNGDOMSKÆRLIGHED. „Fra de skønne Følelsers Tid“.

*PASTOR PRIPS UNGDOMSERINDRINGER.

E. C. WERLAUFF: Erindringer af mit Liv.

EN KJØBENHAVNSK GROSSERERS UNGDOMSERINDRINGER 1787—1816. Optegnelser af *Marcus Christian Bech*.

*AF EN GAMMEL HOFMANDS MINDEBLADE. Konferensraad *Carl Henrik Holtens* Optegnelser.

*DOMPROVSTEN I ROSKILDE. Brudstykke af en Familiekronike.

*KOMMANDØR JENS JACOB PALUDAN. Ungdomserindringer.

AF ELEONORE CHRISTINE TSCHERNINGS EFTERLADTE PAPIRER. Udsolgt.

*ISLÆNDEREN JØN OLAFSSONS OPLEVELSER som Ostindiefarer under Christian IV. Nedskrevene af ham selv. Oversat af *S. Blöndal*.

PORTRAITMALERENS DAGBOG (1798—1797).

H. C. ANDERSENS SIDSTE LEVEAAR. Hans Dagbøger 1868—1875 ved *Jonas Collin*.

GRANDMAMAS BEKIENDELSER. Udsolgt.

FRA HOFFET OG BYEN. Udsolgt.

DEN HELSINGØRSKE FÆRGEMAND LARS BACHE. Udsolgt.

ISLÆNDEREN JØN OLAFSSONS OPLEVELSER som Bøsseskytte under Christian IV. Udsolgt.

Pris: 5 Kr. pr. Bind.

Af de med * mærkede findes kun et mindre Antal Eksemplarer tilbage.

GYLDENDALSKE BOGHANDEL

NORDISK FORLAG